

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Právnická fakulta

Katedra trestního práva

"Drogové trestné činy - vybrané problémy"

Rigorózní práce

Mgr. Zuzana Beňová

Vedoucí rigorózní práce:

JUDr. Rudolf Vokoun, CSc.

Praha, leden 2013

P r o h l á š e n í

Prohlašuji, že jsem tuto rigorózní práci zpracovala samostatně a že jsem v ní vyznačila všechny prameny, z nichž jsem čerpala, způsobem ve vědecké práci obvyklým. Rovněž prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 20. ledna 2013

.....
Mgr. Zuzana Beňová

P o d ě k o v á n í

Ráda bych tímto poděkovala a vyslovila uznání všem, kteří mi pomáhali při vzniku této práce, především panu JUDr. Rudolfovi Vokounovi, CSc, za vedení mé rigorózní práce, za rady a za cenné připomínky, které mi poskytnul.

V Praze dne 20. ledna 2013

Mgr. Zuzana Beňová

Obsah

Úvod.....	1
1.0 Předmět této práce.....	4
1.1 Vymezení jednotlivých pojmů.....	4
1.2 Zařazení drogových trestných činů v rámci trestního zákoníku.....	7
2.0 Vývoj právní úpravy.....	9
2.1 Mezinárodní východiska	9
2.2 Národní východiska	15
3.0 Mezinárodní úprava	20
3.1 Úprava drogových trestných činů v rámci EU	22
4.0 Vnitrostátní úprava mimotrestního charakteru.....	27
4.1 Zákon o návykových látkách.....	27
4.1.1 Předmět regulace.....	28
4.2 Zákon o přestupcích.....	30
4.3 Zákon č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů.....	32
5.0 Vnitrostátní úprava trestněprávního charakteru.....	33
5.1 Úvod.....	33
5.2 Nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy - § 283 tr. zákoníku.....	34
5.2.1 Kvalifikovaná skutková podstata trestného činu podle § 283 odst. 2 tr. zákoníku.....	38
5.2.2 Kvalifikovaná skutková podstata trestného činu podle § 283 odst. 3 tr. zákoníku.....	41
5.2.3 Kvalifikovaná skutková podstata trestného činu podle § 283 odst. 4 tr. zákoníku.....	42
5.3 Přechovávání omamné a psychotropní látky a jedy - § 284 tr. zákoníku.....	44
5.4 Nedovolené pěstování rostlin obsahující omamnou a psychotropní látku - § 285 tr. zákoníku	48
5.5 Výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedy - § 286 tr. zákoníku	51

5.6 Šíření toxikomanie - § 287 tr. zákoníku	54
5.8 Společná ustanovení - § 289 tr. zákoníku	57
6.0 Problematika postihu bagatelního množství drogy	63
6.1 Problematika tzv. drogového mixu.....	67
7.0 Vliv kvantity a kvality drogy na právní kvalifikaci.....	71
7.1 Kvantita drogy jako základní východisko pro právní kvalifikaci drogových trestných činů	72
7.1.1 Vymezení množství drogy v judikatuře Nejvyššího soudu ČR.....	74
7.1.2 Význam kvantity drogy v judikatuře Nejvyššího soudu ČR.....	77
7.1.3 Vymezení množství drogy dle Metodického návodu NSZ.....	80
7.1.4 Vymezení množství drogy dle § 138 tr. zákoníku.....	82
7.1.5 Přehled rozhodnutí obecných soudů týkající se znaků množství drogy u drogových trestných činů.....	83
7.2 Kvalita drogy jako východisko pro určování kvantity drogy.....	86
7.3 Závěry pro vymezení zákonných pojmů - množství drogy u drogových trestných činů.....	88
8.0 Problematika držení prekursorů.....	93
9.0 Statistické údaje o drogové trestné činnosti.....	100
Závěr.....	102
Seznam zkratk.....	105
Seznam použité literatury.....	107

Úvod

V posledních dvou desetiletích se stala drogová problematika hojně diskutovaným tématem, a to jak na poli odborné veřejnosti, tak i v očích laiků. Předně je nutno říci, že používání drog má pro společnost velký význam a je i nadále nezbytné pro lékařské a vědecké účely. Ovšem je nutné, aby společnost zajistila potřebná opatření k zajištění drog pouze k těmto účelům. Názory na jednotlivé aspekty drogové problematiky se velmi různí, avšak v jednom panuje shoda – nedovolená výroba drog, jejich distribuce a i jejich samotné zneužívání je fenomén s velmi negativním dopadem nejen na jednotlivce, ale rovněž i na celou společnost. Úplné vymýcení tohoto závažného problému se v současné době jeví jako velmi nepravděpodobné, ale tato domněnka nesmí omezit snahu společnosti proti tomu bojovat všemi dostupnými prostředky. Postoj státu je vyjádřen v jeho protidrogové politice, která je postavena na čtyřech základních pilířích: represi, prevenci (tj. prevence primární), léčbě a resocializaci a Harm Reduction (přístupy snižování či minimalizace poškození drogami u osob, které v současnosti drogy užívají a nejsou motivovány k tomu, aby užívání zanechaly). Tato práce se zabývá prvně uvedeným pilířem. Represe zahrnuje legislativu regulující výrobu, držení a jiné nakládání s drogami, tak aby došlo k omezení či snížení nedovolené poptávky i nabídky drog (tzv. protidrogovou legislativu), a na ni navazující aplikaci těchto norem prostřednictvím orgánů trestní justice. K plné účinnosti represe v oblasti drogové problematiky je zapotřebí, aby stát zajistil nejen kvalitní protidrogovou legislativu, ale rovněž i její správnou aplikaci kvalifikovanými osobami, neboť právě pouze kombinací těchto obou požadavků může dojít k účinnému omezení dostupnosti drog.

Jednou ze zásadní části právního řádu regulující protidrogovou problematiku je právo trestní obsahující též souhrn právních norem, jejichž cílem je omezit poptávku, nabídku a šíření drog. Na tomto místě je ovšem nutno zdůraznit, že v souladu se subsidiární povahou trestního práva lze k aplikaci norem trestního práva přistoupit až k jako řešení poslednímu - „ultima ratio“, proto by měla být trestním právem upravena a postihována pouze jednání dosahující určitého vyššího stupně společenské škodlivosti,

ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu. Avšak regulace drog prostřednictvím trestního práva se v současné době jeví velmi důležitou složkou boje proti fenoménu drog, a proto bude účelem této práce právě rozbor drogové problematiky v této oblasti právního řádu.

Jak už samotný název této rigorózní práce napovídá, není cílem autora komplexně vymezit, popsat a zhodnotit trestněprávní úpravu problematiky drogových trestných činů, avšak zaměřit se zejména na některé problémy z aplikační praxe, se kterými se potýkají orgány činné v trestním řízení, obhájci a další osoby při jejich právní aplikaci na jednotlivé skutky.

Ačkoliv jsou stěžejním bodem této práce zejména aplikační problémy vznikající u drogových trestných činů, jsou v úvodní části této práce rozebírány i otázky vývoje právní úpravy, a to jak na úrovni národní, tak i mezinárodní, neboť vývoj je nejen důležitý pro pochopení souvislostí a aktuální situace v této problematice, ale rovněž může mít značný vliv na vývoj právní úpravy *de lege ferenda*. Bezpochyby nedílnou součástí této práce musí být i pojednání o mezinárodní právní úpravě drogové problematiky, ve které se autor zaměřuje zejména na závazky přijaté Českou republikou. Následně jsou již rozebírány jednotlivé skutkové podstaty trestných činů, jejich znaky a výklad jednotlivých ustanovení trestního zákoníku týkajících se drogových trestných činů.

Po tomto teoretickém základu drogových trestných činů se autor již zabývá vybranými otázkami, s jejichž nejasným či problematickým výkladem se v praxi setkal. Prvním z problémů, o kterém je v této práci pojednáno je postih bagatelního množství drogy u jednání popsaného v ustanovení § 283 tr. zákoníku. Autor na tomto místě poukazuje na rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, které shledává přelomovým. Součástí této kapitoly nazvané Problematika postihu bagatelního množství drogy je i dosud nejednoznačně řešená otázka tzv. drogového mixu, tedy postihu pachatelů, kteří neoprávněně nakládají s více druhy drog.

Další kapitolou, a zároveň jedním z nejvíce diskutovaných problémů drogových trestných činů v současné době, je výklad zákonných znaků drogových trestných činů vymezujících jejich rozsah. Tr. zákoník ve svých ustanoveních upravujících drogové

trestné činy užívá pojmy *větší rozsah, značný rozsah a velký rozsah*, aniž by však tyto pojmy definoval. Tento úkol byl tedy svěřen orgánům činným v trestním řízení a především pak soudům, potažmo Nejvyššímu soudu ČR. Jakým způsobem se s tímto nesnadným úkolem vypořádaly, je obsahem kapitoly 7. Vliv kvantity a kvality množství drogy na právní kvalifikaci.

Posledním tématem této práce se stala problematika držení prekursoru, resp. látek, které je obsahují. Důvodem, proč se právě toto téma stává jedním z objektů této práce, jsou rozdílné právní názory na kvalifikaci tohoto jednání a nedůslednost při posuzování všech rozhodných skutkových okolností.

Součástí této práce jsou rovněž statistické údaje o drogové trestné činnosti, neboť autor této práce je považuje za velmi vhodné zejména proto, že pomohou dokreslit aktuální situaci v České republice.

1.0 Předmět této práce

1.1 Vymezení jednotlivých pojmů

Jak již bylo uvedeno v úvodu, předmětem této práce jsou drogové trestné činy, jejich trestněprávní úprava a problematika jejich aplikace. Důležité je také vymezení pojmu „droga“ a následně rovněž určení, které trestné činy jsou pro účel této práce označovány za drogové trestné činy.

Jednu z prvních definic termínu „droga“ učinila v roce 1961 komise znalců Světové zdravotnické organizace (WHO), která ji popisuje jako „*jakoukoliv látku (substance), která je-li vpravena do živého organismu, může pozměnit jednu nebo více jeho životních funkcí*“. Avšak tato definice nemůže pro účely této práce obstát, neboť je definicí velice obecnou. Je potřeba zdůraznit, že sám tr. zákoník pojem droga ve své dikci neužívá. Naopak však hovoří a definuje pojem návykové látky, v jednotlivých skutkových podstatách poté užívá pojmy *látka omamná, látka psychotropní, prekursor, jed, jiná návyková látka než alkohol*. Tuto pasáž lze uzavřít s tím, že termín droga pro význam této práce má zejména význam zjednodušující, zahrnující předmět neoprávněné výroby či jiného nakládání v popisu objektivní stránky jednotlivých trestných činů podle § 283, § 284, § 285, § 286 a § 287 tr. zákoníku, zejména pak omamnou či psychotropní látku. Ovšem je nutno zdůraznit, že v jednotlivých skutkových podstatách může mít různě široký rozsah.¹

Pojem drogové trestné činy není v našem právním řádu vymezen a není užit ani v textu tr. zákoníku. Tento termín subsumuje trestné činy spáchané v souvislosti s výrobou, distribucí a přechováváním drog a předmětů určených k jejich nedovolené výrobě. S ohledem na výše uvedené lze za drogové trestné činy pro účely této práce označit tzv. drogové trestné činy v užším slova smyslu, tedy pouze trestné činy spočívající přímo ve výrobě nebo nelegální dispozici s omamnými a psychotropními látkami či v šíření jejich užívání, nikoliv další trestné činy páchané pod vlivem drog či

¹ Srov. NOVOTNÝ, Oto, Adolf DOLENSKÝ, Tomáš GŘIVNA, Jiří HERCZEG, Pavel ŠÁMAL, Michal TOMÁŠEK, Marie VANDUCHOVÁ a Rudolf VOKOUN. Trestní právo hmotné. 6., přeprac. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010, 583 s. ISBN 978-80-7357-509-0., s 358.

za účelem jejich obstarání (tzv. drogové trestné činy v širším smyslu). Konkrétně se jedná o trestný čin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle ustanovení § 283 tr. zákoníku, přechovávání omamné a psychotropní látky a jedy podle ustanovení § 284 tr. zákoníku, nedovolené pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku podle ustanovení § 285 tr. zákoníku, výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedy podle ustanovení § 286 tr. zákoníku a šíření toxikomanie podle ustanovení § 287 tr. zákoníku.

Pro přehlednost již v úvodu této práce jsou vymezeny jednotlivé pojmy, které v souvislosti s úpravou drogových trestných činů obsahuje tr. zákoník a které budou v následujícím textu užívány, a to pojmy návyková látka, omamná látka, psychotropní látka, přípravek obsahující omamnou a psychotropní látku, prekursor a jed.

Návykovou látkou se podle ustanovení § 130 tr. zákoníku rozumí alkohol, omamné látky, psychotropní látky a ostatní látky způsobilé nepříznivě ovlivnit psychiku člověka nebo jeho ovládací nebo rozpoznávací schopnosti nebo sociální chování (takovou látkou je např. oxid dusný, tzv. rajský plyn). S tímto je však nutné srovnat legální definici téže látky uvedenou v zákoně o návykových látkách, který obsahuje její podstatně užší definici, neboť se jí rozumí jen „*omamné látky a psychotropní látky uvedené v přílohách č. 1 až 7 tohoto zákona*“. V neposlední řadě je vhodné pro úplnost zmínit, že se v právním řádu České republiky nachází i třetí definice, která měla původně svůj základ v zákoně č. 37/1989 Sb. o ochraně před alkoholismem a jinými toxikomaniemi, ten byl však nahrazen zákonem č. 379/2005 Sb. o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů, a to s účinností od 01.01.2006. Tento zákon nám opět nabízí širší pojetí návykové látky, když hovoří o užívání tabákových výrobků, alkoholu a jiných návykových látkách, z čehož lze vyvodit, že zákon považuje za návykovou látku i alkohol a tabákové výrobky. Pojem návyková látka byl poprvé v rámci trestního práva hmotného uzákoněn novelou tr. zákona z roku 1961 provedenou zákonem č. 175/1990 Sb. a v témže znění byl přijat i do tr. zákoníku.

Podle ustanovení § 289 odst. 1 tr. zákoníku zákon stanoví, co se považuje za omamné látky, psychotropní látky, přípravky obsahující omamnou a psychotropní látku,

prekursory používané pro nezákonnou výrobu omamných nebo psychotropních látek. Tímto zákonem je pak již výše zmíněný zákon o návykových látkách. Taxativní výčet omamných látek je uveden v přílohách č. 1 – 3 toho zákona, psychotropních pak v přílohách č. 4 – 7. U každé látky je pak uveden mezinárodní nechráněný název v českém jazyce a chemický vzorec. Důvodem rozčlenění látek do jednotlivých příloh je jejich totožné rozdělení do jednotlivých seznamů podle Jednotné úmluvy o omamných látkách a Úmluvy o psychotropních látkách, o nichž bude pojednáno v rámci mezinárodní úpravy drogových trestných činů.

Přípravkem obsahujícím omamnou nebo psychotropní látku se podle zákona o návykových látkách rozumí *roztok nebo směs v jakémkoli fyzikálním stavu obsahující jednu nebo více omamných a psychotropních látek*. Příloha č. 8 tohoto zákona pak obsahuje přípravky zařazené do seznamu III. podle Jednotné úmluvy o omamných látkách.

Dalším legálním termínem, který je nutné si definovat je prekursor. Prekursorem se obecně rozumí výchozí látka, částice, z níž vzniká chemickou přeměnou výsledný produkt. V rovině drogových trestných činů pak lze za prekursor považovat chemickou látku, ze které lze vyrobit syntetickou drogu. Podle komentáře k tr. zákoníku je pak prekursorem látka uvedená v kategorii 1 přílohy I přímo použitelného předpisu Evropských společenství (nařízení Evropského Parlamentu a Rady (ES) č. 273/2004) nebo v kategorii 1 přílohy přímo použitelného předpisu Evropských společenství (nařízení Rady (ES) č. 111/2005).² Prekursor je definován v čl. 2 písm. a) nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 273/2004 ze dne 11. 2. 2004 o prekurech drog. Tento definuje prekursor jako látku, která je uvedena v příloze I citovaného nařízení včetně směsí a přírodních produktů, které tuto látku obsahují (s výjimkou taxativně stanovených látek), ale i takovou látku obsaženou v léčivých přípravcích, která je sice jinak z této definice vyloučena, avšak odpovídající látku (prekursor) z nich lze snadno použít nebo extrahovat snadno dostupnými nebo hospodárnými prostředky. *„Extrakcí snadno dostupnými prostředky ve smyslu této definice prekursoru se rozumí např. rozpuštění ve vodě nebo v jiném roztoku, zahřátí nad otevřeným ohněm nebo jiným tepelným zdrojem za použití zcela běžných nástrojů, náčiní či hospodářských*

² Viz ŠÁMAL, Pavel. Trestní zákoník: komentář. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, xvi, 1287 s. ISBN 978-80-7400-109-3., s 2617.

zařízení, apod. Může tedy jít o běžné úkony jednotlivce či skupiny osob v rámci individuální nebo manufakturní výroby, při nichž dojde k vyloučení nebo jinému oddělení prekursoru, aniž by k tomu bylo nutno použít složitých chemických, laboratorních nebo obdobných náročných postupů.³

Co je považováno za jedy pro účely trestního práva, stanoví vláda svým nařízením č. 467/2009 Sb. Podle tohoto nařízení je jedem chemická látka uvedená v příloze č. 1 k tomuto nařízení, či chemická směs, která obsahuje nejméně 7 % takovéto látky. Jedy budou v následující práci pouze tématem okrajovým.

1.2 Zařazení drogových trestných činů v rámci trestního zákoníku

Jak již bylo uvedeno výše, drogovými trestnými činy má autor práce na mysli pět vybraných trestných činů podle ustanovení § 283 - § 287 tr. zákoníku. Tyto trestné činy jsou v systematizaci tr. zákoníku podle svého objektu zařazeny do části druhé, hlavy VII. mezi trestné činy obecně nebezpečné, které jsou charakterizovány *takovým jednáním, s nímž je anebo často bývá spojeno nebezpečí pro život nebo zdraví lidí anebo nebezpečí škody velkého rozsahu pro cizí majetek*.⁴ U drogových trestných činů vyplývá takovéto nebezpečí z nelegálního a neodborného nakládání s omamnými a psychotropními látkami, s přípravky obsahujícími takové látky, s jedy, prekursory a předměty určenými k jejich nedovolené výrobě, stejně tak jako z propagace těchto látek a šíření jejich zneužívání. K tomu, že drogy nejsou problémem pouze jednotlivce, který se oddává jejich zneužívání, ale jsou problémem celé společnosti, uvádí Jelínek: „*Drogy představují pro společnost závažný problém sociální (u konzumentů dochází ke změnám základních životních hodnot, oslabování vůle a narušování mezilidských vztahů), zdravotní (mimo somatických a psychických poruch drogově závislých představuje užívání drog, zejména těch, které se aplikují nitrožilně, vysoké riziko nákazy infekcí přenášených krví – hepatity, viru HIV, etc.), finanční (zatížení veřejné sféry o náklady na represí a podporu nejrůznějších preventivních programů, ve sféře sociálního zabezpečení potom zvýšení výdaje na podpory v nezaměstnanosti, na sociální dávky či invalidní důchody). S drogami je*

³ Viz usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. listopadu 2011, sp. zn. 8 Tdo 1363/2011.

⁴ Viz NOVOTNÝ, Oto, Adolf DOLENSKÝ, Tomáš GRÍVNA, Jiří HERCZEG, Pavel ŠÁMAL, Michal TOMÁŠEK, Marie VANDUCHOVÁ a Rudolf VOKOUN. Trestní právo hmotné. 6., přeprac. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010, 583 s. ISBN 978-80-7357-509-0. s 338.

také spojeno široké spektrum trestné činnosti. Mimo trestné činy zaměřené na regulaci nelegální výroby a distribuce drog či zvyšování poptávky po drogách, existuje i rozsáhlá činnost páchaná pod vlivem nebo v souvislosti s užíváním drog, trestná činnosti spojená s uplatněním nelegálně získaných finančních prostředků z drogové trestné činnosti.“⁵

Drogové trestné činy jsou trestnými činy ohrožovacími, což znamená, že k jejich dokonání postačuje pouhé ohrožení trestním právem chráněného zájmu, a to ohrožení abstraktní.

⁵ Viz JELÍNEK, Jiří, Karel HASCH, Jana NOVÁKOVÁ a Zdeněk SOVÁK. Trestní právo hmotné: zvláštní část. 2. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2003, 314 s. ISBN 80-86432-62-9.s 102-103.

2.0 Vývoj právní úpravy

Samotný výklad o problematice drogových trestných činů nelze učinit bez nástinu jejího vývoje, neboť je důležitý pro pochopení současné situace a má zásadní význam i pro úvahy de lege ferenda. Aby totiž byla právní úprava účinná na zamýšlené cíle, musí vycházet z aktuální situace a pružně reagovat na vývoj dané problematiky. Z těchto důvodů bude v následujících kapitolách pojednáno o vývoji na mezinárodní a následně i národní úrovni.

2.1 Mezinárodní východiska

*„Každá země a kultura má svoje vlastní drogy, svoje vlastní tradice a svou vlastní cestu jak s drogami zacházet.“*⁶ Toto tvrzení s postupem času nemůže podle názoru autora obstát, a to zejména z důvodu stále se zvyšujícího vlivu práva mezinárodního na právní řády národní a přesah problematiky drogových trestných činů za hranice jednotlivých států. Tuto problematiku dnes vzhledem ke svému rozsahu můžeme považovat za problém globální a jako takový musí být i řešen na úrovni mezinárodní. Regulaci zacházení s drogami na poli mezinárodním nelze vnímat jinak než pozitivně také proto, že právě až úpravy na mezinárodní úrovni se staly pro mnoho států základem pro vytváření legislativy v oblasti drogové problematiky na národní úrovni.

Mezinárodní právo regulující kontrolu drog bylo od samého počátku právem smluvním. První mezinárodní úpravy kontroly drog spadají do období na začátku 20. století, kdy rostoucí pohyb drog z jedné země do druhé se stal zcela zřejmým problémem. Prvotní pokusy řešit drogovou problematiku se datují na počátek 20. století. Důvodů bylo hned několik. Základní potřebou regulace pohybu drog mezi jednotlivými státy byl důvod ekonomický, přičemž hlavní roli zde hrála Británie a její koloniální velmoc na jedné straně a Čína na straně druhé. Tzv. opiové války proběhly v polovině 19. století. Kouření opia začalo být v 19. století zejména v Číně závažným problémem

6 Viz GANERI, Anita. Drogy: od extáze k agonii. 1. vydání. Praha: Amulet, 2001. ISBN 80-86299-70-8.

se stále se zvyšujícími společenskými a zdravotními dopady. V průběhu zvyšování možnosti migrace obyvatelstva z Asie do Evropy i Ameriky došlo k rozšiřování kouření opia a s tím spojených následků i do těchto zemí. Řešení těchto následků se postupně ujaly církve, které nesledovaly zájmy ekonomické, ale právě dopady zdravotní a sociální.

Velkým prvním krokem na poli mezinárodní úpravy regulace drog však byla konference v Šanghaji uskutečněná v roce 1909. Tu svolal americký prezident Theodore Roosevelt proto, aby pomohl Čínskému císařství zlikvidovat opiovou narkomanií, zejména kouření opia. Šanghajská komise však nedostala k návrhu mezinárodní smlouvy mandát a delegáti mohli předkládat pouze doporučení. Tato snaha vyvrcholila v roce 1912 na konferenci v Haagu, na které byla přijata Mezinárodní opiová úmluva. Jednalo se o devět doporučení obsahujících již některé základní principy budoucí mezinárodní kontroly drog, zejména omezení obchodu s drogami jen pro lékařské účely. Ačkoliv se tato etapa věnovala pouze regulaci mezinárodního obchodu s opiáty, stala se podkladem pro vývoj, který následoval.

Restriktci prohloubila Mezinárodní opiová úmluva ze dne 19. února 1925, která stanovila povinnost registrovat nabyvatele opiátů. Poté se mezinárodní regulace narkotik zvyšovala prakticky každý rok a stále byl rozšiřován seznam zakázaných látek.

Dále následovala Úmluva o omezení výroby a úpravě distribuce omamných látek uzavřená v Ženevě v roce 1931. Jak již samotný název napovídá, tato úmluva se zabývala omezením světové produkce vymezených látek pouze na vědecké a lékařské účely prostřednictvím systému odhadů, což znamená, že smluvní strany byly povinny poskytovat kvantitativní údaje o předpokládané spotřebě drog pro výše uvedené legální účely, pro kontrolu byl pak zřízen orgán pro přezkoumání těchto odhadů. Tato úmluva také rozšířila sféru kontroly na průmyslově vyráběné drogy a zavedla dělení látek do dvou skupin. Celkově znamenala tato úmluva zpřísnění kontroly a sankcí, včetně možnosti uvalit embargo na dovoz či vývoz omamných látek vůči zemi porušující stanovený režim.

Úmluva o potlačování nedovoleného obchodu s omamnými látkami byla uzavřena v roce 1936 a zakotvovala první mezinárodní instrument, který stanovil přísné

tresty a extradici pachatelů trestného činu nedovoleného obchodu s omamnými látkami, a patří tak mezi první smlouvy z oblasti tzv. mezinárodního práva trestního. Pro úplnost je třeba zmínit i další dvě mezinárodní dohody, které již však nejsou natolik významné - Dohoda o výrobě, vnitřním obchodu a použití zpracovaného opia (Ženeva, 1925) a Dohoda o kontrole kouření opia na Dálném východě (Bangkok, 1931).

Po vzniku OSN se právě tato organizace stala činná v oblasti mezinárodní úpravy regulace drog a pod její záštitou byly uzavírány níže uvedené úmluvy. Vybudování mezinárodního systému kontroly drog lze považovat za jeden z největších úspěchů mezinárodní spolupráce ve 20. století. Význačným dokumentem je Protokol z Lake Success z roku 1946. Tento protokol byl podepsán dne 11. prosince 1946 v Lake Success a v platnost vstoupil 10. října 1947. Jeho cílem bylo převést funkci kontroly omamných látek do působnosti OSN, zároveň byla vytvořena Komise OSN pro omamné látky. Československo přistoupilo k protokolu 28. září 1949.

O dva roky později byl přijat Protokol z Paříže, který rozšířil kontrolu i na další drogy, a to jak synteticky získávané, tak i na tradiční přírodní. Rovněž zavedl pružnější postup pro rozšíření mezinárodní kontroly na nové látky.

V roce 1953 následoval Protokol o omezení a úpravě pěstování máku, jakož i výroby, mezinárodního obchodu, velkoobchodu a používání opia podepsaný v New Yorku. Snažil se omezit nadbytečnou výrobu opia pro legální účely a jeho zásoby udržované jednotlivými státy. Pouze sedm zemí bylo oprávněno vyrábět opium na export. Tyto státy přitom musely nejen zavést monopol na jeho výrobu, ale také dovolit inspekci na svém území.

Doposud uvedené mezinárodní smlouvy byly ve své době velikým pokrokem na poli mezinárodní spolupráce, avšak postupem času byly nahrazeny následujícími úmluvami, jejichž význam přetrval doposud. O těchto bude pojednáno podrobněji, neboť jsou součástí právní úpravy dodnes a Česká republika je jejich signatářem.

Hlavní roli v současném mezinárodním systému kontroly drog doposud hraje Jednotná Úmluva o omamných látkách, která byla přijata v New Yorku dne 30. března 1961.⁷ Jak naznačuje i její název, tato úmluva především sjednotila a nahradila většinu

⁷ Úmluva byla podepsána jménem Československé socialistické republiky dne 31. července 1961 s

existujících smluv týkajících se omamných látek, omezila používání omamných látek k lékařským a vědeckým účelům a zavedla stálou mezinárodní spolupráci k uvedení těchto zásad v život a dosažení těchto cílů.⁸ Sjednocení dřívějších úmluv bylo zapotřebí, neboť systém kontroly se stal již značně komplikovaným a nepřehledným. Přílohou této úmluvy jsou seznamy omamných látek rozdělené do čtyř skupin, které jsou do dnešního dne průběžně doplňovány. Základním přínosem této úmluvy bylo kromě sjednocení dosavadní právní úpravy omamných látek, taktéž zřízení Mezinárodního orgánu pro kontrolu omamných látek a vymezení jeho pravomocí, rozšíření existující mezinárodní kontroly, zavedení povinnosti států udržovat administrativní službu. V této úmluvě se hovoří také o prevenci, léčení a rehabilitaci narkomanů jako součásti společného postupu v boji proti drogové problematice. Úmluva dále rovněž obsahuje trestní ustanovení, ve kterých státy souhlasily, že s výhradou svých ústavních předpisů, učiní opatření nutná k tomu, aby pěstování, produkce, výroba, těžba, příprava, držba, nabídka, dání do prodeje, distribuce, koupě, prodej, dodání z jakéhokoliv titulu, zprostředkování, odeslání, vypravení přes tranzit, doprava, dovoz a vývoz drog, neodpovídající ustanovením této úmluvy, nebo jakékoliv jiné činy, které by podle názoru státu odporovaly ustanovením této úmluvy, byly považovány za trestné činy, jsou-li spáchány úmyslně a aby na vážné případy byly vyměřeny přiměřené tresty, zejména vězení nebo jiné tresty odnětí svobody.⁹ Tato úmluva byla pozměněna Protokolem o změnách ze dne 25. března 1972, podepsaným ve Vídni v témže roce, který vstoupil v platnost 8. srpna 1975, a posílil úlohu Mezinárodního úřadu pro kontrolu omamných látek a také rozšířil povinnosti států v oblasti odhadu spotřeby omamných látek. Československá republika jej ratifikovala v roce 1988.

výhradami k článku 12, odstavcům 2 a 3, článku 13, odstavci 2, článku 14, odstavcům 1 a 2 článku 31, odstavci 1. Vláda Československé socialistické republiky vyslovila s Úmluvou souhlas dne 13. září 1961 a prezident republiky ji ratifikoval dne 23. listopadu 1963 s výhradami učiněnými při podpisu Úmluvy. Ratifikační listina byla uložena v sekretariátě OSN dne 20. března 1964. Při předání listiny učinila Československá socialistická republika toto prohlášení: *"Československá socialistická republika se necítí vázána ustanoveními článku 12, odstavců 2 a 3, článku 13, odstavce 2, článku 14, odstavců 1 a 2 a článku 31, odstavce 1 (b) Jednotné úmluvy o omamných látkách, dotýkajícími se těch států, které byly zbaveny možnosti státí se smluvními stranami Úmluvy podle ustanovení obsaženého v jejím článku 40. Jednotná úmluva o omamných látkách upravuje otázky, které se dotýkají zájmů všech států a mají za účel sjednotit jejich úsilí v boji s tak velkým zlem, jakým je zneužívání omamných látek. Proto v souladu s mezinárodně právní zásadou rovnosti států žádné státy nemají právo bránit jiným státům v účasti zvláště na Úmluvě tohoto druhu a Jednotná úmluva o omamných látkách musí být proto otevřena pro všechny státy."* Úmluva na základě svého článku 41, odstavce 2 vstoupila v platnost dne 13. prosince 1964 a tímto dnem vstoupila rovněž v platnost i pro Československou socialistickou republiku.

8 Srov. Preambule Jednotné úmluvy o omamných látkách.

9 Čl. 36 Jednotné úmluvy o omamných látkách.

V šedesátých letech 20. století užívání a zneužívání drog explodovalo po celém světě, zejména pak v rozvinutých západních zemích. Nárůst byl patrný zejména v masovém rozšíření a dostupnosti syntetických, psychotropních látek vytvářených od druhé světové války, jako jsou amfetaminy, barbituráty a LSD. Většina z těchto drog nebyla předmětem mezinárodní kontroly a regulace národními právními řády nebyla dostatečně účinná. V průběhu roku 1960 Komise OSN pro omamné látky a Světová zdravotnická organizace (WHO) diskutovaly o problematice kontroly psychotropních látek na pravidelných setkáních a učinily několik doporučení pro členské státy týkající se státní regulace jednotlivých látek, včetně stimulantů, sedativ a LSD. Na podkladě návrhů Komise OSN pro omamné látky byla ve spolupráci se Světovou zdravotnickou organizací (WHO) připravena Úmluva o psychotropních látkách¹⁰, která byla přijata dne 21. února 1971. Úmluva v zásadě převzala model Jednotné úmluvy o omamných látkách a aplikovala jej na psychotropní látky,¹¹ avšak obsahovala méně náročné závazky přistoupivších států.

V roce 1984 Valné shromáždění OSN přijalo rezoluci 39/141, na základě které Komise OSN pro narkotika připravila návrh úmluvy, která měla komplexně upravit problém nedovoleného obchodu s drogami. Návrh smlouvy byl dokončen v průběhu roku 1987 na Konferenci OSN o zneužívání drog a nezákonném obchodování s nimi a ve Vídni dne 20. prosince 1988 byla přijata Úmluva OSN proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami. Záměrem smlouvy bylo harmonizovat národní drogové trestní zákony a donucovací opatření na celém světě ve snaze snížit nedovolený obchod s drogami pomocí kriminalizace a trestu. Podle úmluvy jsou smluvní strany povinny vytvářet a implementovat trestní ustanovení směřující k potlačení nedovoleného obchodu a praní špinavých peněz a převzít do svých národních řádů úpravu konfiskace výnosů a majetku získaných z obchodu s drogami, vydávání obchodníků s drogami, vzájemné právní pomoci orgánů činným v trestním řízení, nedovoleného pěstování a obchodu s chemickými látkami, materiály a zařízeními používanými při výrobě regulovaných látek. Úmluva vstoupila v platnost na základě

¹⁰ Tato úmluva byla publikována dne 21. dubna 1989 vyhláškou ministra zahraničních věcí pod č. 62/1989 Sb., o Úmluvě o psychotropních látkách. Úmluva vstoupila v platnost na základě svého článku 26 odst. 1 dnem 16. srpna 1976. Pro Československou socialistickou republiku vstoupila v platnost v souladu se svým článkem 26 odst. 2 dnem 11. ledna 1989.

¹¹ Psychotropními látkami se dle čl. 1 písm. e) Úmluvy o psychotropních látkách rozumí každá látka, ať přírodní nebo syntetická, nebo každý přírodní materiál, uvedené v Seznamu I, II, III nebo IV, které tvoří přílohu této úmluvy.

svého článku 29 odst. 1 dnem 11. listopadu 1990. Pro Českou a Slovenskou Federativní Republiku vstoupila v platnost v souladu se svým článkem 29 odst. 2 dnem 2. září 1991. Ve sbírce zákonů byla publikována jako sdělení Federálního ministerstva zahraničních věcí pod č. 462/1991 Sb.

Závěrem této kapitoly je zajímavé zmínit i současný přístup k této problematice na poli mezinárodním, který je podle autora vyjádřen v činnosti a závěrech Globální komise pro drogovou problematiku¹². V červnu roku 2011 vydala Globální komise pro drogovou problematiku zprávu¹³, ve které shrnula své závěry a doporučení. Kolem této zprávy se strhla velká diskuze mezi odborníky i veřejnosti na úrovni mezinárodní i jednotlivých států, neboť byla v médiích interpretována jako obhajoba legalizace drog. Je nutno říci, že ačkoliv se o legalizaci přímo nezmiňuje, považuje ji za jeden z nejdůležitějších kroků ve světové drogové politice k ukončení kriminalizace uživatelů drog. Globální komise pro drogovou problematiku projevila názor, že globální válka proti drogám selhala, s devastujícími následky pro jednotlivce i společnost po celém světě, což je uvedeno hned v první větě této zprávy. Obsah tohoto dokumentu, jehož role na mezinárodní úrovni je dána zejména osobnostmi, které se v této komisi sdružují,¹⁴ lze shrnout v následujících bodech:

- ukončit kriminalizaci, marginalizaci a stigmatizaci lidí, kteří drogy užívají, ale neškodí jiným,
- podporovat pokusy vlády s modely právní regulace léčiv, podkopat sílu organizovaného zločinu a chránit lidské zdraví a bezpečnost svých občanů (toto doporučení platí zejména pro konopí), ale také podporovat i další experimenty v dekriminalizaci a právní regulaci, které mohou dosáhnout těchto cílů a poskytují modely pro ostatní,

12 Informace přístupné na internetových stránkách <http://www.globalcommissionondrugs.org/>.

13 Anglická verze dostupná na <http://www.globalcommissionondrugs.org/Report>.

14 Např. Ernesto Zedillo, bývalý prezident Mexika, Fernando Henrique Cardoso, bývalý prezident Brazílie, George Papandreou, premiér řecké vlády, George P. Shultz, bývalý státní tajemník, USA, Javier Solana, bývalý představitel Evropské Unie pro Společnou zahraniční a bezpečnostní politiku, Španělsko, Kofi Annan, bývalý generální tajemník OSN, Ghana, Mario Vargas Llosa, spisovatel, Peru, Marion Caspers-Merk, bývalý státní tajemník německého Ministerstva zdravotnictví spolkové vlády, Michel Kazatchkine, výkonný ředitel Globálního fondu na boj proti AIDS, tuberkulóze a malárii, Francie, Ruth Dreifuss, bývalý prezident Švýcarska a ministr vnitra, Thorvald Stoltenberg, bývalý ministr zahraničí a komisař pro uprchlíky OSN, Norsko.

- zdůraznit důležitost dostupnosti léčby v jejích různých modalitách, včetně léčby substituční, a dále roli prevence a harm reduction,
- použít stejné zásady a postupy proti lidem zapojených do nelegálního obchodu s drogami na nejnižším stupni, jako jsou zemědělci, kurýři a drobní prodejci, neboť mnozí z nich jsou sami oběťmi násilí a zavraždění nebo jsou drogově závislí, přičemž není řešením jejich zadržení, odsouzení a uvěznění, které se v současné době týká desítek milionů lidí a díky kterému se v posledních desetiletích zaplnily věznice, zničily životy a rodiny, avšak výsledkem se nestalo snížení dostupnosti nelegálních drog nebo moc zločinecké organizace,
- na straně nabídky se zaměřit na boj s organizovaným zločinem, avšak tuto snahu je třeba zaměřit tak, aby bylo minimalizováno násilí a další negativní dopady na společnost,
- reformovat systém mezinárodní kontroly drog a revidování kategorií, ve kterých se nachází jednotlivé látky bez vědeckého opodstatnění, jako je tomu například u marihuany, kokového listu nebo MDMA (extáze),
- zahájit transformaci z globální drogové politiky spočívající na prohibici a zaměnit protidrogovou politiku a strategii řízené ideologií a politickým pohodlím za fiskálně zodpovědnou politiku a strategii založenou na vědě, zdraví, bezpečnosti a lidských právech - přijmout vhodná kritéria pro jejich hodnocení,
- zajistit, aby státy mezinárodní úmluvy vykládaly a / nebo revidovaly s cílem vyhovět výše uvedeným zásadám.

2.2 Národní východiska

Současná česká protidrogová politika je postavena na principech tzv. středního proudu drogových politik. Její počátky můžeme vysledovat na začátku 20. století. Ovšem je nutné zmínit také úpravu z Rakousko-uherské monarchie, neboť již zákon č.

117/1852 ř. z., o zločinech, přečinech a přestupcích obsahoval ustanovení postihující neoprávněný prodej léčiv vnitřních i zevních (§ 345 a násl.), ustanovení § 364 a násl. pak považovalo za trestný nedovolený obchod s jadem, neopatrnost při jeho prodeji či nevedení jeho administrace, ustanovení § 377 stanovilo trestným podávání odvaru z makovic dětem, ustanovení § 336 písm. d) trestným neopatrné zacházení při vykuřování sírou a při užívání prostředků narkotizujících.

V Československu se nezákonný obchod s drogami rozvinul zejména po první světové válce. Příčinou tohoto nárůstu byla jednak poloha země, jednak také ohrožení příliš nízkými sankcemi v případě porušení ustanovení trestního práva regulujícího právě nakládání s drogami. Tehdejší účinný zákon č. 128/1923 Sbírky zákonů a nařízení státu československého totiž definoval nelegální obchod s drogami pouze jako přestupek a podle toho jej i trestal. Postup zahrnoval peněžité pokuty pouze do výše 2 000 Kčs, přičemž v případě nedobytnosti mohla být pokuta změněna v trest odnětí svobody až do tří měsíců. Tyto nízké sazby v praxi neumožňovaly účinný postih překupníků a distributorů drog.

Výrazným krokem kupředu v oblasti regulace obchodu s drogami bylo schválení zákona č. 29/1938 Sbírky zákonů a nařízení státu československého, který byl pro svůj předmět úpravy nazýván „zákonem opiovým“. Do tohoto zákona byly vtěleny závazky Československa převzaté z mezinárodních úmluv přijatých na počátku 20. století.¹⁵ V ustanovení § 1 tohoto zákona bylo stanoveno: „*Úřednímu dozoru podrobují se výroba, zpracování (přepřacování), příprava, rozdělování, obchod, dovoz, průvoz a vývoz dále uvedených látek, ať již byly z části vyrobeny nebo zcela rafinovány, a to i když vzniknou cestou syntetickou.*“ V tomto zákoně byly omamné látky rozděleny na 4 skupiny a rovněž definovány základní pojmy. V trestní oblasti klasifikoval opiový zákon podle závažnosti přestupky, přečiny a zločiny. Přestupky postihovaly okresní úřady pokutou od 500,- do 50 000,- Kčs nebo vězením od 24 hodin do pěti měsíců. Látku, jež byla předmětem přestupku, mohl okresní úřad zkonfiskovat bez ohledu na to, komu náležela. Závažnými delikty, které projednával soud, byly přečiny a zločiny, i pokusy o ně. Za přečin bylo možné podle uvážení soudu uložit trest tuhého vězení v sazbě od tří měsíců do tří let a peněžitý trest od 5 000,- do 50 000,- Kčs. Byl-li takový čin spáchán ve

¹⁵ Srov. kapitola 2.1 Mezinárodní východiska.

velkém rozsahu, v rámci provozování živnosti nebo za takových okolností, že z toho vzešlo těžké poškození těla nebo smrt člověka nebo nebezpečí pro život nebo zdraví lidí ve větším rozsahu, hrozil pachateli žalář od jednoho do pěti let a peněžitý trest od 10 000,- do 100 000,- Kčs. Zákon umožňoval podrobit odsouzeného policejnímu dohledu a cizince vypovědět z území republiky. Bez ohledu na výsledek trestního řízení bylo možné předměty určené ke spáchání trestného činu, předměty, kterými byl trestný čin spáchán, nebo předměty, které byly trestným činem vyrobeny nebo získány, prohlásit za propadlé. Odsouzeným osobám bylo možné na určitý čas nebo navždy odejmout zvláštní povolení, živnostenskou koncesi nebo zakázat výkon funkce. Trestná byla taktéž výroba, opatření, přechovávání nebo přenechání nástroje nebo předmětu, který byl nepochybně určen k neoprávněné výrobě, přípravě nebo k neoprávněnému zpracování nebo přepracování omamných a psychotropních látek. Zde hrozil pachateli trest od jednoho měsíce do jednoho roku a peněžitý trest do 5 000,- Kčs.¹⁶

Základem současné trestněprávní úpravy nedovolené výroby a držení drogy byla právní úprava obsažená v trestním zákoně č. 86/1950 Sb. v ustanovení § 197 a následujících. Trestný čin nedovolené výroby a držení omamných prostředků a jedů určoval trestným jednáním jednání bez povolení spočívající ve výrobě, dovozu, vývozu, opatření jinému nebo přechovávání omamného prostředku nebo jedu a stanovoval trest odnětí svobody až na tři léta nebo peněžitý trest. V kvalifikované skutkové podstatě pak za spáchání tohoto činu ve značném rozsahu, výdělečně, s následkem smrti nebo způsobení těžké újmy na zdraví mnoha lidem, hrozil trest odnětí svobody ve výměře od jednoho do pěti let. Dle ustanovení § 198 téhož zákona byla za trestný čin považována rovněž výroba, opatření sobě nebo jinému či přechovávání předmětu určeného k neoprávněné výrobě omamných prostředků nebo jedů, a to pod sankcí odnětí svobody až na dva roky. Přehled omamných prostředků a jedů byl stanoven nařízením ministra spravedlnosti.

Tato ustanovení byla jen s malými úpravami převzata do tr. zákona. V základní skutkové podstatě trestného činu podle ustanovení § 187 tohoto zákona došlo ke snížení

¹⁶ Informace čerpány také z následujících zdrojů: GAJDOŠÍKOVÁ, Hana. Historický nástin právní úpravy drogových trestných činů. Projekt analýzy dopadů novelizace drogové legislativy, Praha 2001; Zaostřeno na drogy 2/2009, VII. Ročník, vydává Úřad vlády; HRUŠKA, Jiří. Mezinárodní historické mezníky a východiska v boji proti drogové trestné činnosti. Trestní právo. 14120097-12. 2009, roč. 14, č. 2, s. 7-12. ISSN: 1211- 2860.

hranice trestní sazby na trest odnětí svobody až na dvě léta, či mohlo být pachateli za tento trestný čin uloženo nápravné opatření nebo peněžitý trest V kvalifikované skutkové podstatě pak došlo naopak ke zvýšení trestní sazby na trest odnětí svobody ve výměře od dvou do osmi let. Rovněž byly zařazeny nové okolnosti podmiňující použití trestní sazby spočívající v tom, že buďto pachatel tento trestný čin spáchá jako člen organizované skupiny, nebo je trestným činem získán značný prospěch. Taktéž došlo k úpravě v trestném činu týkajícího se předmětu způsobilého k nedovolené výrobě omamných prostředků nebo jedů (slovo „určený“ bylo nahrazeno slovem „způsobilý“).

Významnou novelou týkající se rozebírané problematiky byla novela trestního zákona - zákon č. 175/1990 Sb. Nejdůležitější změnou bylo odstranění trestního postihu přechovávání omamných a psychotropních látek a jedů pro sebe. Rovněž došlo ke změně základních pojmů (omamná a psychotropní látka). Opětovně došlo ke zvýšení trestní sazby v základní skutkové podstatě podle ustanovení § 187 odst. 1 tr. zákona na trest odnětí svobody až na tři léta nebo uložení peněžitého trestu. Podle ustanovení § 187 odst. 2 tr. zákona pak byl odnětím svobody na dva roky až deset let potrestán pachatel, spáchal-li čin uvedený v ustanovení § 187 odst. 1 tr. zákona jako člen organizované skupiny, ve větším rozsahu, získal-li takovým činem značný prospěch, spáchal-li takový čin vůči osobě mladší než osmnáct let nebo způsobil-li takovým činem těžkou újmu na zdraví. Trestní sazbou odnětí svobody ve výměře od osmi do patnácti let byl ohrožen pachatel, způsobil-li činem uvedeným v ustanovení § 187 odst. 1 tr. zákona těžkou újmu na zdraví více osob nebo smrt nebo spáchal-li takový čin ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech. Rovněž došlo k úpravě ve skutkové podstatě trestného činu podle ustanovení § 188 tr. zákona (návrat k termínu „určený“, zavedení privilegovaných skutkových podstat). Zcela novým pak bylo zakotvení trestného činu šíření toxikomanie podle ustanovení § 188a tr. zákona.

Zákonem č. 112/1998 Sb., byla v tr. zákoně provedena další novela, která přinesla v oblasti drogových trestných činů dvě zásadní změny. První změnou bylo zpřísnění postihu za jednání specifikované v ustanovení § 187 odst. 1 tr. zákona. V tomto ustanovení zákona došlo také k nahrazení slova *bez povolení* slovem *neoprávněně*. Druhou změnou bylo zakotvení samostatné skutkové podstaty v ustanovení § 187a tr. zákona, která nově kriminalizovala přechovávání omamných,

psychotropních látek nebo jedů v množství větším než malém bez povolení. Za takovýto čin hrozil pachateli trest odnětí svobody až na dvě léta nebo peněžitý trest. Odnětím svobody na jeden rok až pět let pak byl ohrožen pachatel, spáchal-li tento čin ve větším rozsahu.

Od počátku 21. století se stávala stále nutnější potřeba rekodifikace trestního práva hmotného. Tr. zákon byl (a za určitých okolností ještě je) v praxi užíván od 1. ledna 1962 a doznal téměř sedmdesáti novelizací. V roce 1995 byla ministrem spravedlnosti vytvořena komise pro rekodifikaci trestního práva hmotného a trestního práva procesního. Výsledkem práce této komise se stal vládní návrh nového trestního zákoníku, který byl dne 21. července 2004 předložen poslanecké sněmovně. Ta jej však v tehdejší znění neschválila. Po změnách a doplňcích byl návrh nového trestního zákoníku schválen na půdě Poslanecké sněmovny dne 11. listopadu 2008, v Senátu pak dne 8. ledna 2009 a prezident nový zákon podepsal dne 27. ledna 2009. Tr. zákoník je účinný od 1. ledna 2010 a podrobně o něm bude pojednáno zejména v kapitole 5. Vnitrostátní úprava trestněprávního charakteru.

3.0 Mezinárodní úprava

Úvodem je nutno říci, že výroba a zejména distribuce drog přesahuje za hranice jednotlivých států a dosáhla již celosvětových rozměrů. Tímto rozšířením vznikla potřeba regulovat drogovou problematiku také na úrovni globální, přičemž první pokusy lze vysledovat již na počátku 20. století. Přestože snaha regulovat drogovou problematiku pomocí mezinárodních dohod byla a stále je velice diskutovaným tématem, její účinnost není příliš velká. O tom svědčí statistika uveřejněná ve zprávě Globální komise pro drogovou problematiku z června 2011, která zpracovává odhady vývoje zneužívání drog od roku 1998 do roku 2008, ze které je patrný nárůst užívání opiátů o 34,5 procent, kokainu o 27 procent a marihuany o 8,5 procent.¹⁷ Rovněž závěry zprávy World Drug Report 2011¹⁸ vydané Úřadem OSN pro drogy a kriminalitu (UNODC, United Nations Office on Drugs and Crime) uvádí: „*Přes zvýšenou pozornost na snižování poptávky po drogách v posledních letech užívání drog nadále trvá a vybírá si krutou daň. Globálně přibližně 210 milionů lidí ročně požívá nelegálních drog a téměř 200 000 z nich zemře v důsledku užívání drog.*“

Důvod důležitosti mezinárodní úpravy je výstižně shrnut ve zprávě Úřadu OSN pro drogy a kriminalitu pro rok 2011 (World Drug Report 2011): „*Dnes je všeobecně uznávané mezi členskými státy a subjekty OSN, že drogy spolu s organizovaným zločinem, ohrožují dosažení tzv. Rozvojových cílů tisíciletí. Je stále jasnější, že kontrola drog se musí stát základním prvkem našeho společného úsilí o dosažení míru, bezpečnosti a rozvoje. Zároveň musíme posílit naše odhodlání k posílení sdílené zodpovědnosti a základních principů zdraví a lidská práva.*“

Tato kapitola navazuje svým obsahem na kapitolu 2.1 Mezinárodní východiska, ve které byly postupně rozebrány nejdůležitější mezinárodní dohody uzavřené v oblasti regulace výroby, obchodování a užívání drog. Na tomto místě je kromě jiného pojednáno i o mezinárodních institucích usilujících o kontrolu mezinárodního pohybu drog a nedovolenému obchodu s nimi.

17 Podrobná statistika dostupná na internetových stránkách <http://www.globalcommissionondrugs.org/Report..>

18 Anglický text této zprávy dostupný na internetových stránkách http://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/WDR2011/World_Drug_Report_2011_ebook.pdf.

Mezinárodní kontrola drog je založena na třech mezinárodních smlouvách, jimiž je vázána i Česká republika. O těchto bylo podrobně pojednáno výše. Jedná se o Jednotnou Úmluvu o omamných látkách z roku 1961, doplněnou protokolem o změnách z roku 1972, Úmluvu o psychotropních látkách z roku 1971, Úmluvu OSN proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami z roku 1988. Tyto mezinárodní smlouvy se vzájemně podporují a doplňují. Důležitým cílem prvních dvou smluv je kodifikovat mezinárodně platné kontrolní opatření, aby byla zajištěna dostupnost omamných a psychotropních látek pro lékařské a vědecké účely, a aby se zabránilo jejich zneužití a vyvedení do nezákonných kanálů. Patří sem i obecná ustanovení o obchodování s lidmi a zneužívání drog.

O rozvoj mezinárodní úpravy drogové problematiky se značně zasloužila OSN, v rámci které vznikl Úřad OSN pro drogy a kriminalitu (UNODC – dále též „Úřad“ nebo „UNODC“) - dříve Úřad pro kontrolu drog a prevenci zločinnosti (založený v roce 1997) – a který byl vytvořen s cílem posílit úlohu OSN v oblasti kontroly drog, prevence zločinnosti a terorismu. Úřad zahrnuje program pro kontrolu drog a program pro prevenci kriminality. Drogový program má za úkol koordinovat aktivity OSN v oblasti kontroly drog. Členskými zemím poskytuje technické poradenství, statistické údaje z oboru, údaje o trendech a pomáhá navrhovat legislativu a školit justiční pracovníky. Do činnosti programu spadá také informování světové veřejnosti o nebezpečnosti zneužívání drog a posilování mezinárodní součinnosti v potírání produkce a obchodu s drogami a související kriminalitě. V rámci OSN vznikla také Komise pro omamné látky (Commission on Narcotic Drugs, CND – dále též „Komise“ nebo „CND“), která je jednou z výkonných komisí Ekonomické a sociální rady OSN (ECOSOC) a která plní funkci hlavního mezivládního orgánu pro stanovování právních norem a koordinaci v oblasti mezinárodní kontroly drog. Komise má 53 členských států a je pověřena monitorováním a analýzou drogové situace ve světě a vytvářením návrhů opatření na posílení a zkvalitnění mezinárodní kontroly drog. Monitoruje zavádění mezinárodních dohod o kontrole drog a doporučení přijatá Valným shromážděním OSN. Komise dále upravuje seznamy mezinárodně kontrolovaných látek a mění jejich tzv. „stupeň přísnosti“, při tom vychází obvykle z návrhů a doporučení Světové zdravotnické organizace (WHO). Po reformě OSN v roce 1991 byla Komise pověřena politickým řízením Programu OSN pro kontrolu drog (UNDCP) a současně koordinací

všech protidrogových aktivit v rámci celého systému OSN. Administrativní podporu Komisi poskytuje Úřad OSN pro drogy a kriminalitu.

Nezávislým a kvazi-soudním kontrolním orgánem pro provádění schválených mezinárodních úmluv o kontrole drog na půdě OSN je Mezinárodní výbor pro kontrolu drog (INCB), který byl založen v roce 1968 podle Jednotné úmluvy o omamných látkách. Výbor je nezávislý na vládách i na OSN. Má třináct členů, kteří jsou vybíráni na základě osobních schopností a odbornosti. Jsou voleni Ekonomickou a sociální radou OSN (ECOSOC). Činnost INCB financuje OSN. V neposlední řadě je nutné na tomto místě vzpomenout i Globální komisi pro drogovou problematiku, jejíž hlavními cíli je zhodnocování základních předpokladů, účinnosti a důsledků tzv. „války proti drogám“, rizik a přínosů jednotlivých národních protidrogových politik a na základě těchto analýz vytváření doporučení spočívajících v právních a protidrogových reformách pro národní politiky.

Jistě významným dokumentem v oblasti úpravy drogové problematiky se stal Vzorový zákon o nezákonném obchodování s drogami a o deliktech s tím souvisejících, který byl vytvořen na půdě OSN ve Vídni ve dnech 23. - 27. října 1996. Tento zákon byl zamýšlen výhradně jako vodítko pro země, které chtějí uzákonit nebo zmodernizovat své trestní právo týkající se drogové kontroly.

Závěrem je nutno uvést, že boj proti mezinárodnímu obchodu s drogami nelze založit pouze na ustanoveních mezinárodních dohod, ale především je zapotřebí na základě nich položit právní základy pro jednotnou koordinaci a spolupráci států při odhalování organizovaných skupin touto trestnou činností se zabývajících. K tomuto je však také nutné vytvořit právní rámec pro činnost organizací nadnárodního charakteru, které budou pružně reagovat na aktuální situaci, neboť mezinárodní drogové trhy, vzorce užívání drog a s tím spojená distribuce drog se rychle mění, takže i opatření vedoucí k jejich zamezení se musí pohotově přizpůsobovat.

3.1 Úprava drogových trestných činů v rámci EU

Vzhledem k tomu, že užívání drog a obchod s drogami jsou ve všech členských

státech Evropské unie nadměrně rozšířeny a že tento problém nelze řešit v jednotlivých členských státech individuálně, bylo nevyhnutelné, aby i v rámci Evropské unie byla přijata jednotná evropská politika v boji proti drogám a aby byla prováděna všemi členskými státy jednotně a globálně za použití všech prostředků nutných pro prevenci a řešení zdravotnických problémů, které zneužívání drog způsobuje, jakož i problémů souvisejících se sociálním vyloučením osob a prostředků pro náhradu společenských škod způsobených organizovanou trestnou činností v souvislosti se šířením drog.¹⁹

Dne 25. října 2004 bylo přijato Rámcové rozhodnutí Rady 2004/757/SVV,²⁰ kterým se stanoví minimální ustanovení týkající se znaků skutkových podstat trestných činů a sankcí v oblasti nedovoleného obchodu s drogami. Cílem tohoto rámcového rozhodnutí bylo přijetí minimálních ustanovení týkajících se znaků skutkových podstat trestných činů nedovoleného obchodu s drogami a prekursorů, jež by na úrovni Evropské unie umožnily společný přístup k boji proti takovému nedovolenému obchodu. Z části toto rozhodnutí zejména při definování jednotlivých pojmů odkazuje na Jednotnou úmluvu o omamných látkách (ve znění protokolu z roku 1972), Vídeňskou úmluvu o psychotropních látkách z roku 1971 a Úmluvu OSN ze dne 20. prosince 1988 proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami. Členské státy měly podle tohoto rozhodnutí přijmout nezbytná opatření, aby dále uvedené úmyslné jednání, je-li protiprávní, bylo trestné:

- a) výroba, zhotovování, extrahování, příprava, nabízení, nabízení za účelem prodeje, šíření, prodej, dodávání za jakýchkoliv podmínek, překupnictví, zasílání, tranzitní přeprava, převážení, dovoz nebo vývoz drog;
- b) pěstování opiového máku, keřů koky nebo rostlin Cannabis;
- c) držení nebo nákup drog za účelem některých činností uvedených pod písmenem a);
- d) zhotovování, převážení nebo šíření prekursorů, pokud je známo, že jsou

19 Srov. Doporučení Evropského Parlamentu týkající se návrhu doporučení Evropského parlamentu Radě a Evropské radě k protidrogové strategii EU (2005-2012), (2004/2221(INI), Protidrogová strategie EU (2005-2012).

20 Úplné znění v českém překladu dostupné na internetových stránkách <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32004F0757:CS:HTML>.

určeny k použití při nedovolené výrobě nebo zhotovení drog,

s výjimkou pokud se ho pachatelé dopustí výhradně pro svou vlastní spotřebu, jak je vymezena vnitrostátními právními předpisy. Členské státy měly dále přijmout opatření nezbytná k zajištění, aby při spáchání některého z výše uvedených trestných jednání:

- byl trestný rovněž návod k jejich páčání, pomoci při jeho spáchání či pokusu o jeho spáchání;
- na tato jednání se vztahovaly tresty odnětí svobody v horní hranici trestní sazby nejméně jednoho až tři roků, pokud se bude jednat o velké množství drog nebo o drogy, které nejvíce poškozují zdraví, nebo jeho následkem byla těžká újma na zdraví velkého počtu osob pak tresty odnětí svobody v horní hranici trestní sazby nejméně pěti až deseti let, v případě spáchání v rámci zločinného spolčení tresty odnětí svobody v horní hranici trestní sazby v pěti až deseti let podle dalších okolností;
- bylo umožněno propadnutí látek, jež jsou předmětem těchto trestných činů nástrojů použitých nebo zamýšlených k použití při těchto trestných činech a výnosů z těchto trestných činů nebo propadnutí majetku v hodnotě odpovídající těmto výnosům, látkám nebo nástrojům.

Každý členský stát mohl přijmout opatření nezbytná ke zmírnění trestů uvedených výše, pokud se pachatel:

- a) zřekne trestné činnosti vztahující se k nedovolenému obchodu s drogami a prekursory a
- b) poskytne správním nebo justičním orgánům informace, které by jiným způsobem získat nemohly a které jim pomáhají
 - i) v zabránění nebo zmírnění účinků trestného činu,
 - ii) v identifikaci nebo soudním stíhání dalších pachatelů,
 - iii) v nalezení důkazů nebo

iv) v zabránění dalším trestným činům uvedeným v člancích 2 a 3.

Rámcové rozhodnutí Rady dále upravuje i odpovědnost právnických osob i sankce pro ně, soudní příslušnost a trestní stíhání. Členské státy byly povinny přijmout opatření nezbytná pro dosažení souladu s tímto rámcovým rozhodnutím nejpozději do 12. května 2006. Vyhodnocením dodržení těchto závazků členskými státy byla pověřena Komise Evropských společenství, která tak učinila ve zprávě Komise ze dne 10. prosince 2009, KOM(2009)669 v konečném znění.²¹ Lze však zhrnout, že podle názoru Komise deset členských států (AT, BE, FI, HU, IE, LV, LU, NL, PT, RO) převzalo do svých právních předpisů všechna nebo téměř všechna dotčená jednání. Čtyři členské státy (DE, EE, FR, SE) převzalo pouze část, ale dodržují rámcové rozhodnutí díky používání obecných pojmů. Právní předpisy sedmi členských států (BG, CZ, DK, LT, PL, SI, SK) jsou méně jednoznačné a nezaručují tak plné provádění rámcového rozhodnutí dostatečně jasným a přesným způsobem.

Problematika prekursorů je upravena přímo použitelnými předpisy Evropských společenství, jimiž jsou:

- nařízení Rady (ES) č. 111/2005 ze dne 22. prosince 2004, kterým se stanoví pravidla pro sledování obchodu s prekursory drog mezi Společenstvím a třetími zeměmi²². Cílem tohoto nařízení je posílení kontroly při dovozu, vývozu a tranzitu chemických látek používaných pro výrobu nezákonných syntetických drog včetně stimulujících látek na bázi amfetaminu, jako je extáze, prostřednictvím stanovení pravidel pro sledování obchodu s prekursory drog mezi Evropskou unií a zeměmi mimo EU, a touto kontrolou zamezit zneužívání těchto látek. Uvedené nařízení nahrazuje nařízení (EHS) č. 3677/90, které původně stanovovalo opatření za účelem zamezení zneužívání prekursorů drog, a reaguje tak na stále se zvyšující nebezpečí, které představuje výroba syntetických drog v západní Evropě.

21 Zpráva Komise dne 10. 12. 2009, KOM(2009)669 v konečném znění, v českém překladu dostupná na internetových stránkách http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?mode=dbl&lang=et&ihtmlang=et&lng1=et,cs&lng2=bg,cs,da,de,el,en,es,et,fi,fr,hu,it,lt,lv,mt,nl,pl,pt,ro,sk,sl,sv.&val=505405:cs&page_

22 České znění nařízení Rady (ES) č. 111/2005 ze dne 22. prosince 2004 dostupné na http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32005R0111:CS:NOT_

- nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 273/2004 o prekursorech drog²³. Tímto nařízením Evropská unie (EU) harmonizuje opatření o kontrole a sledování látek, které jsou často používány při nedovolené výrobě omamných nebo psychotropních látek a klade si za cíl předcházet zneužívání těchto látek. Pozměňovacím aktem bylo nařízení (ES) č. 219/2009.
- nařízení Komise (ES) č. 1277/2005 ze dne 27. července 2005, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 273/2004 o prekursorech drog a k nařízení Rady (ES) č. 111/2005, kterým se stanoví pravidla pro sledování obchodu s prekursory drog mezi Společenstvím a třetími zeměmi²⁴. Toto nařízení stanovuje prováděcí pravidla, zejména týkající se odpovědné osoby, udělování licence a registrace hospodářských subjektů, poskytování informací, předběžných oznámení o vývozu a vývozních a dovozních povolení v oblasti prekursorů drog.

O provádění a fungování prvních dvou výše uvedených předpisů Evropských společenství byla podle článku 16 nařízení (ES) č. 273/2004 Evropského parlamentu a Rady ze dne 11. února 2004 a článku 32 nařízení Rady (ES) č. 111/2005 podána Zpráva Komise Radě a Evropskému parlamentu ze dne 7. ledna 2010, KOM (2009) 709²⁵, a to o provádění a fungování právních předpisů Společenství v oblasti sledování a kontroly obchodu s prekursory drog.

23 České znění nařízení Evropského Parlamentu a Rady (RS) č. 273/2004 dostupné na <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32004R0273:CS:NOT> .

24 České znění nařízení Komise (ES) č. 1277/2005 ze dne 27. července 2005 dostupné na <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32005R1277:CS:NOT> .

25 České znění Zprávy Komise a Radě a Evropskému parlamentu ze dne 7. ledna 2010, KOM (2009) 709 dostupné na <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52009DC0709:CS:NOT> .

4.0 Vnitrostátní úprava mimotrestního charakteru

V této kapitole bude pojednáno o právní úpravě de lege lata týkající se drogové problematiky. S ohledem na subsidiaritu trestního práva, je vždy zapotřebí zabývat se otázkou, zda jednání spočívající v neoprávněném nakládání s drogami, je společensky škodlivé a nepostačí uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu. Z tohoto pohledu je členěn i následující výklad, přičemž nejdříve je pojednáno o úpravě rozebírané problematiky v mimotrestních zákonech a právních normách. Toto pořadí je zvoleno rovněž ze systematických důvodů, neboť normy trestního práva postihují mimo jiné i porušení společenských vztahů, které jsou v mimotrestních normách upraveny a je žádoucí se s nimi nejdříve seznámit.

4.1 Zákon o návykových látkách

Klíčovým zákonem mimotrestního charakteru upravující nakládání s drogami je zákon o návykových látkách. Na tento odkazuje i tr. zákoník v ustanovení § 289, když uvádí, že zákon stanoví, co se považuje za omamné látky, psychotropní látky, přípravky obsahující omamnou nebo psychotropní látku, prekursory používané pro nezákonnou výrobu omamných nebo psychotropních látek.

Zacházení s omamnými a psychotropními látkami bylo před přijetím tohoto zákona upraveno v nařízení vlády ČSR č. 192/1988 Sb., o jedech a některých jiných látkách škodlivých zdraví. Již tímto právním předpisem byly do našeho právního řádu promítnuty závazky vyplývající z mezinárodních úmluv OSN, ovšem nikoliv plně. Tato právní úprava na úrovni podzákoného předpisu rovněž neodpovídala čl. 26 Listiny základních práv a svobod a rovněž byla překonána i z hlediska struktury právního řádu, neboť ani předpisy Evropského společenství, ani modelová legislativa OSN, neupravují společně problematiku návykových látek a jedů, tak jak tomu bylo v tomto nařízení vlády.

Podle důvodové zprávy k zákonu o návykových látkách vyplývala nutnost přijetí nové komplexní právní úpravy zacházení a obchodování s návykovými látkami

a prekursory i z nutnosti vytvoření účinných právních nástrojů proti akcelerujícímu nezákonnému obchodu s návykovými látkami, který má závažné zdravotní a sociální důsledky především v důsledku šíření narkomanie mezi mládeží.

Při výkladu o zákoně o návykových látkách je vhodné odkázat na usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. října 2005, sp. zn. 7 Tdo 1179/2005, jenž ve svém poměrně stručném odůvodnění uvádí, že „zákon č.167/1998 Sb. lze pokládat za zvláštní zákon, jímž se ve smyslu § 195 odst. 1 trestního zákona (podle současné právní úpravy ustanovení § 289 trestního zákoníku) stanoví, co se považuje za omamné látky, psychotropní látky, přípravky obsahující omamnou nebo psychotropní látku a za prekursory pro účely trestního zákona. Je tomu tak bez ohledu na skutečnost, že citovaný zákon o návykových látkách neobsahuje výslovný odkaz na příslušná ustanovení trestního zákona a že jeho věcný dopad je širší, neboť upravuje též mimo-trestní problematiku. Z obsahu zákona o návykových látkách je přitom zřejmé, jaké nakládání a s kterými předměty je tímto zákonem zakázáno, takže nerespektování takového zákazu naplňuje pojem „neoprávněné“ dispozice s nimi, resp. dispozice „bez povolení“ ve smyslu § 187 a násl. trestního zákona.“ (aktuálně ustanovení § 283 a násl. trestního zákoníku).

4.1.1 Předmět regulace

Zákon o návykových látkách ve svém prvním ustanovení upravuje zacházení s prekursory a pomocnými látkami a stanoví pravomoc a působnost správních orgánů nad dodržováním povinností stanovených tímto zákonem a přímo použitelnými předpisy Evropských společenství. Mimo toho upravuje zacházení s návykovými látkami, jejich vývoz, dovoz a tranzitní operace s nimi, zacházení s přípravky obsahujícími návykové látky nebo prekursory nebo obsahujícími návykové látky a prekursory, jejich vývoz, dovoz a tranzitní operace s nimi, zacházení s přípravky obsahujícími efedrin nebo pseudoefedrin, pěstování máku, konopí a koky a vývoz a dovoz makoviny.

Jak již z výše uvedeného vyplývá, význam zákona o návykových látkách spočívá v definování jednotlivých pojmů, přičemž některé z nich jsou potřebné i pro výklad skutkových podstat drogových trestných činů. Prvním a zároveň základním

pojmem je návyková látka, kterým zákon o návykových látkách rozumí omamné látky a psychotropní látky uvedené v přílohách č. 1 až 7 tohoto zákona. K tomu je však nutné říci, že právě tento pojem je v ustanovení § 130 tr. zákoníku vymezen odlišným způsobem.

V přílohách zákona o návykových látkách se pak uvádí, co je považováno za omamnou látku (příloha č. 1-3), psychotropní látku (příloha č. 4-7), přípravky obsahující omamnou nebo psychotropní látku (příloha č. 8), prekursory používané pro nezákonnou výrobu omamných nebo psychotropních látek (příloha č. 9). Na tyto pojmy pak tr. zákoník výslovně odkazuje. Mimo to také tento zákon v přílohách č. 10 a 11 definuje pomocné látky. Členění vychází z mezinárodních úmluv OSN²⁶, příp. z rozhodnutí orgánů Evropských společenství. Tyto seznamy látek jsou i nadále doplňovány. Poslední novelou tohoto zákona ze dne 22. dubna 2011 bylo do jeho příloh zařazeno dalších 33 látek, převážně syntetických (např. mephedron). Pod režim zákona o návykových látkách byl touto změnou zařazen také například „Salvinorin A“, který je účinnou látkou obsaženou v šalvěji divotvorné.

Zákon o návykových látkách vymezuje základní principy pro subjekty zacházející s vymezenými látkami, řeší otázky povolení k zacházení, dovozu a vývozu, skladování a evidence, kontroly a případných sankcí. Zacházením se pak rozumí výzkum, výroba, zpracování, odběr, skladování, dodávání a používání návykových látek, přípravků a prekursorů, koupě a prodej návykových látek, přípravků a prekursorů, jakož i nabývání a pozbývání dalších věcných nebo závazkových práv s nimi spojených, zprostředkování takových smluv a zastupování při jejich uzavírání. Zákon dále stanoví k jakým účelům a za jakých podmínek mohou být návykové látky užívány. Dojde-li k nedodržení těchto podmínek, upravuje sám zákon rovněž přestupky, kterých se tímto jednáním pachatel dopustí včetně zákonných sankcí, kterými jsou pokuta a propadnutí věci. Rovněž však může takovéto jednání za určitých okolností specifikovaných v trestních předpisech naplnit i skutkovou podstatu některého z drogových trestných činů.

Podle zákona o návykových látkách je třeba k zacházení s omamnými a

²⁶ Jednotná Úmluva o omamných látkách (vyhláška č. 47/1965 Sb., ve znění sdělení č. 458/1991 Sb.), Úmluva o psychotropních látkách (vyhláška č. 62/1989 Sb.), Úmluva OSN proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami (sdělení č. 462/1991 Sb. a podle bezprostředně závazného předpisu Evropského společenství).

psychotropními látkami a přípravky povolení k zacházení, nestanoví-li tento zákon jinak (srov. ustanovení § 4 tohoto zákona). Jestliže není Ministerstvem zdravotnictví vydáno takové povolení, jde o neoprávněné zacházení s nimi, s výjimkou uvedenou v ustanovení § 5 tohoto zákona, ve kterém jsou uvedeny případy, za kterých je možno zacházet s omamnými a psychotropními látkami a přípravky bez povolení aniž by se tak člověk vystavoval riziku postihu. Podle ustanovení § 7 zákona o návykových látkách může Ministerstvo zdravotnictví stanovit vyhláškou i další případy, ve kterých není vyžadováno povolení k zacházení s omamnými a psychotropními látkami a přípravky. K zacházení s prekursory je třeba povolení nebo zvláštního povolení podle přímo použitelných předpisů Evropských společenství.²⁷

4.2 Zákon o přestupcích

Na tomto místě je zajisté zapotřebí pojednat o právním předpisu postihujícím jiná méně závažná protiprávní jednání než je trestný čin. Takovouto právní normou je zákon o přestupcích. Prvně je nutno uvést, že přestupkem se podle ustanovení § 2 odst. 1 zákona o přestupcích rozumí *„zaviněné jednání, které porušuje nebo ohrožuje zájem společnosti a je za přestupek výslovně označeno v tomto nebo jiném zákoně, nejde-li o jiný správní delikt postižitelný podle zvláštních právních předpisů anebo o trestný čin“*. Neboť je předmětem této práce problematika neoprávněného nakládání s drogami, musí být pojednáno i o přestupcích na tomto úseku, které postihují přechovávání omamných a psychotropních látek v malém množství nebo pěstování rostlin nebo hub obsahujících omamnou nebo psychotropní látku. Podle ustanovení § 30 odst. 1 písm. j) zákona o přestupcích se přestupku dopouští ten, kdo neoprávněně přechovává v malém množství pro svoji potřebu omamnou nebo psychotropní látku. Přechovávání takové látky v množství větším než malém je již kvalifikováno jako trestný čin přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu podle ustanovení § 284 tr. zákoníku. Dalšího přestupku podle ustanovení § 30 odst. 1 písm. k) zákona o přestupcích se dopustí také ten, kdo

27 Nařízení Evropského Parlamentu a Rady (ES) č. 273/2004 ze dne 11. února 2004 o prekursorech drog. Nařízení Rady (ES) č. 111/2005 ze dne 22. prosince 2004, kterým se stanoví pravidla pro sledování obchodu s prekursory drog mezi Společenstvím a třetími zeměmi. Nařízení Komise (ES) č. 1277/2005 ze dne 27. července 2005, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 273/2004 o prekursorech drog a k nařízení Rady (ES) č. 111/2005, kterým se stanoví pravidla pro sledování obchodu s prekursory drog mezi Společenstvím a třetími zeměmi.

neoprávněně pěstuje pro vlastní potřebu v malém množství rostlinu nebo houbu obsahující omamnou nebo psychotropní látku. Pěstování takových rostlin nebo hub v množství větším než malém bude kvalifikováno jako trestný čin nedovoleného pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku podle ustanovení § 285 tr. zákoníku. Za oba uvedené přestupky hrozí jejich pachateli pokuta až do 15 000 Kč, lze mu však uložit i sankci napomenutí a propadnutí věci.

Jak již bylo naznačeno, hranicí mezi naplněním skutkové podstaty trestného činu a přestupku v oblasti neoprávněného přechovávání či neoprávněnému pěstování uvedených látek je hranice tzv. většího než malého množství. Zatímco tr. zákon žádným způsobem blíže nespécifikoval množství větší než malé a ponechával stanovení konkrétního množství u jednotlivých látek na interních předpisech (závazných pokynech policejního prezidenta č. 39/1998, č. 64/2011, č. 102/2003, č. 86/2006 a č. 55/2009²⁸, a pokynech obecné povahy nejvyššího státního zástupce č. 6/2000, č. 2/2006 a č. 1/2008) a v neposlední řadě také na judikatuře, tr. zákoník ve svém ustanovení § 289 odst. 2 odkazuje na prováděcí předpis, kterým je nařízení vlády č. 467/2009 Sb., jímž se pro účely trestního zákoníku stanoví, co se považuje za jedy a jaké je množství větší než malé u omamných látek, psychotropních látek, přípravků je obsahujících a jedů (nařízení vlády č. 467/2009 Sb.). Jelikož je téma množství drog samostatným tématem této práce, bude i o obsahu tohoto nařízení vlády pojednáno podrobně později v kapitole 7. Vliv kvantity a kvality drogy na právní kvalifikaci a také v kapitole 5.8 Společná ustanovení - § 289 tr. zákoníku.

28 Závazný pokyn č. 39/1998, kterým se upravuje postup příslušníků Policie České republiky při odhalování protiprávních jednání souvisejících s toxikomanií, č. 64/2001, kterým se upravuje postup vyšetřovatelů Policie České republiky a příslušníků Policie České republiky při odhalování a dokumentování, protiprávních jednání souvisejících s drogovou kriminalitou, č. 102/2003, kterým se upravuje činnost Policie České republiky v souvislosti s drogovou kriminalitou, č. 86/2006, kterým se upravuje činnost Policie České republiky v souvislosti s drogovou kriminalitou, a č. 55/2009, kterým se upravuje činnost Policie České republiky v souvislosti s drogovou kriminalitou.

4.3 Zákon č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů

Pro úplnost rozebírané problematiky musí být na tomto místě zmíněn také zákon č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů, jehož obsahem jsou opatření směřující k ochraně před škodami na zdraví působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami, dále opatření omezující dostupnost tabákových výrobků a alkoholu a dále i vymezení působnosti správních úřadů a orgánů územních samosprávných celků při tvorbě a uskutečňování programů ochrany před škodami působenými užíváním tabákových výrobků, alkoholu a jiných návykových látek.

Význam tohoto zákona spočívá mimo výše uvedené i ve stanovení omezení spočívající v zákazu vstupu pro osoby, které jsou zjevně pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek, povinnosti podrobit se za stanovených podmínek orientačnímu vyšetření a odbornému lékařskému vyšetření zjišťujícímu obsah jiné návykové látky než alkoholu, ale i zákonného zmocnění subjektů k provádění protidrogové politiky.

5.0 Vnitrostátní úprava trestněprávního charakteru

5.1 Úvod

Cílem této kapitoly je popsat současnou trestněprávní úpravu drogových trestných činů a připravit tak podklad pro další kapitoly, ve kterých se již autor zaměří na jednotlivé problémy aplikační praxe. Základ právní úpravy drogových trestných činů je obsažen ve zvláštní části, hlavě VII. tr. zákoníku, a to jako jedny z trestných činů obecně nebezpečných. S těmito trestnými činy je spojeno nebezpečí ohrožující život a zdraví více lidí nebo majetek ve velkém rozsahu. V případě drogových trestných činů se jedná o nebezpečí abstraktní, neboť naplněním skutkové podstaty těchto jednotlivých trestných činů nedochází ke vzniku faktického reálného ohrožení předmětu útoku (pokud k tomu nepřistoupí další skutečnost, např. požití drogy). Toto abstraktní nebezpečí spočívá právě v nakládání s drogami a s jedy (jak již bylo zmíněno výše, jedy budou z této práce vypuštěny) činěné v rozporu s pravidly stanovenými v zákoně o návykových látkách, které je rizikové nejen pro jednotlivce, ale i pro celou společnost (zdraví jednotlivce i celé populace, trestná činnost spojená s užíváním drog za účelem získání finančních prostředků na obstarání drog, finanční zátěž státu na léčení osob závislých a onemocnění spojená s užíváním drog, tvorba specializovaných zločineckých struktur atd.). Lze tedy shrnout, že *„objektem drogových deliktů je zájem na ochraně společnosti a lidí proti možnému ohrožení vyplývajícího z neodborného a nekontrolovaného nakládání s určitými zákonem definovanými látkami a rovněž tak zájem na ochraně společnosti před ohrožením plynoucím ze zneužívání těchto látek a s tím související zájem na udržení zdravého sociálního prostředí společnosti uvnitř sebe sama. Do této definice lze zahrnout i zájem na ochraně společnosti před riziky plynoucími z organizovaného zločinu a jiné kriminality spojené s drogami, včetně ochrany před jednáními spojenými s regenerováním a následnou alokací nelegálně získaných prostředků“*.²⁹

U všech drogových trestných činů je v základní skutkové podstatě vyžadován

29 Viz ŠMERDA, Radek. Trestněprávní úprava drogové problematiky. Praha: Bulletin NPC, 2005, s 65.

úmysl, tzv. ohrožovací úmysl, který spočívá v tom, že se úmysl vztahuje jen na možnost poruchy, ne na poruchu samu.³⁰ Dále budou rozebrány jednotlivé skutkové podstaty drogových trestných činů podle jejich pořadí v tr. zákoníku.

5.2 Nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy - § 283 tr. zákoníku

Trestný čin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy byl převzat do tr. zákoníku z tr. zákona, pokud jde o základní skutkovou podstatu téměř beze změn (změnu lze nalézt pouze ve slově nabídně, které nahradilo slovo nabízí). Tohoto trestného činu se dopustí ten, kdo neoprávněně vyrobí, doveze, vyveze, proveze, nabídně, zprostředkuje, prodá nebo jinak jinému opatří nebo pro jiného přechovává drogu či jed. Přičemž drogou se v tomto ustanovení rozumí omamná nebo psychotropní látka, přípravek obsahující omamnou nebo psychotropní látku nebo prekursor. U tohoto trestného činu, stejně jako i u dalších drogových trestných činů, je vyžadován úmysl.

Zákonná dikce ustanovení § 283 tr. zákoníku operuje s pojmy *neoprávněně vyrobí, doveze, vyveze, proveze, nabídně, zprostředkuje, prodá nebo jinak jinému opatří* a tyto pojmy budou dále vyloženy.

Pojem neoprávněně, obsažený v základní skutkové podstatě, je zapotřebí vykládat v kontextu se zákonem o návykových látkách, ve kterém se stanoví podmínky pro zacházení³¹ s drogami. Pokud jde o prekursor, tento zákon odkazuje na přímo použitelné předpisy Evropského společenství, o kterých již bylo pojednáno výše. Pouze jednání s drogami v rozporu s výše uvedenými právními předpisy lze považovat za

30 Viz NOVOTNÝ, Oto, Adolf DOLENSKÝ, Tomáš GŘIVNA, Jiří HERCZEG, Jaromír HOŘÁK, Stanislav RIZMAN, Pavel ŠÁMAL, Marie VANDUCHOVÁ a Rudolf VOKOUN. Trestní právo hmotné. 6. přeprac. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010, 599 s. ISBN 978-80-7357-509-0., s 343.

31 Ustanovení § 3 odst. 1 zákona o návykových látkách uvádí, že zacházením s návykovými látkami a přípravky se rozumí

- a) výzkum, výroba, zpracování, odběr, skladování, dodávání a používání návykových látek a přípravků,
- b) koupě a prodej návykových látek a přípravků, jakož i nabývání a pozbývání dalších věcných nebo závazkových práv s nimi spojených, zprostředkování takových smluv a zastupování při jejich uzavírání.

jednání neoprávněné.

*„Výrobou se rozumí nejen průmyslová nebo řemeslná výroba, ale i jakékoli jiné zhotovení nebo vytvoření omamné nebo psychotropní látky, přípravku obsahujícího omamnou nebo psychotropní látku, prekursoru nebo jedu neoprávněným subjektem, jde o jakýkoli proces, kromě produkce, jež umožňuje získání některé z uvedených látek, přičemž zahrnuje rovněž čištění a přeměnu těchto látek v jiné takové látky“.*³² Podle Jednotné úmluvy o omamných látkách zahrnuje výroba všechny procesy, kromě produkce, jež umožňují získání omamných látek a zahrnuje rovněž čištění a přeměnu těchto látek v jiné drogy. Rovněž i podle dosavadní judikatury³³ se za výrobu omamné nebo psychotropní látky považuje jakékoliv zhotovení nebo vytvoření takové látky (kromě pěstování určitých rostlin), a to bez ohledu na chemický či technologický postup a bez omezení jen na určité způsoby, jimiž je taková látka získána. Nemusí jít nutně o proces, při němž vzniká výrobek, který je kvalitativně a kvantitativně zcela odlišný od vstupních komponentů. Na tomto místě je nutné upozornit na v minulosti velice diskutované téma pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku a jeho právní kvalifikaci. Za pěstování se podle Jednotné úmluvy o omamných látkách považuje pěstování opiového máku, keře koka a rostliny konopí. Pěstování je definováno odlišně od výroby nejen v této úmluvě, ale také v zákoně o návykových látkách. Současná právní úprava odstranila alespoň částečně problémy s trestněprávní kvalifikací jednání spočívajícího v pěstování rostlin obsahujících drogu pro vlastní potřebu, když byla vytvořena zvláštní skutková podstata trestného činu nedovoleného pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku uvedenou v ustanovení § 285 tr. zákoníku.

Pojmy dovozem, vývozem, průvozem má tr. zákoník postihnout jednání spočívající v transportu drogy přes hranice České republiky. Podle Jednotné úmluvy o omamných látkách výrazy "dovoz" a "vývoz" znamenají, každý podle svého zvláštního významu, faktickou dopravu omamných látek z jednoho státu do druhého, nebo z jedné

32 Viz ŠÁMAL, Pavel. Trestní zákoník: komentář. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, xvi, 1287 s. ISBN 978-80-7400-109-3., s 2618.

33 Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 6. 11. 2003, sp. zn. 5 Tdo 1238/2003, publikované pod RNs T 657/2004, ve svazku č. 2/2004, Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR/C.H.BECK, Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 06. 2006, sp. zn. 3 Tdo 687/2006.

oblasti do jiné oblasti daného státu přes hranice jiného státu.³⁴ Neoprávněný dovoz, vývoz či průvoz je jednání v rozporu s ustanoveními uvedenými v hlavě IV. zákona o návykových látkách. Na tomto místě je rovněž vhodné uvést názor Nejvyššího soudu ČR týkající se prekursoru: „*Úpravu dovozu a vývozu (a též zprostředkovatelských činností) prekursorů obsaženou v nařízení Rady (ES) č. 111/2005 ze dne 22. 12. 2004, kterým se stanoví pravidla pro sledování obchodu s prekursory drog mezi Společenstvím a třetími zeměmi (tj. přímo použitelný předpis Evropských společenství), lze aplikovat jen na jím předpokládané povolené a legální obchodní vztahy, nikoliv však na případy nezákonné distribuce drog včetně prekursorů za účelem toxikomanie. V těchto souvislostech se zásadně použije vnitrostátní právní úprava vztahující se na neoprávněný dovoz, vývoz a průvoz nejen prekursorů, ale i ostatních omamných a psychotropních látek nebo jedů obsažená v ustanovení § 283 tr. zákoníku.*“³⁵

V tr. zákoníku je na rozdíl od předchozí platné úpravy obsažené v tr. zákoně uveden pojem „*nabídne*“ místo „*nabízí*“. Tato úprava pojmu je podle názoru autora zcela správná, neboť slovo *nabídne* přesněji vystihne požadovaný význam, tedy že postačí projevit ochotu poskytnout jinému drogu i pouze jedenkrát, nikoliv opakovaně, k čemuž zavádělo slovo *nabízí*. Nabídnutím je „*jakýkoli, ať výslovný nebo konkludentní návrh směřující vůči jiné osobě. Nabídka bude nejčastěji směřovat k prodeji, ale může to být i nabídka obdarování, „půjčení“ apod. Z časového hlediska může být nabídka formulována tak, že k plnění z ní může dojít okamžitě po její akceptaci nebo i v budoucnu, přičemž však pro dokonání trestného činu není třeba, aby k akceptaci nabídky vůbec kdy došlo.*“³⁶

Zprostředkováním se rozumí zajištění kontaktu mezi osobami, přičemž na jedné straně stojí osoba nebo osoby, které mají zájem o získání drogy a na druhé straně osoba či osoby, které drogu mají k dispozici a mají zájem o její předání jiné osobě.

Dalším způsobem, kterým lze po objektivní stránce naplnit skutkovou podstatu rozebíraného trestného činu je prodej. Prodejem lze označit lidskou činnost, která

34 Čl. 1 písm. m) vyhlášky Ministra zahraničních věcí č. 47/1965 Sb. o Jednotné Úmluvě o omamných látkách.

35 Viz usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. listopadu .2011, sp. zn. 8 Tdo 1363/2011.

36 Viz ŠÁMAL, Pavel. Trestní zákoník: komentář. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, xvi, 1287 s. ISBN 978-80-7400-109-3., s 2620.

spočívá ve směňování zboží nebo služeb za peníze, případně za jiné zboží nebo služby. V kontextu trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy je předmětem prodeje droga či jed. Není rozhodné, zda protiplnění za drogu je poskytnuto souběžně s předáním drogy či je pouze jen učiněn příslib takového plnění. Protiplněním mohou být peníze, může se však jednat také o činnost.

Opatřením jinému tr. zákoník postihuje veškeré další způsoby získání drogy pro jiného než jsou konkrétně vyjmenovány v skutkové podstatě tohoto trestného činu, např. darováním, směnou. Za takové opatření však bylo judikaturou rovněž označeno např. jednání pachatele, který ponechal pervitin volně přístupný a umožnil další osobě, aby tento užívala, nijak jí v tom nebránil a neměl k tomu ani žádné výhrady.³⁷ Opatření drogy pro vlastní potřebu není postihováno touto skutkovou podstatou.

Přechovávání drogy je pak trestné podle této skutkové podstaty jen děje-li se tak pro jiného. Přechováváním se podle judikatury rozumí jakýkoli způsob držení omamné nebo psychotropní látky nebo jedu. Pachatel přitom nemusí mít takovou látku přímo u sebe, ale postačí, že ji má ve své moci.³⁸ „*Na délce doby přechovávání pro vymezení tohoto pojmu nezáleží, může však mít význam pro stanovení druhu trestu a jeho výměry.*“³⁹ K naplnění objektivní stránky této skutkové podstaty spočívající v přechovávání pro jiného dochází i jednáním pachatele, který hlídá objekt a je srozuměn s tím, že v prvním patře ve dvou speciálně upravených prostorách, bez povolení, pro potřebu jiných osob, a za použití speciálních hnojiv a prostředků podporujících růst rostlin, je pěstováno konopí seté ve fázi květu, které je určeno k výrobě drogy marihuany a k její distribuci.⁴⁰

Ze znění skutkové podstaty přečinu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle ustanovení § 283 odst. 1 tr. zákoníku je zjevné, že naplnění jeho zákonných znaků není explicitně vázáno na nějaký rozsah jeho spáchání či množství drogy. Lze z tohoto usuzovat, že výroba a jiné

37 Viz usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. března 2012, sp. zn. 6 Tdo 323/2012.

38 Srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 09. prosince 2009, sp. zn. 3 Tdo 785/2009.

39 Viz ŠÁMAL, Pavel. Trestní zákoník: komentář. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, xvi, 1287 s. ISBN 978-80-7400-109-3., s 2620.

40 Viz usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. února 2010, sp. zn. 7 Tdo 48/2010.

nakládání je trestné s jakýmkoliv množstvím drogy. O tomto bude dále podrobně pojednáno v kapitole 6. Problematika postihu bagatelního množství drogy.

Dle ustanovení § 283 odst. 5 tr. zákoníku je rovněž trestná příprava k trestnému činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 2 až 4 tr. zákoníku.

5.2.1 Kvalifikovaná skutková podstata trestného činu podle § 283 odst. 2 tr. zákoníku

Odnětím svobody na dvě léta až deset let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v ustanovení § 283 odst. 1 tr. zákoníku jako člen organizované skupiny, ač byl za takový čin v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán, spáchá-li jej ve značném rozsahu, nebo ve větším rozsahu vůči dítěti nebo v množství větším než malém vůči dítěti mladšímu patnácti let.

Za okolnost podmiňující užití vyšší trestní sazby se považuje spáchání trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy jako člen organizované skupiny, neboť takovýmto jednáním se zvyšuje závažnost činu, jelikož se tato trestná činnost vyznačuje vyšším stupněm organizace a promyšleností, čímž se i znesnadňuje způsob jejího odhalení. S organizovaností této trestné činnosti souvisí i rozsah páchaní trestné činnosti, zpravidla větší rozsah je totiž důvodem nutnosti vytvoření organizované skupiny.

Pojem organizovaná skupina není v textu tr. zákoníku explicitně definován, nicméně jeho výklad vyplývá z ustálené soudní praxe a všeobecně respektované judikatury. *„Organizovaná skupina představuje formu trestné součinnosti, kterou lze charakterizovat jako sdružení více osob, v němž je provedeno určité rozdělení úloh mezi jednotlivé členy a jeho činnost se v důsledku toho projevuje určitou plánovitostí a koordinovaností, kterou se spáchání činu usnadňuje a zvyšuje se pravděpodobnost dosažení sledovaného cíle, a tím se zvyšuje i nebezpečnost činu pro společnost. Přitom je třeba, aby šlo nejméně o tříčlenné sdružení trestně odpovědných osob. Na rozdíl od zločinného spolčení může být organizovaná skupina vytvořena i ad hoc ke spáchání*

*jednoho trestného činu. Soustavnost se zde nevyžaduje. U organizované skupiny se rovněž nevyžaduje vnitřní organizační struktura, která by byla charakterizovaná vztahy nadřízenosti a podřízenosti, jak je tomu právě u zločinného spolčení.*⁴¹ Pachatel si musí být vědom toho, že páchá trestný čin jako člen organizované skupiny a proto je i k této okolnosti vyžadován úmysl pachatele.

Podle aktuální judikatury pro naplnění znaku spáchání trestného činu jako člen organizované skupiny postačí, pokud bylo prokázáno, že mezi nejméně třemi osobami reálně existujícími a vzájemně spolupracujícími existovala vzájemná součinnost na realizování trestné činnosti vykazující takovou míru plánovitosti jejího průběhu a tomu odpovídající koordinaci úloh jednotlivých účastníků, že tyto okolnosti zvyšují pravděpodobnost úspěšného provedení trestného činu.⁴²

Další okolností, na kterou se vztahuje tato přísnější právní kvalifikace je speciální recidiva pachatele, jeho odsouzení, čímž se rozumí, že pachatel byl uznán vinným trestným činem nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle ustanovení § 283 tr. zákoníku a rozhodnutí již nabylo právní moci. K takovému rozhodnutí soudu se však nepřihlédne, pokud se na pachatele hledí, jako by odsouzen nebyl. Potrestáním je pak nutno rozumět nejenom odsouzení pachatele, ale i vykonání části uloženého trestu. Trestem může být jakýkoliv trest uložený podle právních předpisů. To vše v případě, že se na pachatele nehledí jako by nebyl odsouzen. K odsouzení nebo potrestání musí dojít v posledních třech letech, přičemž u odsouzení je rozhodující právní moc rozsudku, kdežto u potrestání okamžik výkonu trestu či jiného rozhodnutí o trestu, jehož následkem trest končí. Vzhledem k nedávnému počátku účinnosti tr. zákoníku je nezbytné na tomto místě rovněž uvést, že výše zmíněné odsouzení či potrestání je relevantní i v případě, že byl pachatel uznán vinným trestným činem nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle ustanovení § 187 tr. zákona. Právě k tomuto závěru dospěl Nejvyšší soud ČR v usnesení ze dne 16. května 2012, sp. zn. 5 Tdo 418/2010, a to s následujícím odůvodněním: „*Porovnáním základní skutkové podstaty tohoto trestného činu (myšleno trestný čin podle § 187 tr. zákona) s trestným činem nedovolené výroby a jiného*

41 Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. dubna 2008, sp. zn. 11 Tdo 113/2008-I, Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. června 2006, sp. zn. 5 Tdo 543/2006.

42 Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. srpna 2010, sp. zn. 8 Tdo 940/2010.

nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 1 tr. zákoníku je naprosto evidentní, že se jednotlivé znaky obou činů překrývají, mají stejný objekt i objektivní stránku, tedy způsoby jednání spočívající v nakládání s těmito látkami. Vzhledem ke kontinuitě nové i původní právní úpravy tohoto druhu protiprávních jednání proto nelze pochybovat o tom, že u pachatele, který byl za účinnosti předcházející právní úpravy pravomocně odsouzen a potrestán za trestný čin podle § 187 tr. zák., je splněna okolnost podmiňující použití přísnější trestní sazby nově zavedená v ustanovení § 283 odst. 1, 2 písm. b) tr. zákoníku, samozřejmě pouze tehdy, neuplynula-li od předcházejícího odsouzení, tj. od právní moci rozsudku, nebo potrestání, tj. od doby výkonu alespoň části uloženého trestu za takový čin, doba delší než tři roky. U obou těchto zákonných podmínek, tzn. znaků „odsouzen“ a „potrestán“ se na pachatele nesmí hledět, jako by nebyl odsouzen.“

Další z okolností podmiňujících užití vyšší trestní sazby spočívá ve spáchání trestného činu ve značném rozsahu, nebo ve větším rozsahu vůči dítěti⁴³ nebo v množství větším než malém vůči dítěti mladšímu patnácti let. Z výše uvedeného je zřejmý záměr zákonodárce zdůraznit vyšší míru škodlivosti v situaci, kdy pachatel páchá trestný čin ve větším rozsahu, přičemž rovněž zohledňuje věk osob, vůči kterým je tento trestný čin páchán. Důvodem úpravy dle ustanovení § 283 odst. 2 písm. d) tr. zákoníku je zejména ochrana osob mladších osmnácti let před vlivem nepříznivých následků spojených s užíváním drog, neboť právě tato skupina je vzhledem ke své nevyspělosti a nezkušenosti nejohroženější a není tak schopna se řádně bránit nátlakům ze strany osob nabízejícím jim drogy. K tomu nutno uvést, že není třeba, aby pachatel znal věk takové osoby, ale postačí, že s ohledem na vzhled osoby a další okolnosti a s ohledem na své poměry o uvedené okolnosti vědět měl a mohl. O vztahu mezi jednotlivými rozsahy páchání trestného činu, které jsou vyjádřeny ve formě uváděných rozsahů, bude pojednáno v kapitole 7. Vliv kvantity a kvality množství na právní kvalifikaci. Již na tomto místě je však vhodné uvést, že určitým výchozím kritériem či vodítkem pro stanovení značného (ale i většího a velkého) rozsahu páchání trestného činu bude množství větší než malé drogy, neboť od něho bude možné odvozovat další rozsahy a množství, která budou potřebná pro individuální stanovení tr. zákoníkem

⁴³ Viz § 126 tr. zákoníku „dítětem se rozumí osoba mladší osmnácti let, pokud trestní zákon nestanoví jinak“.

vyžadovaných různých rozsahů u konkrétní zvlášť přitěžující okolnosti určující rozsah činu podle ustanovení § 283 tr. zákoníku.⁴⁴ Při úvahách o vzájemných vztazích mezi uvedenými rozsahy a množstvím drogy je zapotřebí tato kritéria vzájemně nezaměňovat, byť k tomu mnoho současných výkladů zavádí.

5.2.2 Kvalifikovaná skutková podstata trestného činu podle § 283 odst. 3 tr. zákoníku

Způsobí-li pachatel trestným činem nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy těžkou újmu na zdraví jiné osoby, či spáchá-li jej v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch, spáchá-li takový čin ve velkém rozsahu, nebo spáchá-li takový čin ve větším rozsahu vůči dítěti mladšímu patnácti let, hrozí mu trest odnětí svobody ve výměře od osmi až do dvanácti let.

Definice těžké újmy na zdraví je v novém tr. zákoníku obsažena v ustanovení § 122 odst. 2 a je naplněna za splnění dvou podmínek. Jednak se musí jednat o vážnou poruchu zdraví nebo jiné vážné onemocnění a zároveň naplňovat jeden z taxativně uvedených typů v ustanovení § 122 odst. 2 písm. a) až i) tr. zákoníku. V této souvislosti se jeví zajímavým rozhodnutí Krajského soudu v Plzni ze dne 08. prosince 1997 týkající se možného vzniku těžké újmy závislosti na drogách: „*Drogová závislost s ohledem na nutnost dlouhodobého léčení s poměrně malou nadějí na úspěch může mít charakter těžké újmy na zdraví ve smyslu ustanovení § 89 odst. 7 písm. ch), event. b) tr. zákona.*⁴⁵ *Trestné je nejen způsobení takové těžké újmy na zdraví, ale i pokus a příprava takového jednání.*“⁴⁶ Avšak v praxi dochází k této právní kvalifikaci zcela ojediněle, a to přestože je zcela zřejmé, že cílem některých pachatelů drogových trestných činů, zejména pak trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle ustanovení § 238 tr. zákoníku, je právě vyvolání závislosti na drogách u druhých za účelem zajištění si odbytu pro drogy a tím i finanční obohacení.

44 Viz ŠÁMAL, Pavel. Trestní zákoník: komentář. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, xvi, 1287 s. ISBN 978-80-7400-109-3. s 2622.

45 Srov. § 122 odst. 2 písm. b),i) tr. zákoníku.

46 Srov. 9 To 540/97 - Viz ŠMERDA, Radek. Trestněprávní úprava drogové problematiky. Praha: Bulletin NPC, 2005, s 83.

Další okolností podmiňující užití vyšší trestní sazby je spáchání tr. činu v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch. Značným prospěchem lze rozumět částku nejméně 500 000,- Kč.⁴⁷ Zákon tímto způsobem postihuje jednání prováděná výdělečně v tom smyslu, že směřují k obohacení pachatele. Jestliže posuzované jednání spočívá v nákupu a prodeji, je možné spatřovat obohacení pachatele jen v rozdílu mezi tím, za co prodal, a tím, za co předtím nakoupil.⁴⁸ Pokud jde o zavinění u tohoto následku, je vyžadován úmysl. Přitom však k dokonání trestného činu podle ustanovení § 283 odst. 1, 3 písm. b) tr. zákoníku postačí, aby pachatel jednal v úmyslu získat značný prospěch, ale nemusí tohoto prospěchu dosáhnout.⁴⁹ Toto je význačná změna oproti předchozí úpravě obsažené v tr. zákoně,⁵⁰ neboť podle té bylo nutné prokázat, že osoba svým nezákonným činem skutečně získala značný prospěch. Nově postačí, když orgány činné v trestním řízení osobě prokážou už jenom úmysl takový prospěch pro sebe nebo pro jiného získat.

O okolnostech podmiňujících užití vyšší trestní sazby spočívající ve spáchání trestného činu ve velkém rozsahu, ve větším rozsahu vůči dítěti mladšímu patnácti let bude pojednáno v souvislosti s množstvím drog a jeho následnou právní kvalifikací v kapitole 7. Vliv kvantity a kvality drogy na právní kvalifikaci. Dítětem mladší patnácti let se rozumí osoba, která ještě nedospěla do dne svých patnáctých narozenin. I v této kvalifikované skutkové podstatě je patrný cíl zákonodárce postihovat přísněji pachatele, kteří svým jednáním ohrožují zejména mladší osoby, které nejsou natolik rozumově vyspělé, aby samy mohly odolat nabídce drogy a zvážit dopady, které pro ně užití či užívání drogy může mít.

5.2.3 Kvalifikovaná skutková podstata trestného činu podle § 283 odst. 4 tr. zákoníku

Nejpřísnější sankce ve výměře deset až osmnáct let hrozí pachateli v případě naplnění skutkové podstaty zvlášť závažného trestného činu podle ustanovení § 283

47 Srov. § 138 odst. 1,2 tr. zákoníku.

48 Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. února 2005, sp. zn. 7 Tdo 207/2005.

49 Viz ŠÁMAL, Pavel. Trestní zákoník: komentář. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, xvi, 1287 s. ISBN 978-80-7400-109-3, s 2624.

50 Srov. § 187 odst. 3 písm. a) tr. zákona.

odst. 4 tr. zákoníku. Tento trest bude ukládán pachateli, který způsobí jednáním uvedeným v základní skutkové podstatě těžkou újmu nejméně dvou osob nebo smrt, spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu, nebo spáchá-li takový čin ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech.

O těžké újmě na zdraví bylo pojednáno výše. Nejzávažnější kvalifikované skutkové podstaty trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy se pachatel dopustí, pokud způsobí takovéto poškození zdraví nejméně dvěma osobám⁵¹ či způsobí svým jednáním smrt i pouze jedné osoby. Dle judikatury se za smrt považuje biologická smrt mozku, tzv. cerebrální smrt, tedy takový stav organismu, u kterého je obnovení životních funkcí vyloučeno.⁵² Čin, který má za následek smrt, může být posuzován podle tohoto ustanovení pouze tehdy, byla-li smrt způsobena nedbalostí. Pokud by totiž pachatel chtěl způsobit smrt jiného úmyslně, bylo by nutno jeho jednání kvalifikovat jako trestný čin vraždy podle ustanovení § 140 tr. zákoníku v souběhu s trestným činem nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle ustanovení § 283 tr. zákoníku.⁵³

Prospěchem velkého rozsahu se rozumí zisk plynoucí z trestné činnosti dosahující finanční částky nejméně 5 000 000,- Kč.⁵⁴

Konečně třetí okolností podmiňující užití této trestní sazby je spáchání tohoto trestného činu ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech. Pojem organizovaná skupina byl osvětlen již výše. Užití této okolnosti je však širší, neboť se uplatní i na pachatele, který není přímo součástí organizované skupiny, ale trestné činnosti se dopustil ve spojení s takovou organizovanou skupinou. Pro určení, že pachatel jednal „ve spojení“ přitom postačí i volnější forma spolupráce s organizovanou skupinou, než je členství v takové skupině.⁵⁵ Podle praxe soudů je dostačující taková

51 V předchozí úpravě v tr. zákoně bylo zapotřebí způsobit těžkou újmu minimálně třem osobám.

52 Viz např. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. května.2008, sp. zn. 3 Tdo 616/2008.

53 Srov. ŠÁMAL, Pavel. Trestní zákoník: komentář. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, xvi, 1287 s. ISBN 978-80-7400-109-3, s 2625.

54 Srov. § 138 odst. 1, 2 tr. zákoníku.

55 Viz Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. ledna.2006, sp. zn. 7 Tdo 90/2006, Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. ledna 2005, sp. zn. 7 Tdo 1411/2004.

forma spolupráce s organizovanou skupinou působící ve více (tj. alespoň dvou) státech, která nemá rysy vyšší míry koordinace činnosti typické pro vazby mezi vlastními členy této skupiny, která ale má pro činnost této skupiny význam, tj. její činnost podporuje, usnadňuje, napomáhá jí apod.⁵⁶ Na druhé straně však k podmínkám, které musí splňovat organizovaná skupina, aby takto mohla být označena, přibývá v tomto ustanovení nutnost naplnit také další požadavek, a to působení v nejméně dvou státech, z nichž jedním z nich může být Česká republika.⁵⁷ Pokud jde o zavinění, pak se v souladu s ustanovením § 17 písm. b) tr. zákoníku k takové okolnosti přihlédne i tehdy, jestliže o ní pachatel nevěděl, ač o ní vzhledem k okolnostem a k svým poměrům vědět měl a mohl, vyjímaje případy, ve kterých tento zákon vyžaduje, aby pachatel o ní věděl. Jednáním ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech lze rozumět např. opakované neoprávněné obstarání drogy pachatelem od téže blíže neidentifikované osoby na území cizího státu a její následné rozprodávání na území České republiky v úzké součinnosti s dalšími dvěma pachateli, na které byli napojeni další distributoři.⁵⁸

5.3 Přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu - § 284 tr. zákoníku

V posledních několika letech vzrůstala debata o legalizaci či minimálně snížení trestněprávních následků u neoprávněného nakládání s tzv. měkkými drogami. Důsledkem této veřejné debaty bylo zařazení nové skutkové podstaty trestného činu přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu do tr. zákoníku. V důvodové zprávě k tr. zákoníku je uvedeno následující: „*u tohoto trestného činu bylo realizováno praxí požadované rozdělení omamných a psychotropních látek na "měkké" a "tvrdé", přičemž pojem bez povolení byl nahrazen slovem neoprávněně, tak aby tato skutková podstata navazovala na § 283, kde je také uveden pojem neoprávněně. Na základě usnesení vlády České republiky č. 1177 ze dne 14.11.2001 a usnesení vlády České republiky č. 88 ze dne 22.01.2003 byly drogy rozděleny do dvou kategorií podle míry jejich zdravotní*

⁵⁶ Viz Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. ledna 2012, sp. zn. 8 Tdo 1584/2010.

⁵⁷ Viz Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. července 2004, sp. zn. 5 Tdo 794/2004.

⁵⁸ Viz Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 03. listopadu 2005, sp. zn. 1 To 55/2005.

a společenské nebezpečnosti, tj. podle negativních zdravotních a společenských dopadů v důsledku jejich zneužívání. Podle návrhu Ministerstva zdravotnictví ze dne 13.03.2003 č. j. 6898/03; OZP/4-179/2 byly do první nejlehčí skupiny zařazeny konopné látky - kanabinoidy (rostlinné produkty obsahující THC). V návaznosti na seznamy omamných a psychotropních látek připojené jako přílohy 1 až 7 k zákonu č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, byly vymezeny tyto látky podle přílohy 3 - konopí a pryskyřice z konopí a podle přílohy 4 tetrahydrokanabinoly, všechny isomery a jejich stereochemické varianty. Tyto látky byly zařazeny do odstavce 1, zatímco ostatní látky byly zařazeny do odstavce 2“.

Trestný čin přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu podle ustanovení § 284 tr. zákoníku tak obsahuje v souladu s výše uvedeným dvě samostatné skutkové podstaty. První skutková podstata uvedená v ustanovení § 284 odst. 1 tr. zákoníku se vztahuje na omamnou látku konopí⁵⁹, pryskyřici z konopí⁶⁰ nebo psychotropní látku obsahující jakýkoli tetrahydrokanabinol,⁶¹ izomer⁶² nebo jeho stereochemickou variantu, přičemž tento výčet tzv. měkkých drog je zde taxativně vymezen. Pachatel, který naplní tuto skutkovou podstatu, pak hrozí trest odnětí svobody až na jeden rok, zákaz činnosti, propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty. Naopak skutková podstata trestného činu podle ustanovení § 284 odst. 2 tr. zákoníku dopadá na jiné omamné a psychotropní látky než jsou uvedeny v odstavci prvním a pachatel je ohrožen trestem odnětí svobody až na dva roky, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty. Právě potencionálně hrozící trestní sazby tak zohledňují rozdělení tzv. měkkých a lehkých drog podle jejich vlivu na organismus a tím jejich nebezpečnost.

Neoprávněnost přechovávání rostliny konopí se dle zákona o návykových

59 Konopím je dle ustanovení § 2 písm. f) zákona o návykových látkách kvetoucí nebo plodonosný vrcholík rostliny z rodu konopí (*Cannabis*) nebo nadzemní část rostliny z rodu konopí, jejíž součástí je vrcholík, podle čl. 1 písm. b) Jednotné úmluvy o omamných látkách pak kvetoucí nebo plodonosný vrcholík rostliny konopí (s výjimkou zrn a listů, které nemají vrcholíky), z něhož pryskyřice nebyla vyloučena, bez ohledu na jeho použití.

60 Pojem konopná pryskyřice označuje podle ustanovení čl. 1 písm. d) Jednotné úmluvy o omamných látkách oddělenou, surovou nebo čištěnou pryskyřici získanou z rostliny konopí.

61 Tetrahydrocannabinol (zkráceně THC, též delta-9-tetrahydrocannabinol) je jeden z více než třiceti cannabinoidů a je hlavní psychoaktivní látkou nacházející se především v květenství konopí setého *Cannabis sativa* a její variety *Cannabis sativa* var. *Indica*.

62 Izomer je sloučenina se stejným sumárním vzorcem mající však jiné strukturní uspořádání atomů v molekule a tedy i chemické nebo fyzikální vlastnosti. Stereochemickou variantou izomeru je pak sloučenina s odlišným prostorovým uspořádáním molekul.

látkách⁶³ vztahuje jen na takové rostliny, které obsahují více než 0,3 % látek ze skupiny tetrahydrokanabinolů. Pokud konopí takto stanovené minimální množství látek ze skupiny tetrahydrokanabinolů neobsahuje, trestní postih na ně nedopadá, protože nejde ve smyslu uvedených právních předpisů o omamnou látku; v takovém případě se rostlina konopí běžně používá ke zpracování vláken na výrobu pytlů nebo lan, provazů apod.⁶⁴

Jak již bylo uvedeno výše, Česká republika je signatářem Jednotné úmluvy o psychotropních látkách, která ve svém čl. 36 odst. 1 písm. a) zavazuje státy úmluvy k trestnímu postihu tam uvedených forem nakládání s drogami včetně jejich držby. Upuštěno od beztrestnosti držby omamných a psychotropních látek a jedů pro vlastní potřebu bylo již přijetím novely tr. zákona provedenou zákonem č. 112/1998 Sb.

K naplnění jedné ze dvou základních skutkových podstat analyzovaného trestného činu je dále zapotřebí kumulativní splnění dvou podmínek. První z nich je *neoprávněné přechovávání drogy pro vlastní potřebu*. Co se rozumí neoprávněným přechováváním, bylo uvedeno výše. Avšak u tohoto trestného činu považuje autor za vhodné zmínit ještě jednu limitaci přechovávání. Dle judikatury musí jít o držení takové látky v množství převyšujícím dávku potřebnou pro držitele (podle stupně jeho závislosti), neboť držení jen jedné dávky konzumentem drog před jejím použitím není přechováváním, ale jen tzv. spotřební držbou, byť by šlo o množství jinak splňující znak množství větší než malé.⁶⁵ Na tomto místě je nutné se zabývat zejména termínem „pro vlastní potřebu“, který je oproti předchozí právní úpravě výslovně stanoven a zdůrazňuje tak důvod držby drogy za účelem užití pro potřeby pachatele, který ji přechovává. Ovšem tuto změnu nelze zvláště přeceňovat, neboť tímto došlo pouze k výraznějšímu odlišení této skutkové podstaty od trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle ustanovení § 283 tr. zákoníku, která je k tomuto trestnému činu ve vztahu subsidiarity. Po subjektivní stránce se ve smyslu ustanovení § 13 odst. 2 tr. zákoníku vyžaduje úmyslné zavinění.

Otázkou však zůstává, jak by mělo být posouzeno jednání osoby, u které bude

63 Srov. § 24 a) zákona o návykových látkách.

64 Srov. ŠÁMAL, Pavel. Trestní zákoník: komentář. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, xvi, 1287 s. ISBN 978-80-7400-109-3., s 2633.

65 Srov. Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 08. února 2000, sp. zn. 4 To 23/2000.

nalezena droga v množství větším než malém, avšak nebude prokázáno ani užívání drogy touto osobou ani úmysl tuto drogu předat jiné osobě, a to přestože si tato osoba bude vědoma toho, že se jedná o drogu. Toto jednání totiž nebude podle názoru autora naplňovat ani jednu ze skutkových podstat trestného činu podle ustanovení § 283 nebo 284 tr. zákoníku.

Druhou podmínkou je neoprávněné přechovávání drogy pro vlastní potřebu *v množství větším než malém*. Na základě zmocňujícího ustanovení § 289 odst. 2 tr. zákoníku bylo v nařízení vlády č. 467/2009 Sb., a to konkrétně v ustanovení § 2 vymezeno, že hodnoty určující množství větší než malé u omamných látek, psychotropních látek a přípravků je obsahujících jsou uvedeny v příloze č. 2 k tomuto nařízení. Jelikož právě toto kvantitativní vymezení je jedním ze základních východisek pro určení i dalších rozsahů drogových trestných činů bude o tomto pojednáno v následujících kapitolách stejně tak jako o okolnostech podmiňující užití vyšší trestní sazby spočívající ve spáchání trestného činu ve větším, značném a velkém rozsahu.

Ke kvalifikovaným podstatám je však již na tomto místě nutno uvést, že v praxi může docházet při aplikaci těchto ustanovení ke značným komplikacím, především pokud jde o subjektivní stránku skutkové podstaty. Ačkoliv v základních skutkových podstatách se hovoří o neoprávněném přechovávání pro vlastní potřebu, v kvalifikovaných podstatách pak o množství značně přesahující dávky pro jednoho uživatele. Byť i výše bylo uvedeno, že důvodem postihu je právě účel přechovávání, nelze odhlédnout i od množství drogy, které tvoří i jednu z objektivních okolností, ze které je možno dovozovat důvod držení drogy, a tím odlišit i právní kvalifikaci. Pokud orgány činné v trestním řízení zajistí u osoby drogu ve značném rozsahu, např. 200 g pervitinu, lze se jen stěží domnívat, že tato může být určena pro vlastní potřebu, byť by i tato osoba to tvrdila. Pokud by se jednalo o osobu na pervitinu závislou, užívající denně i 0,5 g pervitinu, množství 200 g by ji vydrželo přibližně 400 dnů. Avšak kvalita pervitinu s postupem času značně klesá a nemá tak pro konzumenta smysl ponechávat si pro vlastní užití takové množství pervitinu. I o této problematice bude pojednáno v následujících kapitolách. V praxi je však zapotřebí zajistit, aby toto ustanovení nebylo zneužíváno i pro případy, u kterých nebude snaha orgánu činných v trestním řízení zabývat se nalezením dalších důkazů prokazujících úmysl drogu dále distribuovat a

posoudit tak skutek jako trestný čin podle ustanovení § 283 tr. zákoníku.

5.4 Nedovolené pěstování rostlin obsahující omamnou a psychotropní látku - § 285 tr. zákoníku

Tento trestný čin je zcela novou skutkovou podstatou zavedenou do tr. zákoníku s ohledem na potřebu reagovat na aktuální drogovou situaci, a to ze dvou důvodů. Prvním z nich je nutnost stanovit rozdílné sankce pro pěstování rostliny konopí a hub za účelem samozásobitelství oproti sankcím pro výdělečné „komerční“ pěstování, které bude i nadále postihováno jako trestný čin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle ustanovení § 283 tr. zákoníku (za podmínky naplnění některého ze způsobů nakládání s drogami ve smyslu tohoto ustanovení tr. zákoníku). Ve druhé skutkové podstatě rozebíraného trestného činu je pak zachycena reakce na aktuální vývoj v epidemiologických trendech.

Druhý důvod pro zavedení této nové skutkové podstaty je uveden přímo v důvodové zprávě tr. zákoníku, ve které je uvedeno, že úprava tohoto trestného činu naplňuje záměr vlády, vyjádřený v usneseních vlády České republiky č. 1177/01 a 753/03, totiž legislativní rozdělení drog do dvou nebo tří skupin (bod 1 Přílohy 1177/01) a jeho zohlednění při rekodifikaci trestního práva hmotného (bod 4 Přílohy 1177/01). Vlastním smyslem je pak zachovat trestnost držení a pěstování psychotropních rostlin – a z nich zejména nejčastěji pěstovaného konopí – pro vlastní potřebu, zároveň však aktivně vyřadit (vesměs experimentální a rekreační, tedy „neproblémové“) konzumenty konopných drog (a dalších rostlinných drog a hub) z účasti na trhu, na němž se vyskytují s komparativně významně nebezpečnějšími drogami typu heroinu, metamfetaminu, kokainu apod.

K naplnění objektivní stránky trestného činu podle ustanovení § 285 odst. 1 tr. zákoníku dojde v případě, že se bude jednat o neoprávněné pěstování rostliny konopí pro vlastní potřebu v množství větším než malém. Rostlina konopí dle Jednotné úmluvy o omamných látkách označuje každou rostlinu z čeledi Cannabis. „*Pěstováním se rozumí produkce rostliny v její přirozené fyziologické podstatě, což fakticky znamená*

zasetí semene nebo zasazení výpěstku rostliny, následná péče o růst rostliny a event. její sklizeň“.⁶⁶ Rozhodně však nelze do pěstování zahrnout i sklizení konopí, když by následně došlo k jeho neoprávněnému zpracování v procesu, v němž by jako vstupní komponent bylo dále upravováno, a to buď do stavu způsobilého již ke spotřebě (marihuana), anebo k získání psychotropní látky tetrahydrokanabinolu (THC), neboť toto jednání již může naplňovat znaky trestného činu nedovolené výroby či jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle ustanovení § 283 tr. zákoníku, event. trestného činu přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu podle ustanovení § 284 tr. zákoníku, resp. být jeho vývojovým stadiem – přípravou či pokusem.⁶⁷ Za neoprávněné se pak označuje pěstování činěné v rozporu se zákonem o návykových látkách, který ve svém ustanovení § 24 písm. a) uvádí, že se zakazuje pěstovat druhy a odrůdy rostliny konopí (rod Cannabis), které mohou obsahovat více než 0,3 % látek ze skupiny tetrahydrokanabinolů. Osoby pěstující mák setý nebo konopí na celkové ploše větší než 100 m² jsou povinny předat hlášení místně příslušnému celnímu orgánu podle místa pěstování.⁶⁸ Pojmem pro vlastní potřebu je dán účel pěstování pouze pro potřeby samotného pěstitele. Množství větší než malé rostliny konopí (také i kokainovníku pravého) je vymezeno v nařízení vlády č. 455/2009 Sb., resp. v příloze č. 2 k tomuto nařízení, a je stanoveno v množství větší než pět rostlin. Po subjektivní stránce je u tohoto trestního činu vyžadován úmysl.

Na tomto místě je nutné zmínit také poslanecký návrh (sněmovní tisk 590/0⁶⁹) na změnu zákona č. 378/2007 Sb., o léčivech a také i zákona o návykových látkách, který umožňuje pěstování rostliny konopí pro lékařské účely po získání licence od Státního ústavu pro kontrolu léčiv. Vypěstované a sklizené konopí pak může osoba, které byla udělena licence, převést výhradně na příslušný kontrolní orgán. Stanovisko vlády⁷⁰ k tomuto návrhu zákona však není souhlasné a této navrhované úpravě vyčítá

66 Srov. ŠÁMAL, Pavel. Trestní zákoník: komentář. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, xvi, 1287 s. ISBN 978-80-7400-109-3, s 2640.

67 Viz Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. června 2006, sp. zn. 3 Tdo 687/2006.

68 Srov. § 29 zákona o návykových látkách.

69 Dostupný na <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=590&CT1=0>.

70 Stanovisko vlády k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 378/2007 Sb., o léčivech a o změnách některých souvisejících zákonů (zákon o léčivech), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů (sněmovní tisk č. 590), dostupné na <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=6&ct=590&ct1=1>.

výrazné nedostatky. Tento poslanecký návrh již prošel v pozměněném znění (sněmovní tisk 590/6 ⁷¹) obecnou i podrobnou rozpravou v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR a dne 07. prosince 2012 byl návrh zákona v Poslanecké sněmovně schválen. Následně byl návrh zákona postoupen Senátu, který jej projednal v příslušných výborech a zařadil ho na program schůze.

Skutkovou podstatu trestného činu nedovoleného pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku podle ustanovení § 285 odst. 2 tr. zákoníku naplní svým jednáním pachatel, který neoprávněně pro vlastní potřebu pěstuje v množství větším než malém houby nebo jinou rostlinu než uvedenou v odst. 1 obsahující omamnou a psychotropní látku. Podle ustanovení § 289 odst. 3 tr. zákoníku vláda nařízením stanoví, které rostliny nebo houby se považují za rostliny a houby ve smyslu ustanovení § 285 tr. zákoníku. Tímto nařízením je nařízení vlády č. 455/2009 Sb., jímž se pro účely trestního zákoníku stanoví, které rostliny nebo houby se považují za rostliny a houby obsahující omamnou nebo psychotropní látku a jaké je jejich množství větší než malé ve smyslu tr. zákoníku. V příloze č. 1 k tomuto nařízení jsou uvedeny rostliny obsahující DMT (dimethyltryptamin) nebo 5-methoxy-DMT nebo meskalin a kokainovník pravý, z hub jsou to jen ty obsahující psilocybin a psilocin. Množstvím větším než malém je dle přílohy č. 2 tohoto nařízení u výše uvedených rostlin více než pět rostlin a hub pak více než 40. Dle Šámala za „*jiné rostliny, jejichž pěstování je zakázáno, event. je podrobena kontrole a evidenci, obsahující omamnou nebo psychotropní látku, než jsou uvedeny v odst. 1 (jiné než rostlina konopí), je ve smyslu Jednotné úmluvy o omamných látkách za nutné považovat ve smyslu čl. 1 písm. i) opiový mák a keře koka, protože i na ně se vztahují podmínky pro jejich pěstování*“.⁷² K naplnění subjektivní stránky skutkové podstaty trestného činu podle ustanovení § 285 odst. 2 tr. zákoníku je zapotřebí úmysl.

Ustanovení § 285 odst. 3, 4 tr. zákoníku pak postihují výše uvedená trestná jednání při splnění alespoň jedné z okolností podmiňující použití vyšší trestní sazby spočívající ve spáchání trestného činu ve větším a značném rozsahu. Při zjišťování, zda došlo k naplnění těchto kvalifikovaných skutkových podstat, bude nutno se zabývat

71 Dostupný na <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=6&ct=590&ct1=6>.

72 Srov. ŠÁMAL, Pavel. Trestní zákoník: komentář. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, xvi, 1287 s. ISBN 978-80-7400-109-3, s 2641.

otázkou výkladu těchto pojmů.

Závěrem této kapitoly lze připomenout, že vzhledem ke skutečnosti, že i nakládání ve smyslu ustanovení § 284 tr. zákoníku či § 285 tr. zákoníku se zanedbatelným množstvím (menším než malým) omamných a psychotropních látek vykazuje jistou škodlivost a je třeba i před nimi společnost chránit, zajistil zákonodárce jeho postih prostřednictvím zákona o přestupcích, který toto jednání posuzuje jako přestupek na úseku ochrany před alkoholismem a jinými toxikomaniemi podle § 30 odst. 1 písm. j) a k) tohoto zákona.

5.5 Výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedu - § 286 tr. zákoníku

Úprava trestného činu výroby a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedu podle ustanovení § 286 tr. zákoníku byla do tr. zákoníku převzata z předchozí právní úpravy tr. zákona, přičemž došlo k doplnění o pojem prekursor a dále rovněž k doplnění a upřesnění některých okolností podmiňujících užití vyšší trestní sazby. Důvodem k rozšíření této skutkové podstaty o prekursor bylo uvedení tohoto ustanovení do souladu s Úmluvou OSN proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami (vyhlášenou v českém právním řádu sdělením Federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy Organizace spojených národů proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami č. 462/1991 Sb.).

Úkolem tohoto trestného činu je postihovat výrobu, opatření nebo přechovávání prekursoru nebo jiného předmětu určeného k nedovolené výrobě omamné nebo psychotropní látky, přípravku obsahujícího omamnou nebo psychotropní látku nebo jedu. Pojem prekursor a přípravek obsahující omamnou nebo psychotropní látku nebo jedu je definován již výše. Za jiný předmět určený k nedovolené výrobě omamné nebo psychotropní látky je možno považovat jakýkoliv předmět, zařízení či jeho části, které pachatel hodlá užít při takovéto výrobě (např. laboratorní náčiní, hořák). Není však nutné, aby tyto předměty byly výlučně určeny k výrobě drogy, dle Jelínka nemusí být

ani klíčovým komponentem.⁷³ Rovněž i dle judikatury je za předmět určený k nedovolené výrobě omamných nebo psychotropních látek nebo jedu možné považovat v zásadě cokoli, co lze k výrobě drogy či jedu použít. Spadají sem jak přístroje, zařízení nebo jejich součásti, např. destilační jednotky, tak suroviny a různé pomocné látky.⁷⁴ Od těchto předmětů je však podle Hrušky nutné odlišit předměty určené k pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku, jakými jsou především prostředky podporující pěstování rostlin konopí, neboť tyto jsou v současné době beztrestné (příprava k trestnému činu nedovoleného pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku podle ustanovení § 285 tr. zákoníku). Právě beztrestnost tohoto jednání je zřejmá v propagaci grow shopů, které se netají svým zaměřením na prodej zařízení sloužícího k pěstování konopí včetně prodeje jejich semen. Výše uvedený autor je však toho názoru, že toto jednání by bylo možno právně posuzovat jako trestný čin šíření toxikomanie podle ustanovení § 287 tr. zákoníku.⁷⁵ S tímto názorem lze jen souhlasit a o tomto fenoménu bude pojednáno u zmíněného trestného činu.

Lze říci, že trestný čin výroby a držení předmětu k nedovolené výrobě omamných a psychotropních látek a jedu podle ustanovení § 286 tr. zákoníku upravuje obdobné vztahy jako trestný čin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle ustanovení § 283, resp. vývojové stadium přípravy k tomuto trestnému činu. Příprava je definována v ustanovení § 20 tr. zákoníku a spočívá v úmyslném vytváření podmínek pro spáchání zvlášť závažného zločinu, zejména v jeho organizování, opatrování nebo přizpůsobování prostředků nebo nástrojů k jeho spáchání, ve spolčení, sročení, v návodu nebo pomoci k takovému zločinu a je přípravou jen tehdy, jestliže to trestní zákon u příslušného trestného činu výslovně stanoví a pokud nedošlo k pokusu ani dokonání zvlášť závažného zločinu. Rozdíl mezi těmito trestnými činy však Šámal spatřuje ve skutečnosti, že příprava k trestnému činu podle ustanovení § 283 tr. zákoníku musí vždy směřovat k individuálně určenému trestnému činu. Naproti tomu podle ustanovení § 286 je trestné jednání pachatele, který vyrobí, sobě nebo někomu jinému opatří nebo přechovává prekursor nebo jiný předmět

73 Viz JELÍNEK, Jiří. Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou: zákon o soudnictví ve věcech mládeže, zákon o výkonu vazby, zákon o výkonu trestu odnětí svobody, advokátní tarif. 2., aktualiz. vyd. podle stavu k 1.12. 2011. Praha: Leges, 2011, 1280 s. ISBN 978-80-87212-99-8, s. 384.

74 Viz např. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 04. prosince 2003, sp. zn. 7 Tdo 1354/2003.

75 Srov. HRUŠKA, Jiří. Drogové trestné činy de lege lata a de lege ferenda. Trestní právo. 16320114-18. 2011, roč. 16, č. 3, s. 4-18. ISSN: 1211- 2860., s.15,16.

určený k nedovolené výrobě omamné nebo psychotropní látky, přípravku, který obsahuje omamnou nebo psychotropní látku, nebo jedu, který je však pouze obecně určen k takové nedovolené výrobě, bez vztahu ke konkrétnímu, individuálně určenému trestnému činu.⁷⁶ Jelikož však je trestný čin podle ustanovení § 286 tr. zákoníku k trestnému činu podle ustanovení § 283 tr. zákoníku ve vztahu subsidiarity, bude se podle prvně citovaného ustanovení posuzovat i jednání, které by jinak naplňovalo znaky trestného činu podle ustanovení § 283 odst. 1 tr. zákoníku, resp. jeho přípravu. Důvodem je skutečnost, že příprava je podle ustanovení § 20 tr. zákoníku trestná jen jestli to trestní zákon výslovně stanoví a pouze u zvlášť závažných zločinů. Na tomto místě je vhodné zmínit také usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 09. října 2003, sp. zn. 2 To 144/2003, které vyslovilo rovněž názor, že „opatření (vyrobení, přechovávání) předmětu určeného k nedovolené výrobě omamné nebo psychotropní látky je trestným činem nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle § 188 tr. zákona, který je ve vztahu k trestnému činu podle § 187 tr. zákona subsidiární. Pokud si pachatel opatří takový předmět v úmyslu uvedené látky vyrábět, má přednost použití primárního ustanovení o přípravě k trestnému činu nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle § 7 odst. 1 tr. zákona, § 187 odst. 2 až 4 tr. zákona. Protože příprava k trestnému činu je úmyslné jednání a je trestná jen u zvlášť závažných trestných činů obsažených v ustanovení § 41 odst. 2 tr. zákona, musí se tento úmysl vztahovat i k okolnostem podmiňujícím použití vyšší trestní sazby tohoto trestného činu“.

Stejně jako předchozí drogové trestné činy se i v tomto případě jedná o úmyslný ohrožovací trestný čin, který je dokonán již vyrobením, opatřením anebo přechováním prekursoru nebo jiného předmětu určeného k výrobě omamné nebo psychotropní látky, přípravku obsahujícího omamnou nebo psychotropní látku nebo jedu. Znak větší než malé množství není součástí posuzované skutkové podstaty přečinu výroby a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedu podle ustanovení § 286 odst. 1 tr. zákoníku, a tedy ho k naplnění této skutkové podstaty není třeba. Množství nalezeného prekursoru není pro naplnění skutkové podstaty přečinu podle ustanovení § 286 odst. 1 tr. zákoníku podstatné.

⁷⁶ Srov. ŠÁMAL, Pavel. Trestní zákoník: komentář. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, xvi, 1287 s. ISBN 978-80-7400-109-3.

Okolnosti podmiňující užití vyšší trestní sazby, při jejichž naplnění hrozí pachateli trest odnětí svobody ve výměře od dvou do desíti let jsou následující: spáchali pachatel trestný čin uvedený v základní skutkové podstatě jako člen organizované skupiny, dále pak jeho spáchání ve značném rozsahu nebo ve větším rozsahu vůči dítěti nebo pokud pachatel získá takovým činem pro sebe nebo jiného značný prospěch. Trestný čin podle ustanovení § 286 odst. 1 tr. zákoníku je dle Šámala „*spáchán ve značném rozsahu, je-li stupeň ohrožení zájmu chráněného trestním zákoníkem vyplývajícího z činu uvedeného v odst. 1 značně vysoký, zejména tehdy, vyrobí-li, sobě nebo jinému opatří anebo přechovává prekursor a jiné předměty určené k nedovolené výrobě omamné nebo psychotropní látky, přípravku obsahujícího omamnou nebo psychotropní látku nebo jedu ve značném množství, přičemž tvoří kompletní zařízení k výrobě, které je způsobilé k výrobě některé takové látky ve velkém množství tak, aby mohla sloužit pro více lidí, anebo sice nelze z nich vytvořit takové zařízení, ale uvedené předměty jsou vyráběny soustavně, tzv. po živnostensku a jsou dodávány různým odběratelům k mnoha zařízením, jejichž jsou nezbytnou součástí nebo tvoří potřebné suroviny pro výrobu na takových zařízeních. Mimo množství a kvality předmětů určených k takové nedovolené výrobě je třeba hodnotit i množství, druh a kvalitu látky, která mohla nebo měla být pomocí takových předmětů vyráběna, způsob provedení činu apod.*“⁷⁷ O dalších výše uvedených okolnostech bylo pojednáno již výše, a proto nebudou dále rozebírány.

5.6 Šíření toxikomanie - § 287 tr. zákoníku

Objektem tohoto trestného činu je zájem na ochraně společnosti a lidí proti možnému ohrožení, které vyplývá ze zneužívání návykových látek jiných než alkoholu. Zneužívání návykových látek obecně představuje velmi závažný problém společnosti, se kterým se dnes společnost potýká a snaží se ho řešit i normami trestního práva. Základní roli v problematice zneužívání drog by měla hrát prevence, jejíž složku tvoří i zamezení zájmu jednotlivců o drogy a tak i dalšímu šíření drog do společnosti. Z tohoto důvodu byla i do tr. zákoníku zařazena skutková podstata trestného činu šíření

⁷⁷ Srov. ŠÁMAL, Pavel. Trestní zákoník: komentář. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, xvi, 1287 s. ISBN 978-80-7400-109-3, s 2647.

toxikomanie podle ustanovení § 287 tr. zákoníku. Tento trestný čin je jediným drogovým trestným činem, jehož cílem není snížení nabídky drog, ale zaměřuje se na snížení poptávky po drogách. Objektivní stránka tohoto trestného činu spočívá ve svádění jiného ke zneužívání jiné návykové látky než alkoholu nebo v podpoře jejího zneužívání anebo v jiném podněcování ke zneužívání takové látky či jeho šíření.

Droga je v tomto ustanovení vymezena nejširším způsobem, se kterým se v rámci drogových trestných činů v trestněprávní úpravě setkáváme. Drogou se zde totiž rozumí omamné látky, psychotropní látky a ostatní látky způsobilé nepříznivě ovlivnit psychiku člověka, jeho ovládací nebo rozpoznávací schopnosti nebo sociální chování.

Sváděním jiného ke zneužívání drogy lze rozumět přesvědčování jiného v úmyslu v něm vzbudit rozhodnutí drogu užít. Podporováním se rozumí ujišťování osoby, která zvažuje užití drogy o správnosti takového rozhodnutí. Obě tato slova mají obdobnou náplň jako návod nebo pomoc ve smyslu ustanovení § 24 odst. 1 písm. b) a c) tr. zákoníku vztahující se ke konkrétně určené osobě. Naopak podněcování nebo šíření není projev pachatele zaměřený na konkrétní osobu nebo osoby, cíl je však stejný jako v předchozích případech - vzbudit u jiných osob rozhodnutí nebo náladu vedoucí ke zneužívání drogy či alespoň rozšířit drogovou kulturu. Podněcování nebo šíření se může stát jak ústním projevem tak písemně či prostřednictvím tisku nebo jiného sdělovacího prostředku.

Tento trestný čin je dokonán již sváděním, podporováním, podněcováním nebo šířením. Nevyžaduje se, aby osoba či osoby, kterým je projev či jiné jednání pachatele určeno, jím byly skutečně ovlivněny. Po subjektivní stránce je vyžadován úmysl.

Tento trestný čin obsahuje dvě kvalifikované skutkové podstaty. Trestem odnětí svobody ve výměře od jednoho do pěti let bude potrestán pachatel, který spáchá čin uvedený v ustanovení § 287 odst. 1 tr. zákoníku, jako člen organizované skupiny, vůči dítěti nebo tiskem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem. Posledně jmenovaná okolnost podmiňující užití vyšší trestní sazby byla do tr. zákona zavedena novelou zákonem č. 134/2002 Sb., čímž byl proveden závazek vyplývající z čl. 9 Společného postupu odsouhlaseného Radou na základě článku K3 Smlouvy o Evropské unii týkající se přibližování zákonů a praktik

členských států Evropské unie v boji proti narkomanii a týkající se prevence a boje proti nezákonnému obchodování s drogami, který vyžaduje, aby při postihu podněcování nebo vybízení k nezákonnému užívání nebo výroby narkotik členské státy věnovaly zvláštní pozornost používání údajů zpracovaných na počítači, a zejména na internetu.⁷⁸

Od dvou do osmi let trestu odnětí svobody hrozí pachateli, který spáchá zločin šíření toxikomanie podle ustanovení § 287 odst. 3 tr. zákoníku, a to tím, že spáchá čin uvedený v základní skutkové podstatě vůči dítěti mladšímu patnácti let. Samotné okolnosti podmiňující užití vyšší trestní sazby promítají zejména snahu ochránit děti, které mohou být vůči vlivu dalších osob nejvíce náchylnější.

Pokud je svádění ke zneužívání či šíření zneužívání jiné návykové látky než alkoholu spatřováno pouze v prodeji či v jiném opatření psychotropní látky jinému, je tato skutečnost již vyjádřena v právní kvalifikaci primárním trestným činem nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle ustanovení § 283 odst. 1 tr. zákoníku, který poskytuje ochranu témuž objektu jako trestný čin šíření toxikomanie podle ustanovení § 287 tr. zákoníku.⁷⁹ To vyplývá i z jejich vztahu subsidiarity.

Ve světle tohoto trestného činu je zapotřebí se zabývat také současným trendem propagace tzv. grow shopů a organizování konopných veletrhů. Ačkoliv se většina tzv. grow shopů prezentuje pouze jako prodejna potřeb pro pěstování rostlin pod umělým osvětlením, nabízí a na svých internetových stránkách inzeruje svůj prodej semen konopí. Dle názoru autora je již na hraně zákona postavená např. internetová stránka www.grower.cz s podtitulem „Magazín pro pěstitele marihuany již od roku 2000“. Ze samotného názvu je zřejmé její zaměření a samotný obsah stránky nabízí způsob, jak získat veškeré zařízení pro pěstování konopí, ale také semena konopí. Součástí těchto stránek jsou i četné reklamy na další místa zabývající se prodejem těchto semen. Mimo jiné obsahují tyto stránky fórum, ve kterém lze snadno získat návody a postupy pro pěstování konopí. Je nutné uvést, že tato internetová stránka není zdaleka jediná. Ačkoliv semena konopí nejsou návykovou látkou ve smyslu zákona o návykových látkách, přichází v případě jejich nabízení prodeje v úvahu posouzení takového jednání jako trestného činu šíření toxikomanie podle ustanovení § 287 tr. zákoníku. Samotný

78 Srov. ŠÁMAL, Pavel. Trestní zákoník: komentář. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, xvi, 1287 s. ISBN 978-80-7400-109-3, s 2652.

79 Srov. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. srpna 2005, sp. zn. 11 Tdo 843/2005.

prodej semen drogy totiž lze považovat za šíření zneužívání konopí či dokonce v konkrétním případě, ve kterém dojde mezi takovýmto prodejcem a kupujícím k uzavření kupní smlouvy, jejímž předmětem je koupě semen konopí, lze hovořit i o podpoře zneužívání takovéto látky. Jak již bylo uvedeno výše, není pro tento trestný čin podstatné, zda následně osoba drogu užije. Dalším problémem je však otázka dokazování spáchání tohoto trestného činu, zejm. pokud jde o subjektivní stránku. Některé z grow shopů se ve svých obchodních podmínkách snaží podezření z trestného činu šíření toxikomanie podle ustanovení § 287 tr. zákoníku předejít zahrnutím např. následujícího prohlášení: „*Pokud má provozovatel těchto internetových obchodů podezření, že si daný zákazník objednal zboží na jiné účely, než je uvedeno v účelech prodeje nebo v rozporu s výše uvedenými podmínkami, a mohlo by dojít k případnému šíření toxikomanie, které je v ČR nezákonné, vyhrazuje si internetový obchod www.novygrowshop.cz právo zrušení objednávky a plné vrácení peněz a náhrady ztrát.*“⁸⁰ Toto ustanovení vyznívá však zcela účelově, pokud prostřednictvím tohoto internetového obchodu lze objednat např. semena Blue Widow, která dle popisu na těchto internetových stránkách mohou obsahovat THC až ve 12 % - 16 %, ačkoliv dle zákona o návykových látkách je zakázáno pěstovat druhy a odrůdy rostliny konopí (rod Cannabis), které mohou obsahovat více než 0,3 % látek ze skupiny tetrahydrokanabinolů. U semen označených Shaman pak při jeho popisu uvádí, že vykazuje skvělou hybridní energičnost a při kouření uvolňuje jemný, dřevitě sladký, fialový kouř, který poskytuje smyslný, vysoce kvalitní rauš tolik příznačný pro sativu. Obsah THC je 13,7 %. Dle názoru autora je prodej semen konopí, jejichž rostliny mohou po vypěstování obsahovat více než 0,3 % látek THC, v rozporu s trestním právem a nabídku prodeje by bylo zapotřebí postihovat podle ustanovení § 287 tr. zákoníku.

5.8 Společná ustanovení - § 289 tr. zákoníku

Pro komplexní vymezení trestněprávní úpravy drogových trestných činů je nutné v závěru rozebrat i ustanovení § 289 tr. zákoníku, jež je nazváno společná ustanovení. Význam tohoto ustanovení tkví ve zmocňujících ustanoveních, která obsahuje. V

80 Srov. <http://www.novygrowshop.cz/obsah/clanky/obchodni-podminky>.

prvním odstavci je odkazováno na zvláštní zákon, který má vymezit, co se považuje za omamné látky, psychotropní látky, přípravky obsahující omamnou nebo psychotropní látku, prekursory používané pro nezákonnou výrobu omamných nebo psychotropních látek. Tímto zákonem je již výše vyložený zákon o návykových látkách.

Výrazným pozitivním krokem v právní úpravě drogových trestných činů, který zejména přispěl k sjednocení praxe orgánů činných v trestním řízení, je zmocňující ustanovení v odstavci druhém. Zákon zde při určení, jaké je množství větší než malé u omamných látek, psychotropních látek, přípravků je obsahujících a jedů, odkazuje na nařízení vlády. V současné době se jedná o nařízení vlády ze dne 14. prosince 2009 č. 467/2009 Sb., resp. jeho přílohu č. 2. V předchozí právní úpravě bylo množství drogy větší než malé nejednotně upraveno rozdílně v závazných pokynech policejního prezidenta č. 39/1998, č. 64/2011, č. 102/2003, č. 86/2006 a č. 55/2009,⁸¹ v pokynech obecné povahy nejvyššího státního zástupce č. 6/2000, č. 2/2006 a č. 1/2008 a v neposlední řadě také v judikatuře. Tyto rozdílnosti měly za následek nejednotnost v postupu orgánů činných v trestním řízení. Jak již bylo uvedeno, výše uvedené nařízení je jednoznačně krokem kupředu řádné a jednotné aplikace zákonů orgány činnými v trestním řízení.

K samotným hodnotám množství drog je nutné říci, že zákonodárci při jejich stanovování nepřevzali hodnoty z dříve užívaných interních normativních aktů uváděných výše. V tabulce č. 1 jsou uvedeny hodnoty množství většího než malého u vybraných drog. V prvním sloupci jsou uvedeny názvy drog, v druhém sloupci se nachází orientační hodnoty odpovídající znění ustanovení § 187a odst. 1, 2 tr. zákoníku nejčastěji se vyskytujících omamných a psychotropních látek dle pokynu obecné povahy nejvyššího státního zástupce č. 2/2006. Ve třetím sloupci pak hodnoty omamných a psychotropních látek dle nařízení vlády č. 467/2009 Sb. - nejdříve jsou uváděny hodnoty množství většího než malého a následně nejmenší množství účinné psychotropní látky, jež musí obsahovat látka, označená jako drogy, aby bylo její

81 Závazný pokyn č. 39/1998, kterým se upravuje postup příslušníků Policie České republiky při odhalování protiprávních jednání souvisejících s toxikomanií, č. 64/2001, kterým se upravuje postup vyšetřovatelů Policie České republiky a příslušníků Policie České republiky při odhalování a dokumentování, protiprávních jednání souvisejících s drogovou kriminalitou, č. 102/2003, kterým se upravuje činnost Policie České republiky v souvislosti s drogovou kriminalitou, č. 86/2006, kterým se upravuje činnost Policie České republiky v souvislosti s drogovou kriminalitou, a č. 55/2009, kterým se upravuje činnost Policie České republiky v souvislosti s drogovou kriminalitou.

zkoumané množství považováno za větší než malé.

	Orientační hodnoty „množství větší než malé“ dle pokynů obecné povahy nejvyššího státního zástupce č. 2/2006	Množství větší než malé dle nařízení vlády č. 467/2009 Sb. množství drogy/účinné látky
Heroin	0,15 g hydrochlorid (asi 5 dávek po 30 mg)	Více než 1,5 g/0,2 g (0,22 g)
Morfin	0,3 g hydrochlorid (asi 10 dávek po 30 mg)	/0,3 g (0,39 g hydrochlorid)
Metadon	0,3 g (asi 10 dávek po 30 mg)	/0,5 g (0,56 g hydrochlorid)
Kokain	0,25 g hydrochlorid (asi 5 dávek po 50 mg)	Více než 1 g/0,54 g (0,6 g)
THC	0,3 g (asi 10 dávek po 30 mg)	Marihuana – více než 15 g sušiny/1,5 g Hašiš – více než 5 g/ 1g
LSD	0,0005 g (asi 10 dávek po 50 mg)	Více než 5 papírků tablet, želatinových kapslí nebo krystalů/ 0,000134 g (0,00025 g - tartarát)

Amfetamin	0,5 g Amfetamin – base (asi 10 dávek po 50 mg)	Více než 2 g/ 0,73 g (1,0 g - sulfát)
Metamfetamin (Pervitin)	0,5 g Metamfetamin – base (asi 10 dávek po 50 mg)	Více než 2 g/0,6 g (0,72 g)
Psilocibin	0,05 g Psil.-lysohl. (asi 5 dávek po 10 mg)	Více než 40 plodnic houby/0,05 g báze psylocinu nebo odpovídající množství psilocybinu

Tabulka č. 1

Z této tabulky je zejména patrné navýšení množství látky, která je zapotřebí, aby byl naplněn zákonný znak množství větší než malé v nařízení vlády č. 467/2009 Sb., oproti předchozím pouze interním normativním aktům. Tímto způsobem byl vytvořen prostor i pro osoby závislé na drogách, aby nedocházelo k jejich nadměrnému a zřejmě i nepřiměřenému trestnímu postihu.⁸²

Příloha č. 2 nařízení vlády č. 467/2009 Sb. obsahuje v prvním sloupci typ látky (obecně vžitý název: „typ drogy“), dále Mezinárodní nechráněný název (INN) v českém jazyce, ve třetím sloupci pak množství větší než malé, ve čtvrtém sloupci účinnou psychotropní látku a v pátém sloupci nejmenší množství účinné psychotropní látky, jež musí obsahovat látka, označená jako droga, aby bylo její zkoumané množství považováno za větší než malé.

Význam pátého sloupce lze pro srozumitelnost uvést na příkladu marihuany a spočívá v tom, že množství uvedené ve třetím sloupci, tj. např. u marihuany více než 15

⁸² Srov. HRUŠKA, Jiří. Drogové trestné činy de lege lata a de lege ferenda. Trestní právo. 16320114-18. 2011, roč. 16, č. 3, s. 4-18. ISSN: 1211- 2860, s.12.

g sušiny, se považuje za množství větší než malé pouze za předpokladu, že zkoumané množství drogy obsahuje nejméně 1,5 g účinné psychotropní látky THC. Z dikce „zkoumané množství“, která je uvedena v nadpisu pátého sloupce, logicky vyplývá, že je-li předmětem zkoumání více než 15 g sušiny, pak ve zkoumaném množství látky označené jako droga musí být přítomno nejméně 1,5 g účinné látky, aby ji šlo považovat za drogu v množství větším než malém. Ze vzájemného vztahu údajů ve třetím a pátém sloupci je tedy patrný princip vyjadřující určitou koncentraci účinné látky ve zkoumaném množství drogy.⁸³

Zvolenou formu úpravy v nařízení vlády lze hodnotit jako velmi vhodnou, neboť tak lze flexibilně a rychle reagovat na aktuální drogovou situaci. Na rozdíl od výčtu psychotropních a omamných látek uvedených v přílohách zákona o návykových látkách, jehož změna musí projít běžným zákonným schvalovacím procesem. Proti tomuto názoru však stojí argument objevující se v právní teorii, který je založen na tvrzení, že zvolená forma právního předpisu odporuje požadavku zásady nullum crimen sine lege scripta. V současné právní úpravě totiž tr. zákoník odkazuje na nařízení vlády, což je mimotrestní předpis, podzákonná norma, kterou lze měnit i bez souhlasu zákonodárců.

Pro zaměření této práce je rovněž významné ustanovení § 289 odst. 3 tr. zákoníku, které zmocňuje vládu k vydání nařízení, které stanoví, které rostliny nebo houby se považují za rostliny a houby obsahující omamnou nebo psychotropní látku podle ustanovení § 285 tr. zákoníku a jaké je jejich množství větší než malé ve smyslu ustanovení § 285 tr. zákoníku. Vládním nařízením upravujícím tuto problematiku je v současné době nařízení ze dne 7. prosince 2009 č. 455/2009 Sb., kterým se pro účely tr. zákoníku stanoví, které rostliny nebo houby se považují za rostliny a houby obsahující omamnou nebo psychotropní látku a jaké je jejich množství větší než malé ve smyslu tr. zákoníku. *„Vymezení těchto pojmů si vyžádala tr. zákoníkem zavedená nová skutková podstata trestného činu nedovoleného pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku podle § 285 odst. 2 tr. zákoníku, jehož se dopustí ten, kdo neoprávněně pro vlastní potřebu pěstuje v množství větším než malém houbu nebo jinou rostlinu, která není rostlinou konopí (na níž se vztahuje odst. 1 cit. ustanovení)*

83 Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. června 2011, sp. zn. 7 Tdo 795/2011.

*obsahující omamnou nebo psychotropní látku.*⁸⁴

84 Srov. ŠÁMAL, Pavel. Trestní zákoník: komentář. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, xvi, 1287 s. ISBN 978-80-7400-109-3, s 2664.

6.0 Problematika postihu bagatelního množství drogy

Touto kapitolou byla započata druhá část této práce, která je zaměřena na vybrané problémy aplikační praxe vznikající u drogových trestných činů. Zatímco v prvních pěti kapitolách bylo pojednáno o teoretických východiscích právní úpravy drogových trestných činů, které však nelze pominout, neboť jejich znalost je výchozím bodem pro jejich správnou aplikaci, počínaje touto kapitolou se obsah této práce zaměřil na praktické problémy, se kterými se orgány činné v trestním řízení a obhájci setkávají při aplikaci skutkových podstat drogových trestných činů na jednotlivá jednání.

Byť se může zdát název této kapitoly poněkud zavádějící, jejím cílem je zaměřit se na problematiku právního posouzení jednání popsaného v objektivní stránce trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle ustanovení § 283 tr. zákoníku, pokud k tomuto jednání dojde pouze s bagatelním množstvím drogy.

Jak již bylo uvedeno v kapitole 5.2, skutková podstata trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle ustanovení § 283 tr. zákoníku neobsahuje vymezení množství drogy, s jejímž zacházením trestní právo spojuje následky uvedené v tomto ustanovení. Ze samotného znění ustanovení § 283 tr. zákoníku tedy vyplývá, že není dán žádný minimální limit týkající se množství drogy, s níž pachatel disponoval, vyráběl či jinak nakládal a trestné je popsané jednání s jakýmkoliv množstvím drogy.

Důvodem zaměření této kapitoly se stala nejen praktická zkušenost autora, ale i rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. února 2011, sp. zn. 8 Tdo 112/2011. V tomto rozhodnutí se Nejvyšší soud ČR jako soud dovolací zabýval dovoláním nejvyšší státní zástupkyně. Podle obžaloby se obvinění měli dopustit přečinu podle ustanovení § 283 tr. zákoníku tím, že dne 16. března 2010 v době kolem 17:05 hod., E. V. a P. V. společným jednáním prodali osobě O. P. část tablety Subutex 8 mg za částku 100,- Kč, a to tím způsobem, že obviněný V. P. kontaktoval O. P., který šel proti nim, a obviněná E. V. mu následně předala část tablety Subutex a inkasovala peníze, kdy obviněný V. P. po celou dobu kryl svým tělem její jednání a hlídal okolí neustálým rozhlížením se kolem

sebe. Subutex obsahuje účinnou látku buprenorfin, která je uvedena v příloze č. 5 k zákonu o návykových látkách jako látka psychotropní a zařazená do seznamu II podle Úmluvy o psychotropních látkách, přičemž volná distribuce této látky je zakázána. Usnesením Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 18. května 2010, sp. zn. 2 T 49/2010, byla podle ustanovení § 314c odst. 1 písm. a) tr. řádu ve spojení s ustanovením § 188 odst. 1 písm. b) tr. řádu věc obviněných E. V. a V. P. pro takto popsany skutek postoupena k projednání Obvodnímu úřadu Městské části P., V., P., z důvodu, že skutek by mohl být posouzen jako přestupek. Toto usnesení Obvodního soudu pro Prahu 1 napadla státní zástupkyně Obvodního státního zastupitelství pro Prahu 1 stížností. Usnesením Městského soudu v Praze ze dne 5. srpna 2010, sp. zn. 9 To 251/2010, byla stížnost státní zástupkyně podle ustanovení § 148 odst. 1 písm. c) tr. řádu jako nedůvodná zamítnuta. Jednou z úvah nalézacího soudu při svém rozhodnutí o postoupení věci bylo i možné posouzení skutku jako přestupku na úseku zdravotnictví podle ustanovení § 29 odst. 1 písm. e) zákona o přestupcích. S tímto odůvodněním se však nejvyšší státní zástupkyně neztotožnila a uvedla, že objektem zde definovaných přestupků je především ochrana zdraví osob před porušováním zvláštních předpisů z oblasti zdravotnictví, hygieny apod., a nikoli ochrana společnosti před účinky drog a vztahuje se spíše na osoby, kterým jsou zvláštními zákony ukládány povinnosti při zacházení s drogami. K názoru nejvyšší státní zástupkyně je však nutno poznamenat, že soud při rozhodnutí o postoupení věci jako přestupku není povinen zkoumat, zda se opravdu jedná o přestupek, ale učinit toto rozhodnutí, když shledá, že nejde o trestný čin, avšak zažalovaný skutek by mohl být jiným orgánem posouzen jako přestupek nebo kárné provinění. Další z argumentů pro své rozhodnutí, které nalézací soud uvedl, byl ten, že ustanovení § 283 odst. 1 tr. zákoníku sice ve svých zákonných znacích neobsahuje konkrétní množství omamné nebo psychotropní látky, „*avšak se zřetelem k ustanovení § 289 odst. 2 tr. zákoníku, které odkazuje mimo jiné i na ustanovení § 283 tr. zákoníku, je nezbytné množství větší než malé stanovené ve vládním nařízení č. 467/2009 Sb. aplikovat i na tuto skutkovou podstatu*“.⁸⁵ Ani v tomto se však podle názoru nejvyšší státní zástupkyně nelze s nalézacím soudem ztotožnit, neboť z gramatického výkladu je zjevné, že ustanovení § 289 odst. 2 tr. zákoníku tvoří 2 relativně samostatné části – první, ve které výslovně zmiňuje ustanovení § 283 tr.

⁸⁵ Viz Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 5. srpna 2010, sp. zn. 9 To 251/2010.

zákoníku – avšak pouze ve vztahu k definici jedů – a druhou, která udílí zmocnění k definici množství většího než malého u omamných a psychotropních látek (resp. přípravků je obsahujících a jedů) bez konkrétního odkazu na ustanovení § 283 odst. 1 tr. zákoníku. Městský soud v Praze jako soud odvolací vše uzavřel s tím, že společenská škodlivost jednání obviněných je natolik nízká, že není splněna podmínka uvedená v ustanovení § 12 odst. 2 tr. zákoníku pro uplatňování trestní odpovědnosti obviněných, a souhlasil i s postoupením věci příslušnému orgánu k projednání, zda se nejedná o přestupek na úseku zdravotnictví.

Nejvyšší soud ČR v rozhodnutí ze dne 16. února 2011, sp. zn. 8 Tdo 112/2011 dospěl k názoru, že *„třebaže zákonodárce nestanovil žádnou dolní, minimální hranici množství omamné či psychotropní látky relevantní z hlediska naplnění znaků přečinu podle ustanovení § 283 odst. 1 tr. zákoníku a nekvantifikoval obdobně ani rozsah spáchání činu, neznamená to, že každé neoprávněné nakládání byť se sebemenším množstvím takové látky bude nezbytné posoudit jako tento přečin. Relevantně je třeba přihlížet především k druhu konkrétní omamné a psychotropní látky, její kvalitě vyjádřené množstvím účinné látky, intenzitě újmy, která hrozila a která nastala, k délce neoprávněné manipulace, pohnutce činu, případně i k tomu, jakou odměnu za ni pachatel získal, apod. Vždy je tedy nezbytné posuzovat konkrétní okolnosti případu z hlediska povahy a závažnosti trestného činu ve smyslu kritérií ustanovení § 39 odst. 1, 2 tr. zákoníku a jeho společenskou škodlivost se zřetelem na zásadu subsidiarity trestní represe, jak je vyjádřena v ustanovení § 12 odst. 2 tr. zákoníku.“*

Zároveň však odmítl názor nalézacího soudu, že se pro výklad ustanovení § 283 tr. zákoníku, co do množství drogy užije ustanovení § 289 odst. 2 tr. zákoníku – druhá část věty. Nevyvrátil však možnost posuzovat předmětné jednání jako přestupek na úseku zdravotnictví podle ustanovení § 29 odst. 1 písm. e) zákona o přestupcích, jehož se dopustí ten, kdo poruší povinnost při zacházení s omamnými látkami, psychotropními látkami nebo jinými látkami škodlivými zdraví, a to s následujícím odůvodněním: *„Zacházení s omamnými a psychotropními látkami upravuje zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Ten omamné a psychotropní látky uvedené v jeho přílohách č. 1 až 7 označuje jako návykové látky. Zákon upravuje zacházení s návykovými látkami, jímž*

se mimo jiné rozumí i jejich koupě a prodej, přičemž podle § 4 předmětného zákona je k zacházení s návykovými látkami třeba povolení, nestanoví-li tento zákon dále jinak. Podle stávajících zjištění obvinění nebyli osobami oprávněnými k zacházení s návykovými látkami, jinými slovy porušili povinnost zacházet s nimi jen na podkladě povolení, a bude proto na příslušném orgánu, aby zvážil možnost aplikovat ustanovení § 29 odst. 1 písm. e) zákona č. 200/1990 Sb. (aniž by ale byl tímto právním názorem vázán).“

Podle názoru autora je zmíněné rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR významným přelomem užití kritéria společenské škodlivosti v oblasti drogových trestných činů, proto mu byla v této práci věnována samostatná kapitola. Uvedené rozhodnutí prolomilo do té doby orgány činnými v trestním řízení prosazovaný názor, že k naplnění skutkové podstaty trestného činu podle ustanovení § 283 odst. 1 tr. zákoníku postačuje i sebemenší množství drogy.

V kontextu uvedeného rozhodnutí je zapotřebí se zamyslet nad právním posouzením jednání osoby, která bude přichycena při předání části tablety Subutex 8 mg (vycházejme ze stejného množství jako v uváděném rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR), avšak následně navíc bude zjištěno, že tato osoba byla před rokem odsouzena pro přečin podle ustanovení § 283 odst. 1 tr. zákoníku. Toto jednání⁸⁶ bylo předmětem právní kvalifikace v řízení vedeném u Obvodního soudu pro Prahu 1, sp. zn. 1 T 2/2011 a obžalovaný byl za toto jednání uznán vinným zvláště závažným zločinem nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy dle ustanovení § 283 odst. 1, 2 tr. zákoníku a byl mu mimo jiné podle ustanovení § 283 odst. 2 tr. zákoníku za použití ustanovení § 58 odst. 1 tr. zákoníku uložen trest odnětí svobody v trvání šesti měsíců. Nalézací soud tak dospěl k názoru, že jednání obžalovaného naplnilo všechny znaky uvedené skutkové podstaty a tedy i to, že je nutné uplatnit trestní odpovědnost pachatele, neboť se jedná o případ společensky škodlivý, ve

86 Obžalovaný T.G. byl obžalován z následujících skutků: dne 28.11.2010 ve 14.00 hod, v Praze 1..., prodal J.K. čtvrt tablety léku Subutex 8 mg za částku ve výši 250,- Kč, přičemž Subutex obsahuje účinnou látku buprenorfin, která je uvedena v příloze č. 5 k zák. č. 167/1998 Sb. o návykových látkách, ve znění pozdějších předpisů, jako látka psychotropní, zařazení do seznamu II dle Úmluvy o psychotropních látkách, jejíž volná dispozice je zakázána, přestože byl odsouzen rozhodnutím Obvodního soudu pro Prahu 1 ..., pro tr. čin podle § 187 odst. 1 tr. zákona a rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 14.01.2010pro trestný čin nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů dle § 187 odst. 1 tr. zákona...

kterém nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu. Nutno rovněž upozornit, že rozhodnutí Obvodního soudu pro Prahu 1 bylo vydáno až po rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, o kterém bylo pojednáno v předchozích odstavcích, a obhájce ve své závěrečné řeči na toto rozhodnutí poukazoval. Senát Obvodního soudu pro Prahu 1 však i tak dospěl k závěru, že jednání je trestné a je nutné s ním spojit trestněprávní následky. Ačkoliv se v odůvodnění tohoto rozhodnutí neobjevují podrobné argumenty odůvodňující společenskou škodlivost, shledává autor rozhodnutí soudu správné a je toho názoru, že samotná skutečnost, že byl pachatel za obdobné jednání v minulosti odsouzen, je natolik významná, že sama o sobě postačuje k závěru, že čin je společensky škodlivý. Vzhledem k okolnostem případu, zejména k velmi malému množství prodané drogy, využil senát Obvodního soudu pro Prahu 1 institutu snížení trestní sazby trestu odnětí svobody pod jeho dolní hranici upraveného v ustanovení § 58 odst. 1 tr. zákoníku. Tento způsob zohlednění právě malého rozsahu drogy shledává autor za dané situace zcela správný.

Závěrem této kapitoly lze shrnout, že byť skutková podstata trestného činu podle ustanovení § 283 tr. zákoníku nevyžaduje k jejímu naplnění dosažení určitého množství drogy, je nutné prosadit v praxi názor, podle kterého nebudou již od začátku trestního řízení orgány činné v trestním řízení a zejména pak při otázce zahájení trestního stíhání automaticky považovat jednání pachatele s velice nepatrným množstvím drogy za trestný čin podle ustanovení § 283 tr. zákoníku, ale vždy se budou zabývat dalšími okolnostmi skutku, zejména přihlédnou k tomu, zda zjištěné množství v daném případě a v jaké intenzitě bylo způsobilé ovlivnit psychiku člověka, event. do jaké míry bylo schopno ohrozit jeho zdraví anebo z jakých pohnutek k tomuto jednání došlo.⁸⁷

6.1 *Problematika tzv. drogového mixu*

Nadpisem označenou problematikou tzv. drogového mixu má autor na mysli problém aplikační praxe vznikající v oblasti drogových trestných činů, a to otázku právní kvalifikace vznikající u jednání popsaného v objektivní stránce trestného činu podle ustanovení § 283, § 284 tr. zákoníku, je-li toto jednání spojeno s více druhy drog.

⁸⁷ Srov. ŠÁMAL, Pavel. Trestní zákoník: komentář. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, xvi, 1287 s. ISBN 978-80-7400-109-3, s 2621.

Význam této problematiky lze spatřovat ve dvou situacích. První z nich je situace, ve které je u osoby nalezeno více druhů drog, ovšem množství jednotlivých drog nedosahuje množství většího než malého.

Objektivní stránka trestného činu přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu podle ustanovení § 284 trestního zákoníku spočívá v neoprávněném přechovávání vymezených látek pro vlastní potřebu v množství větším než malém. Pokud není dosaženo zákonného znaku „množství větší než malé“, jedná se v tomto případě o přestupkové jednání podle ustanovení § 30 odst. 1 písm. j), nebo k) zákona o přestupcích.

Problémem, se kterým se lze v praxi setkat u této skutkové podstaty je postup v případech, ve kterých osoba drží současně více různých druhů drog v malém množství, tj. v množství nedosahujícím hodnoty množství většího než malého. Tento problém existoval již za účinnosti tr. zákona, přičemž literatura se klonila k názoru, že je třeba jednotlivá množství sčítat, neboť jen tak lze vystihnout specifika konkrétního případu a stupeň nebezpečnosti činu pro společnost.⁸⁸ *Otázkou je, zda a jak se do řešení těchto případů promítne formální pojetí trestného činu, případně jak by v praxi mělo takové sčítání vypadat, vzhledem k tomu, že při různorodosti jednotlivých druhů drog se jejich hraniční množství liší i několikanásobně (např. 0,05 g Fentanylu oproti 15 g sušiny konopi), popř. využívají rozdílné měrné veličiny (hmotnost oproti počtu plodnic hub obsahujících Psilocin či Psilocybin).*⁸⁹

Jedním z řešení by mohlo být znalecké zkoumání, jehož výsledkem by bylo zjištění, jaký by předmětné drogy v daném bagatelním množství měly vliv na lidský organizmus a zda by byl srovnatelný s množstvím větším než malým jednoho druhu drogy podle nařízení vlády č. 467/2009 Sb. Dalším způsobem pak určení u každého druhu dané drogy, jakou část z množství většího než malého představuje (procentuální část), a vypočtení, zda jejich součet přesahuje celek, tedy 100 %. Pokud dosáhne hodnoty 100 %, bylo by možno učinit závěr o jejich množství jako o množství větším

⁸⁸ Srov. SOTOLÁŘ, Alexander. *Trestná činnost spojená se zneužíváním drog a formy jejího řešení*. Praha: Justiční akademie ČR, 2003, s. 70.

⁸⁹ Srov. Zeman Petr: *Drogové trestné činy podle trestního zákoníku v kontextu formálního pojetí trestného činu*. In: *Sborník příspěvků z mezinárodní konference Dny práva* (Brno, 18. 19.XI.2009), Brno: PrF MU. ISBN 978-80-210-4990-1.

než malém. Ačkoliv však jsou tyto metody možným praktickým postupem při zjištění, zda daný drogový mix obsahuje množství větší než malé či nikoliv, nelze tomuto přikládat v současné právní úpravě přílišný význam.

Podle názoru autora je totiž zapotřebí de lege lata vycházet z následujících ustanovení právních předpisů: Pro naplnění skutkové stránky trestného činu podle ustanovení § 284 tr. zákoníku musí pachatel přechovávat drogu v množství větší než malém. Co se rozumí množstvím větším než malým u jednotlivých drog je vymezeno v příloze 2 nařízení vlády č. 467/2009 Sb. V prvním sloupci přílohy je uveden typ drogy, ve třetím sloupci je množství větší než malé a v pátém sloupci nejmenší množství účinné psychotropní látky, jež musí obsahovat látka, označená jako droga, aby bylo její zkoumané množství považováno za větší než malé.

Pokud tak účinná látka obsažena v zajištěném množství jednotlivého druhu drogy nedosahuje stanoveného množství, nelze dospět k názoru, že droga je v množství větším než malém. Jelikož je u každé drogy jiná účinná látka, nelze ani jednotlivá množství drog sčítat. Podle názoru autora pak osoba, u níž bude nalezeno více druhů drog, avšak každá pouze v množství malém, a nebude jí prokázán záměr neoprávněného nakládání s nimi (jak předpokládá skutková podstata podle ustanovení § 283 tr. zákoníku), se nebude dopouštět trestného jednání, resp. její jednání bez dalšího nenaplnuje skutkovou podstatu drogového trestného činu.

Druhou situací, která je spojena s problematikou tzv. drogového mixu, je jednání naplňující skutkovou podstatu trestného činu podle ustanovení § 283 tr. zákoníku a je na místě zvažovat užití kvalifikovaného znaku - větší rozsah, značný rozsah či velký rozsah, přičemž pachatel se těchto trestných činů dopouštěl jednáním s různými drogami. Dosavadní judikatura je v tomto směru nejednotná. Z některých rozhodnutí je zřejmé, že soudy při volbě právní kvalifikace jednotlivá množství drog nesčítají, při zohlednění množství drogy a naplnění jednoho z rozsahů posuzují drogy jednotlivě⁹⁰, další rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR však přihlížejí ke skutečnosti, že se pachatel dopouštěl neoprávněného nakládání s různými drogami a toto jednání pokládají za okolnost, kterou je nutné zohlednit při posuzování kvantifikačních znaků – značný,

90 Srov. např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, ze dne 27. dubna 2011, sp. zn. 7 Tdo 12/2011.

velký rozsah jako okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby.⁹¹

Závěr, který lze ze studia judikatury Nejvyššího soudu ČR vyvodit je ten, že ani v tomto případě nelze přistoupit k automatickému sčítání množství jednotlivých drog a je nutné vždy zvažovat další okolnosti spáchání trestného činu. S tímto názorem se shoduje i autor.

⁹¹ Srov. např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, ze dne 22. října 2011, sp. zn. 8 Tdo 1103/2011.

7.0 Vliv kvantity a kvality drogy na právní kvalifikaci

Při pojednání o jednotlivých skutkových podstatách drogových trestných činů již byly představeny jednotlivé rozsahy spáchání trestného činu, které jsou okolnostmi podmiňující použití vyšší trestní sazby. Pomyslná množstevní pyramida začíná vzestupně množstvím větším než malým, následována větším rozsahem, značným rozsahem a velkým rozsahem. Je však nutné upozornit na často pomíjenou skutečnost, že ze samotného znění zákona vyplývá, že zatímco množství větší než malé je spojeno s množstvím drogy (tedy např. s přechováváním množství větší než malého omamné látky konopí, pryskyřici z konopí nebo psychotropní látky obsahující jakýkoliv tetrahydrokanabinol, izomer nebo jeho stereochemickou variantu – ustanovení § 284 tr. zákoníku), větší rozsah, značný rozsah a velký rozsah je spojen s rozsahem spáchání trestného činu. Autor je přesvědčen, že právě tento výklad tr. zákoníku je nutno mít na paměti při dalším výkladu. Nicméně množství drogy má bezesporu velkou roli při naplnění jednotlivých zákonných znaků – rozsahů spáchání trestného činu. Větší rozsah není sám o sobě okolností podmiňující použití vyšší trestní sazby. Vymezení toho, co si pod tím kterým rozsahem představit je a i nadále bude prací soudů a obsahem jejich judikatury. Výjimkou z nejistoty je vymezení množství většího než malého stanovené závazně nařízením vlády č. 467/2009 Sb. Hodnoty v něm uvedené jsou výsledkem kompromisu mezi požadavky státních organizací a požadavky organizací nevládních. Jinak neexistuje žádný obecně závazný právní předpis, který by upravoval rozsah spáchání trestného činu potřebného pro naplnění znaků „ve větším rozsahu“, „ve značném rozsahu“ a „ve velkém rozsahu“, takže význam těchto pojmů musí být stanoven cestou výkladu zákona. Podle názoru autora může však být takováto právní úprava drogových trestných činů a s tím související potřeba výkladu zákona v rozporu se zásadou zákonnosti obsaženou v ustanovení § 12 odst. 1 tr. zákoníku, podle které jen trestní zákon vymezuje trestné činy a stanoví trestní sankce, které lze za jejich spáchání uložit, či minimálně se pohybuje na její hranici.

Při nabytí účinnosti tr. zákoníku nastala situace, kdy v tr. zákoníku byly nově užity pojmy, které doposud nebyly soudy vyloženy. Policejní orgány a státní zástupci si tak museli od samého počátku účinnosti tr. zákoníku příslušný zákonný znak toho

kterého rozsahu vyložit. Ani důvodová zpráva k ustanovením § 283 až 289 tr. zákoníku totiž nepřinesla výklad těchto pojmů. K usnadnění a především ke sjednocení jejich práce připravilo Nejvyšší státní zastupitelství z podnětu krajských státních zastupitelství Metodický návod Nejvyššího státního zastupitelství k posuzování znaků „větší rozsah“, „větší rozsah vůči dítěti“, „větší rozsah vůči dítěti mladšímu než patnáct let“, „značný rozsah“ a „velký rozsah“ u drogových trestných činů ze dne 07. července 2012, sp. zn. 1 SL 110/2010 (dále jen „Metodický návod NSZ“).

Stanovení kritérií, z kterých mají orgány činné v trestním řízení vycházet při otázce, zda byl spáchán trestný čin ve větším, značném nebo velkém rozsahu, bylo dále předmětem soudních rozhodnutí a v současné době již existuje i četná judikatura Nejvyššího soudu ČR. Již na tomto místě však lze naznačit, že ačkoliv tato judikatura by se měla stát východiskem pro právní kvalifikaci drogových trestných činů, není tomu zcela tak. Interpretace znaků kvalifikovaných skutkových podstat drogových trestných činů zmíněných shora je u soudů velmi rozdílná. Důvody, které za tímto stojí, jsou jednak zjevná neochota orgánů činných v trestním řízení se podrobit judikatuře, dále skutečnost, že orgány činné v trestním řízení - zejm. Policie ČR a státní zastupitelství vycházejí z Metodického návodu NSZ a také tomu nepřispívá ani samotná judikatura Nejvyššího soudu v ČR, ve které se objevují rozhodnutí názorově zcela odlišná od jiných.

7.1 Kvantita drogy jako základní východisko pro právní kvalifikaci drogových trestných činů

Ačkoliv je v současné době význam množství drogy při posouzení právní kvalifikace a při úvaze o naplnění znaků kvalifikovaných skutkových podstat drogových trestných činů otázkou velice spornou, je jisté, že jeho význam nelze pominout. Množství neboli kvantita drogy možná není a s ohledem na současnou judikaturu Nejvyššího soudu ČR v budoucnu ani nebude jediným kritériem pro správnou volbu právní kvalifikace drogového trestného činu, je však v současné době jedním z kritérií hlavních. Význam kvantity drogy vzhledem k dalším okolnostem spáchání trestného činu je předmětem nejen následujících kapitol, ale také i rozsáhlé

judikatury Nejvyššího soudu ČR.

Pokud přitom jde o otázku určení jednotlivých zákonem vymezených rozsahů spáchání drogového trestného činu, pak Nejvyšší soud ČR ve svých rozhodnutích judikoval, že soudní praxe akceptovala jistý vzájemný poměr mezi znaky ve větším rozsahu a množství větší než malé a od toho se odvíjející i poměry k značnému a velkému rozsahu. Na tomto místě je nutné citovat názor Nejvyššího soudu ČR, a to konkrétně senátu 7 Tdo, který ve svém usnesení ze dne 27. dubna 2011, sp. zn. 7 Tdo 12/2011, k předmětné problematice konstatoval, že *„určení rozsahu množství pro naplnění zákonem stanovené škály „ve větším rozsahu“, „ve značném rozsahu“ a „ve velkém rozsahu“, musí vyjadřovat takové odstupňování, které rovnoměrně a plynule postihuje celou škálu typicky se vyskytujících případů. Přitom jednotlivé znaky vyjadřující rozsah spáchání trestného činu musí mít ve vzájemné relaci přiměřený a zároveň dostatečně citelný odstup tak, aby tím byla vyjádřena typově rozdílná míra, v níž je dotčen chráněný zájem. Pro stanovení hranice rozsahů vycházel z dosavadní soudní praxe aplikované za účinnosti trestního zákona (tj. do 31. 12. 2009), která určovala vzájemný poměr mezi „množstvím větším než malým“ a „větším rozsahem“, nakořím trestní zákon obsahoval pouze tyto dva znaky charakterizující rozsah omamné a psychotropní látky. Podle senátu 7 Tdo výraznější diferenciace okolností podmiňujících použití vyšší trestní sazby, jak ji stanoví trestní zákoník účinný od 1. 1. 2010, rozhodně není důvodem pro to, aby se nějak zásadně měnil výklad pojmu „ve větším rozsahu“, tj. výklad pojmu, který v souvislosti s vymezením rozsahu spáchání trestného činu používají oba kodexy. Tento závěr podkládá tím, že pokud bylo ve vztahu k jednotlivým typům drog nařízením vlády č. 467/2009 Sb. definováno „množství větší než malé“, nedošlo k žádným podstatným změnám oproti dosavadnímu výkladu, na kterém se soudní praxe ustálila tak, že soudy akceptovaly postup státních zástupců usměrněný citovanými pokyny obecné povahy“.*⁹²

Pokud však jde o stanovení vzájemných poměrů mezi jednotlivými pojmovými znaky rozsahů, ani samotná judikatura v nich není totožná.

92 Viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. července 2012, sp. zn. 5 Tdo 3/2012.

7.1.1 Vymezení množství drogy v judikatuře Nejvyššího soudu ČR

Již na úvod je nutné zmínit, že samotní soudci Nejvyššího soudu ČR si jsou plně vědomi, že při posuzování dosavadního způsobu hodnocení jednotlivých kvalifikačních znaků ve vztahu k určení rozsahu spáchání drogového trestného činu podle tr. zákoníku účinného od 1. ledna 2010 dosud není v senátech Nejvyššího soudu ČR zcela jasná shoda, byť převážná část dosud rozhodnutých věcí vychází z „metody dvacetinásobku“, v případě marihuany dokonce pětadvacetinásobku „množství většího než malého“ stanoveného u jednotlivých druhů omamných a psychotropních látek v nařízení vlády č. 467/2009 Sb. „Lze dokonce zaznamenat rozporné přístupy k řešení nastolené otázky, jež byly vyjádřeny např. v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2011, sp. zn. 7 Tdo 12/2011, (dále jen „senát 7 Tdo“) a v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 5. 2010, sp. zn. 8 Tdo 463/2005. Přijetím citovaného usnesení senátu 8 Tdo k publikaci pod č. 12/2011 Sb. rozh. tr. došlo k určitému posunu jednotlivých senátů k otázce stanovení množství omamné nebo psychotropní látky, byť v podstatě pouze ve vztahu k pojmu „značný rozsah“ ve smyslu § 283 odst. 2 písm. c) tr. zákoníku. Použitá argumentace některých senátů však směřovala též k vyšším kvalifikačním znakům tj. k „většímu rozsahu“ a „velkému rozsahu“. Společným rysem všech dosavadních rozhodnutí při určování jednotlivých typů rozsahů nově definovaných v trestním zákoníku (větší, značný, velký) však zůstaly násobky (v rozlišení od druhu látky) v hodnotě, jež odpovídala předcházejícímu pravidlu výpočtu stanoveného pokynem obecné povahy nejvyšší státní zástupkyně č. 1/2008 účinného do 31. 12. 2009, přičemž u marihuany, resp. látky THC byl „větší rozsah“ pětadvacetinásobkem množství většího než malé.“⁹³ Avšak právě senát 5 Tdo, který vyjádřil výše uvedené, zároveň v rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. července 2012, sp. zn. 5 Tdo 3/2012, vyslovil názor, že považuje dosavadní výkladová pravidla prezentována zejména senátem 7 Tdo týkající se určování množství omamné a psychotropní látky, resp. účinné látky v ní obsažené, za nesprávná a hodlá se odklonit od dosud aplikovaného způsobu výpočtu množství látek u jednotlivých kvalifikačních znaků, které víceméně dosud akceptovaly senáty Nejvyššího soudu ČR.⁹⁴ Lze tedy předpokládat, že namísto sjednocování judikatury v

⁹³ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. července 2012, sp. zn. 5 Tdo 3/2012.

⁹⁴ Samotný obsah rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. července 2012, sp. zn. 5 Tdo 3/2012 bude uveden níže.

duchu většiny dosavadních rozhodnutí, bude i následný vývoj judikatury spíše prosazováním nových náhledů na problematiku drogových trestných činů.

Za účinnosti tr. zákona ustálená soudní praxe vycházela z toho, že u metamfetaminu (pervitinu) jde o množství větší než malé za předpokladu, že je přítomno alespoň 0,5 gramu látky metamfetamin – base (tj. asi 10 dávek po 50 miligramech), a že větší rozsah je dán tehdy, jestliže je přítomno alespoň 10 gramů látky metamfetamin – base (tj. asi 200 dávek po 50 miligramech). Šlo o orientační hodnoty, které pokynem obecné povahy č. 2/2006 a předtím shodně pokynem obecné povahy č. 6/2000 stanovila nejvyšší státní zástupkyně pro postup státních zástupců při postihu trestného činu nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle ustanovení § 187a tr. zákona. Tento interní předpis s účinností v soustavě státního zastupitelství nebyl sice pro soudy závazný, avšak pokud podle něho státní zástupci postupovali, bylo to soudy akceptováno vzhledem k tomu, že uvedené hodnoty byly stanoveny se zřetelem k poznatkům lékařské vědy o účincích drog na lidský organismus a opíraly se i o mezinárodní zkušenosti.⁹⁵ Právě vzájemný vztah, resp. násobky, mezi množstvím větším než malém a větším rozsahem obsažené v pokynech obecné povahy nejvyššího státního zástupce u jednotlivých drog se staly východiskem pro další vývoj judikatury Nejvyššího soudu ČR i za účinnosti tr. zákoníku, neboť Nejvyšší soud ČR považoval za logické, aby určitým východiskem naznačeného odstupňování byl vzájemný poměr pojmů „množství větší než malé“ a „ve větším rozsahu“, protože při výkladu těchto pojmů se soudní praxe ustálila již v rámci výkladu tr. zákona. Lze například uvést, že vzájemný poměr mezi množstvím větším než malém a větším rozsahem je dán např. desetinásobkem množství většího než malého u heroinu, dvacetinásobkem množství většího než malého u metamfetamin-base (pervitin) a dvacetipětínásobkem množství většího než malého u THC (marihuana, hašiš). Tento vztah byl dále aplikován i v dalších rozhodnutích Nejvyššího soudu ČR, přičemž základním údajem, ze kterého se vychází, se stalo množství větší než malé vymezené podle přílohy č. 2 k nařízení vlády č. 467/2009 Sb. Otázkou, se kterou se následně judikatura musela vypořádat je důležitost vlivu kvantity drogy a dalších okolností, za kterých byl trestný čin spáchán a jejich vliv na právní kvalifikaci.

⁹⁵ Srov. např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. listopadu 2010, sp. zn. 7 Tdo 1337/2010.

Velice důležitým, v praxi obecných soudů však zcela opomíjeným se stalo usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. listopadu 2010, sp. zn. 7 Tdo 1337/2010, podle kterého „kvantifikace rozsahu drogového trestného činu, jak je vymezena zákonnými znaky „ve větším rozsahu“, „ve značném rozsahu“ a „ve velkém rozsahu“, musí vyjadřovat takové odstupňování, které rovnoměrně a plynule postihuje celou škálu typicky se vyskytujících případů. Přitom jednotlivé znaky vyjadřující rozsah spáchání trestného činu musí mít ve vzájemné relaci přiměřený a zároveň dostatečně citelný odstup, tak aby tím byla vyjádřena typově rozdílná míra, v níž je dotčen chráněný zájem“. V daném případě se jednalo o posouzení otázky, zda je či není spácháním trestného činu ve značném rozsahu nelegální nakládání s množstvím 25 gramů metamfetaminu (pervitinu) a Nejvyšší soud ČR dospěl k závěru, že o značný rozsah nejde s následujícím odůvodněním: „Určitým východiskem naznačeného odstupňování byl vzájemný poměr pojmů „množství větší než malé“ a „ve větším rozsahu“, protože při výkladu těchto pojmů se soudní praxe ustálila již v rámci výkladu trestního zákona účinného do 31. 12. 2009. Jestliže u metamfetaminu bylo „množství větší než malé“ vázáno na přítomnost alespoň 0,5 gramu látky metamfetamin – base, což reprezentovalo asi 10 dávek po 50 miligramech, a „větší rozsah“ byl podmíněn přítomností alespoň 10 gramů látky metamfetamin – base, což reprezentovalo asi 200 dávek po 50 miligramech, je zřejmé, že u této drogy „větší rozsah“ byl v podstatě dvacetinásobkem „množství většího než malého“. Za přiměřené vyjádření rozdílu mezi spácháním činu „ve větším rozsahu“ a spácháním činu „ve značném rozsahu“ Nejvyšší soud pokládá takový vztah, při kterém „značný rozsah“ je alespoň dvacetinásobkem „většího rozsahu“, neboť tím je do poměru mezi uvedenými pojmy přenesen stávající poměr mezi pojmy „množství větší než malé“ a „větší rozsah“ a zároveň je plynule, s odpovídajícím odstupem a dostatečně diferencovaně vystižena gradace jednotlivých znaků vymezujících rozsah spáchání činu. Jestliže se u pervitinu podle přílohy č. 2 k nařízení vlády č. 467/2009 Sb. vyžaduje 0,6 gramu coby nejmenší množství účinné látky, jež musí obsahovat látka označená jako droga, aby bylo její množství považováno za „množství větší než malé“, pak „větší rozsah“ předpokládá přítomnost alespoň 12 gramů a „značný rozsah“ vyžaduje přítomnost alespoň 240 gramů. Posuzované množství 25 gramů metamfetaminu, o které šlo ve věci obviněného M. J., této hranice ani zdaleka nedosahuje.“ K obdobným závěrům dochází Nejvyšší soud ČR i ve svém

usnesení ze dne 27. dubna. 2011, sp. zn. 7 Tdo 12/2011, když vyslovil názor, že „za přiměřené vyjádření rozdílu mezi spácháním činu „ve větším rozsahu“ a spácháním činu „ve značném rozsahu“ pokládá takový vztah, při kterém „značný rozsah“ je alespoň dvacetinásobkem „většího rozsahu“, neboť tím je do poměru mezi uvedenými pojmy přenesen stávající poměr mezi pojmy „množství větší než malé“ a „větší rozsah“ a zároveň je plynule, s odpovídajícím odstupem a dostatečně diferencovaně vystižena gradace jednotlivých znaků vymezujících rozsah spáchání činu.“

Nejen z výše uvedených rozhodnutí senátu 7 Tdo Nejvyššího soudu ČR je patrné, že přistoupil k naplnění určitého rozsahu drogy v podstatě z matematického hlediska, a to tak, že násobek aplikovaný dosavadní praxí u jednotlivých druhů látek mezi množstvím větším než malým a větším rozsahem je třeba užít také pro určení značného rozsahu a velkého rozsahu drogového trestného činu, jež nově zavedl tr. zákoník. Pouze jako podpůrné hledisko tento senát připustil, že je potřeba přihlížet i k dalším okolnostem, za nichž byl čin spáchán, které mohou mít význam pro určení právní kvalifikace skutku v těch případech, kdy množství drogy se bude pohybovat blízko hranice rozhodné pro naplnění okolnosti podmiňující použití přísnější trestní sazby.⁹⁶

7.1.2 Význam kvantity drogy v judikatuře Nejvyššího soudu ČR

Pro vývoj judikatury týkající se významu kvantity drogy při právní kvalifikaci drogových trestných činů se stalo významným rozhodnutí senátu 8 Tdo Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. května 2010, sp. zn. 8 Tdo 463/2010, publikované pod č. 12/2011, Sb. rozh. tr., ve kterém byla zdůrazněna role okolností, za kterých byl trestný čin spáchán, a to vedle samotného množství drogy. Na podkladě okolností případu Nejvyšší soud ČR shledal, že „celkově pojímaná činnost obviněného výrazně přesahuje rámec škodlivosti vyjádřený jen obvyklou činností vymezenou v ustanovení § 283 odst. 1 tr. zákoníku, a s ohledem na uvedené konkrétní skutečnosti, zejména prostředí, v němž obviněný drogu vyráběl, způsob, jak si zajišťoval suroviny, blízkost dětí, doba po kterou takto činil, jakož i konkrétně zjištěné množství, byť nepatrně v součtu celkově sníženém,

⁹⁶ Tento názor byl uveden již v rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. července 2012, sp. zn. 5 Tdo 3/2012.

keré bylo způsobilé u více lidí přivodit nežádoucí a negativní účinky drog, svědčí o tom, že v daném případě obviněný tuto činnost provozoval ve značném rozsahu.“ Tento názor se pak projevil i v samotném rozhodnutí, ve kterém shledal naplnění skutkové podstaty trestné činu podle ustanovení § 283 odst. 1 tr. zákoníku i při posuzovaném množství 59,8 g metamfetaminu.

Avšak i některá další rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR (5 Tdo 280/2005, 6 Tdo 609/2010) zdůraznila, že je třeba mít na zřeteli při stanovení každého z jednotlivých typů rozsahů omamné nebo psychotropní látky, kvantifikační stupně rozsahu činu (větší, značný, velký) a je možné je oddělit podle jejich vzájemné proporcionality a společenské škodlivosti vyjádřené sazbami trestu odnětí svobody u těchto jednotlivých zvlášť přitěžujících okolností. O naplnění určitého typu rozsahu (většího, značného, velkého) bude však možné usuzovat ne toliko z konkrétního množství a kvality omamné nebo psychotropní látky, ale i z dalších okolností, např. z výše peněžní částky, kterou za takto vyráběnou či distribuovanou látku pachatel buď utržil, anebo utržit chtěl, či mohl, délky doby, po kterou pachatel s uvedenými látkami neoprávněně nakládal, eventuálně pro jaký okruh osob byla droga určena. Současně je však třeba podpůrně zohlednit i další okolnosti, za nichž byl takový čin spáchán, tedy zejména způsob, jakým pachatel s uvedenými látkami nakládal, případně i jiné skutečnosti. V každém posuzovaném případě se proto individuálně přihlédne k jeho specifickým okolnostem, zejména k tomu, o jakou z uvedených látek se jednalo, jaká byla její kvalita, jaké bylo její množství, jaká byla intenzita újmy, jež hrozila nebo skutečně nastala apod.

Od vydání rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 8 Tdo 463/2010 a jeho publikace ve Sb. rozh. tr. se i další senáty Nejvyššího soudu ČR snažily ve svých rozhodnutích nepřikládat příliš velký význam kvantitě drogy a dostatečně zohlednit veškeré pro právní kvalifikaci významné okolnosti, avšak při určování hranice zákonem definovaných rozsahů (byť se jednalo víceméně vždy jen o „značný rozsah“) zásadně vycházely ze stejné kategorie násobků jako dosavadní rozhodnutí senátu 7 Tdo.

Rozhodnutím, které bude mít do budoucna patrně velmi důležitý význam, je již výše zmíněné rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. července 2012, sp. zn. 5 Tdo 3/2012, které je nejen převratné, když nesouhlasí s dosavadním vývojem judikatury a zcela se od něj odklání, ale rovněž i z toho důvodu, že v souladu s ustanovením § 20

odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů, senát 5 Tdo postoupil trestní věc obviněného T. D. H. k rozhodnutí velkému senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu ČR, aby v zájmu sjednocení výkladu problematiky právní kvalifikace drogových trestných činů zaujal sjednocující názor. Argumentace užitá v tomto rozhodnutí je následující: „*Senát 5 Tdo však v otázce způsobu vymezení jednotlivých hranic rozsahů dospěl k přesvědčení, že nelze vůbec vycházet z násobků užívaných za předcházející právní úpravy, a to již proto, že v příloze č. 2 nařízení vlády č. 467/2009 Sb. byla stanovena jiná hranice nejnižšího množství marihuany než v již citovaném pokynu nejvyšší státní zástupkyně č. 1/2008 účinném do 31. 12. 2009. Nová právní úprava vymezila množství větší než malé u tohoto typu drogy množstvím 15 g sušiny s obsahem 1,5 g účinné psychotropní látky THC, oproti původním pouhým 0,3 g této látky. Porovnáním těchto veličin je zcela zjevné, že při pětinasobném navýšení spodní hranice postižitelné trestním zákoníkem není možné uvažovat o určení „značného rozsahu“ dvacetipětinasobkem. Jak již bylo připomenuto, původní právní úprava definovala pouze dvě hranice rozsahů pro nakládání s drogou a již samotný tento fakt vyvolává potřebu rozlišit jinak jednotlivé pojmy při výkladu trestního zákoníku. Rovněž bylo naznačeno, že při ponechání úvahy o dvaceti či pětadvacetinasobcích jednotlivých hranic množství látky by se došlo k naprosto absurdním číslům, a prakticky by bylo vyloučeno trestní stíhání podle vyšší kvalifikace ve vztahu ke znaku rozsahu, neboť není reálné ani provedení obchodní transakce s takovým množstvím drogy, o jaké by se muselo jednat. Nabízí se např. srovnání se způsobem, jaký nová právní úprava zvolila při určování hranic škody v § 138 odst. 1 tr. zákoníku, když jednotlivé kategorie škod činí pětinasobky (škoda nikoli nepatrná 5.000 Kč a škoda nikoli malá 25.000 Kč), resp. desetinásobky mezi škodou nikoli nepatrnou a větší škodou (50.000 Kč), značnou škodou (500.000 Kč) a škodou velkého rozsahu (5.000.000 Kč). Shodnými částkami určil trestní zákoník i výši prospěchu, nákladů k odstranění následků poškození životního prostředí, hodnoty věci a jiné majetkové hodnoty (srov. § 138 odst. 2 tr. zákoníku).“ Jak je již patrné z citované části rozhodnutí, jedná se o zcela nový přístup k problematice právní kvalifikace drogových trestných činů.*

Zajisté bude zajímavé pozorovat další vývoj judikatury Nejvyššího soudu ČR, který bude zcela jistě významně ovlivněn rozhodnutím velkému senátu trestního kolegia

Nejvyššího soudu ČR a lze doufat, že již právě toto rozhodnutí prozatím sjednotí alespoň názory jednotlivých senátů Nejvyššího soudu ČR na otázku vlivu kvantity drogy a dalších okolností spáchání trestného činu na právní kvalifikaci.

7.1.3 Vymezení množství drogy dle Metodického návodu NSZ

Jak již bylo výše řečeno, byl tento dokument jedním z prvních výkladů zákonných znaků většího, značného a velkého rozsahu spáchání trestného činu obsažených v kvalifikovaných skutkových podstatách drogových trestných činů. Ačkoliv si tento metodický návod podle svých slov nečiní ambici zcela zásadně ovlivnit aplikační praxi nižších státních zastupitelství, klade si za cíl stát se jistým orientačním východiskem a vodítkem pro postup státních zástupců, jednak při výkonu dozoru nad zachováváním zákonnosti v přípravném řízení, tak – a to zejména – při podávání obžalob v jednotlivých trestních věcech.

Součástí Metodického návodu NSZ je i následující tabulka č. 2 obsahující rámcové a doporučující hodnoty představující jednotlivá množství drog u zákonných znaků rozsahů u trestného činu podle ustanovení § 283 tr. zákoníku:

	Množství větší než malé	Větší rozsah Větší rozsah vůči dítěti nebo dítěti ml. 15 let	Značný rozsah	Velký rozsah
Metamfetamin	2 g	4-10 g** ⁹⁷ 4-7 g*** ⁹⁸	15-50 g	100-250 g

97 **Uvedeno jen pro účely porovnání a vyjádření vztahu k tomuto znaku chránícímu děti a děti mladší než 15 let, protože o zákonný znak tu nejde.

98 *** Byl-li trestný čin spáchán ve větším rozsahu vůči dítěti nebo dítěti mladšímu než 15 let, lze se výrazně odchýlit od hodnot v tabulce především směrem dolů [nelze do všech důsledků předjímat konkrétní trestní věci týkající se dětí nebo dětí mladších 15 let].

Marihuana	15 g	50-75 g** 45-75 g***	250-375 g	1500-1875 g
Hašiš	5 g	20-25 g** 15-25 g***	80-125 g	500-625 g
Kokain	1 g	2-5 g** 1,5-3 g***	9-25 g	50-125 g
Heroin	1,5 g	3-7,5 g** 2 - 4,5 g***	9-37,5 g	75-187,5 g
XTC	4 tbl.	15-20 tbl.** 10-20 tbl.***	80-100 tbl.	400-500 tbl.
Houby	40 ks	120-200 ks** 80-150 ks***	600-1000 ks	3000-5000 ks

Tabulka č. 2

Tabulka je podle Metodického návodu NSZ založena jednak na diferencovaném posuzování jednotlivých druhů drog a na zohlednění skutečnosti, že trestný čin byl spáchán ve větším rozsahu vůči dítěti nebo dítěti mladšímu než 15 let. Hodnoty jsou v tabulce uvedeny v rozpětí, aby umožňovaly náležité uvážení všech rozhodných okolností. Pokud jde o účinné množství psychotropní látky, kterou musí příslušný druh drogy obsahovat, aby šlo o větší rozsah (jako obecně formulovaný znak, jenž se ovšem do kvalifikovaných skutkových podstat u tohoto trestného činu nepromítá) nebo o větší rozsah vůči dítěti nebo dítěti mladšímu než 15 let, o značný nebo velký rozsah, jde tu o kvalitativní aspekt a nelze tu mechanicky provádět přepočty analogicky podle hodnot v tabulce (ve vztahu k hodnotám zahrnutým do Přílohy č. 2 k vládnímu nařízení č.

467/2009 Sb.) – ta zohledňuje především aspekt kvantitativní. I metodický návod NSZ však zdůrazňuje, že údaje z tabulky se uplatní zásadně subsidiárně, až poté, co bude zjištěno, že ostatní okolnosti spáchání trestného činu jsou zastoupeny v dané trestní věci v zásadě ekvivalentně.⁹⁹ U pojednání o metodickém návodu NSZ je však nutné uvést, že se v něm zdůrazňuje právě role dalších okolností spáchání trestné činnosti, když výslovně uvádí, že „*problematiku rozsahů není možné nepřipustně zjednodušovat propočty prováděnými podle různých tabulek*“.

Lze shrnout, že tento metodický návod NSZ vychází při stanovení hranic množství drogy, z kterého se vychází při právní kvalifikaci jednání (tj. „množství větší než malé,“ „větší rozsah,“ „značný rozsah,“ „velký rozsah“) z násobků pěti, přičemž výchozím množstvím je množství větší než malé stanovené u jednotlivých drog v příloze č. 2 nařízení vlády č. 467/2009 Sb. Z této zásady vychází i stanovisko společně vypracované odborem bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra a Národní protidrogovou centrálou ze dne 11. března 2010.

7.1.4 Vymezení množství drogy dle § 138 tr. zákoníku

V rozhodovací praxi soudů se lze setkat i s názorem, že se při výkladu vzájemných vztahů mezi množstvím větším než malým, větším rozsahem, značným rozsahem a velkým rozsahem spáchání trestného činu lze vypomoci institutem škody, prospěchu, nákladů k odstranění poškození životního prostředí a hodnoty věci a jiné majetkové hodnoty, které jsou upraveny v § 138 tr. zákoníku, přičemž škoda velkého rozsahu je desetinásobkem značné škody, a ta pak desetinásobkem škody větší. K

⁹⁹ Za ostatní okolnosti, resp. specifika, považuje metodický návod NSZ:

- I. Druh látky nebo jedu s možným rozlišením jednotlivých druhů látek uvedených v § 283 odst. 1 tr. zákoníku podle závažnosti, zdravotních a společenských dopadů a možných následků.
 - II. Kvalita látky vyjádřená účinným množstvím, případně hledisky obdobnými.
 - III. Množství látky.
 - IV. Intenzita újmy, jež hrozila nebo skutečně nastala, a počet osob
 - V. Výše peněžní částky, kterou za takto vyráběnou či distribuovanou látku nebo jed pachatel buď utřžil, nebo utřžit měl a mohl.
 - VI. Délka doby, po níž pachatel s uvedenými látkami nebo jedy neoprávněně nakládal.
 - VII. Okolnosti vztahující se ke konkrétnímu způsobu provedení činu [zejména z hlediska forem jednání uvedených v odstavci 1, jejich četnosti apod.].
- U dětí mladších než 15 let vypočítává metodický návod NSZ jiná specifika.

názoru o aplikaci tohoto ustanovení tr. zákoníku při právní kvalifikaci jednání spočívajícího ve výrobě a/nebo zacházení s drogami se přiklonil např. i Okresní soud ve Zlíně v rozhodnutí ze dne 8. 3. 2010, sp. zn. 31 T 185/2009 a také Krajský soud v Plzni ve svém rozhodnutí ze dne 6. 5. 2010, sp. zn. 34 T 13/2009.

Ovšem Nejvyšší soud ČR v rozhodnutí ze dne 22. října 2011, sp. zn. 8 Tdo 1103/2011 tento názor výše uvedených soudů nesdílí, když vyslovil, že *výkladové pravidlo uvedené v ustanovení § 138 trestního zákoníku, jehož aplikace se obviněný domáhal, zde nelze pro stanovení „značného rozsahu“ použít, neboť nejde primárně o finanční vyjádření hodnoty látky neoprávněně vyrobené nebo distribuované. Toto hledisko však může mít podpůrný význam.* Ke stejnému názoru dospěl rovněž Šámal.¹⁰⁰

7.1.5 Přehled rozhodnutí obecných soudů týkající se znaků množství drogy u drogových trestných činů

V této kapitole si autor vymezil za cíl předestřít alespoň v mezích možných rozsahu této práce rozhodování obecných soudů u drogových trestných činů, a to především pro srovnání s výše uváděnými rozhodnutími Nejvyššího soudu ČR.

Okresní soud v Liberci rozsudkem ze dne 30. března 2010, sp. zn. 34 T 29/2010, uznal na vinu zločinem nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 1, 2 písm. c) tr. zákoníku ve vztahu ke skutku obžalovaného, který v období od ledna do 9. prosince 2009 vyráběl pomocí amatérsky sestavené aparatury tzv. českou cestou metamfetamin zvaný pervitin, a tak vyrobil 400 g pervitinu, a který dále, mimo jiné také jiné osobě v 21 případech, celkem za 84.000,- Kč prodával tento pervitin. Podle názoru tohoto soudu 400 g metamfetaminu představuje značný rozsah (v relaci, kdy více než 2 g je množství větší než malé a již dvacetí pětinasobné množství – více než 50 g, což je nejméně 251 dávek, představuje značný rozsah), neboť přesahuje množství větší než malé dvěstěkrát.

Krajský soud v Ostravě, ve svém rozhodnutí ze dne 17. února 2010, sp. zn. 6 To

¹⁰⁰Srov. ŠÁMAL, Pavel. Trestní zákoník: komentář. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, xvi, 1287 s. ISBN 978-80-7400-109-3, s 2622.

36/2010, uvádí, že kvalifikační moment uvedený v ustanovení § 283 odst. 2 písm. c) tr. zákoníku předpokládá množství nejméně 50 g, a to za užití klíče, jenž se odvíjí od násobku pěti. Ke stejným či obdobným závěrům dospěly ve svých rozhodnutích také Okresní soud v Ostravě ze dne 9. února 2010, sp. zn. 3 T 171 2009, ze dne 20. ledna 2010, sp. zn. 12 T 190/2009, a rovněž Okresní soud ve Strakonících ze dne 3. února 2010, sp. zn. 18 T 226/2009.

Rozhodnutí Městského soudu v Praze, který v rozsudku ze dne 20. dubna 2010, sp. zn. 25 T 15/2009, právně posoudil jednání obžalovaného, který po bližší neuzjištěnou dobu, nejméně od roku 2003 do 16. června 2008, prodal jiným osobám, celkem nejméně za částku 80.000,- Kč, minimálně 80 g drogy pervitin, jako přečin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a jedy podle ustanovení § 283 odst. 1 tr. zákoníku; podmínky k použití odstavce 2 písm. c) neshledal.

Podle Krajského soudu v Českých Budějovicích v rozhodnutí ze dne 26. ledna 2010, sp. zn. 17 T 31/2009, a rozhodnutí ze dne 11. března 2010, sp. zn. 4 To 157/2010, by větší rozsah měl být naplněn při zjištění 40 g pervitinu.¹⁰¹

Obvodní soud pro Prahu 8 v rozsudku ze dne 14. října 2011, sp.zn. 2 T 136/2010 právně kvalifikoval jednání obžalovaného spočívající v prodeji pervitinu či jeho poskytování zdarma, a to od přesně nezjištěné doby, minimálně od června 2009 do 15. dubna 2010 celkem 16ti osobám ve 161 případech kolem 80,5 g pervitinu jako zločin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a jedy podle ustanovení § 283 odst. 1, 2 písm. c) tr. zákoníku. Stejně však tento soud kvalifikoval i jednání druhého obžalovaného, který měl přibližně v 94 případech prodat či zdarma poskytnout kolem 47 g pervitinu celkem asi osmi osobám a za účelem výroby pervitinu měl v držení celkem 6.595 tablet léků Acatar Acti-Tabs, obsahující pseudoefedrin, přičemž z uvedeného množství by bylo možné následně vyrobit celkem 253, 25 g pervitinu.

Obvodní soud pro Prahu 4 vydal dne 08. dubna 2010 trestní příkaz ve věci 37 T

¹⁰¹Uváděná rozhodnutí jsou převzata z Metodického návodu Nejvyššího státního zastupitelství k posuzování znaků „větší rozsah“, „větší rozsah vůči dítěti“, „větší rozsah vůči dítěti mladšímu než patnáct let“, „značný rozsah“ a „velký rozsah“ u drogových trestných činů ze dne 7. července 2012, sp. zn. 1 SL 110/2010, str. 17.

13/2010, ve kterém posoudil jednání spočívající v pěstování 29 kusů rostlin konopí s obsahem minimálně 5,6 g THC, s úmyslem vypěstované rostliny následně zpracovat do stavu způsobilého ke spotřebě jako tzv. marihuana a tuto dále distribuoval třetím osobám, jako přečin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a jedy podle ustanovení § 283 odst. 1 tr. zákoníku.

Obvodní soud pro Prahu 9 ve svém rozsudku ze dne 14. června 2010, sp. zn. 43 T 73/2009, posoudil množství 116, 3 g heroinu jako množství značného rozsahu, stejně tak jako množství 69,5 g heroinu.

Krajský soud v Brně v rozsudku ze dne 24. srpna 2010, sp. zn. 4 To 26/2010, uvedl při svém rozhodnutí následující argumentaci: *„Trestní zákoník rozeznává tři stupně rozsahu, v němž může být trestný čin spáchán - „větší“, „značný“ a „velký“. Přesná kritéria však trestní zákoník ve vztahu k množství omamné či psychotropní látky neobsahuje. Odvolací soud zaujal k definici pojmu „větší“, „značný“ a „velký“ rozsah následující stanovisko: Pokud se jedná o pořadí pojmu větší, značný a velký rozsah, lze logickým výkladem dovodit, že pojem „ve značném rozsahu“ označuje závažnější jednání než pojem „ve větším rozsahu“ a současně méně závažné jednání než pojem „ve velkém rozsahu“. Hranice umožňující vymezit množství větší než malé, jsou pro jednotlivé látky stanoveny v příloze č. 2 k nařízení vlády č. 467/2009 Sb. Naplnění znaku „ve větším rozsahu“ bylo podle stávající judikatury dovozováno primárně na podkladě množství omamné nebo psychotropní látky, s níž pachatel disponoval a to s přihlédnutím i k druhu a kvalitě látky. Za koeficient odlišující jednotlivé kvalifikační momenty, jak je rozeznává trestní zákoník, lze vzhledem ke škodlivosti těchto látek a výrazně negativnímu účinku jejich užívání v případě „většího rozsahu“ zvolit vždy pětinasobek vládním nařízením stanoveného množství většího než malého, „značný rozsah“ lze potom stanovit jako pětinasobek množství, které lze považovat za větší rozsah a „velký rozsah“ lze stanovit opět jako pětinasobek množství považovaného za značný rozsah. U předmětné látky kokain se jedná o hodnotu 1 gram, která je stanovena jako množství větší než malé, hodnotu 5 gramů lze považovat „za větší rozsah“, hodnotu 25 gramů lze považovat za „značný rozsah“ a hodnotu 125 gramů lze stanovit jako „velký rozsah“.*

Výše uvedená příkladná rozhodnutí jen potvrzují autorův názor vyjádřený v

předchozích kapitolách o zcela rozdílném přístupu jednotlivých nalézacích soudů k problematice rozsahů spáchání trestného činu, resp. drogového trestného činu.

7.2 Kvalita drogy jako východisko pro určování kvantity drogy

Již výše byl naznačen význam přisuzovaný množství drogy. Na tomto místě je však také zcela jistě zapotřebí si uvědomit, že kvantita drogy by měla být zjišťována na základě množství účinné látky v ní obsažené. Právě množství účinné látky v droze obsažené by totiž mělo vyjadřovat kvantitu drogy. Kvalitou drogy, označením užitým v nadpisu této kapitoly, má autor na mysli právě množství účinné látky obsažené v droze.

V nařízení vlády č. 467/2009 Sb. je uvedeno u jednotlivých drog nejmenší množství účinné látky, jež musí droga obsahovat, aby se její zkoumané množství považovalo za větší než malé. Podle názoru autora, který je podpořen také usnesením Městského soudu v Praze ze dne 23. května 2011, sp. zn. 7 To 206/2011, podíl účinné látky na celkové hmotnosti směsi by měl být určen znaleckým posudkem z oboru toxikologie.

Pro posouzení trestní odpovědnosti za kvalifikované skutkové podstaty, které obsahují okolnost podmiňující užití vyšší trestní sazby spočívající ve spáchání daného trestného činu ve větším rozsahu, ve značném rozsahu, ve velkém rozsahu, ale také i pro určení samotného množství většího než malého je nezbytné zjistit množství účinné omamné nebo psychotropní látky ve směsích (kvantitativní analýza) a nelze dopustit, aby se orgány činné v trestním řízení spokojily pouze se zjištěním přítomnosti takové látky v určité směsi prostřednictvím orientační kvalitativní analýzy. Avšak v praxi k tomuto dochází. Autor se ve své praxi setkal i s tím, že přestože policejní orgán měl k dispozici 0.223 g pevné látky pervitinu zajištěné u samotného obviněného v době zadržení, neprovedl zkoušku kvality tohoto zboží, resp. spokojil se s podaným odborným vyjádřením z oboru kriminalistiky, odvětví chemie, ve kterém bylo uvedeno, že nebyla provedena kvalitativní analýza zaslání vzorku drogy, neboť její množství nedosahovalo hodnot množství většího než malého. Důvod tohoto odůvodnění je zřejmý, osoba, který vypracovávala toto odborné vyjádření se patrně domnívala, že

množství zkoumané drogy je předmětem trestného činu podle ustanovení § 284 tr. zákoníku, jehož skutková podstata je naplněna až při přechovávání množství většího než malého. Avšak byl zcela pominut význam kvality zajištěné drogy pro další dokazování.

S názorem autora, že množství účinné látky obsažené v droze a nikoliv samotné množství drogy je nutné považovat za výchozí pro určování toho, zda byl naplněn kvantifikační znak drogového trestného činu spočívající v jeho spáchání ve větším, značném či velkém rozsahu, se ztotožňuje i Nejvyšší soud ČR, kterým ve svém rozhodnutí sp. zn. 8 Tdo 896/2011 uvedl, že *„pro stanovení rozsahu, v jakém se pachatel dopustil trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 tr. zákoníku, však nepostačuje vycházet z hmotnosti směsi, která byla distribuována, ale je nezbytné podrobněji zkoumat, jaké množství „čisté“ drogy obsahovala předmětná látka“*. Stejný názor je vyjádřen rovněž i v usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. června 2011, sp. zn. 7 Tdo 795/2011, *„který kvantifikační znak drogového trestného činu byl naplněn, nemůže rozhodovat množství sušiny a jeho násobky, nýbrž množství účinné látky a jeho násobky. Opačný výklad by vedl k neakceptovatelným závěrům v případech, v nichž by i při nepatrné či dokonce zcela zanedbatelné koncentraci účinné látky byly kvantifikační znaky „větší rozsah“, „značný rozsah“ a „velký rozsah“ považovány za naplněné jen v důsledku celkového váhového množství látky (sušiny v případě marihuany).“*

Mnohem složitější situace však nastává v případě, kdy nedojde k zajištění drogy a množství drogy a účinné látky v ní obsažené je dovozováno pouze z jiných důkazních prostředků – např. výpovědi svědků či užití operativně pátracích prostředků. Jedním ze specifík dokazování u drogových trestných činů, zejména pak pokud jde o prokázání množství uskutečněných prodejů či předání drogy, jsou výsledky svědků, převážně uživatelů drog a dále záznamy telefonních odposlechů. Svědek - uživatel - je orgány činnými v trestním řízení dotazován na četnost nákupu drogy od pachatele a na množství drogy. Předmětem výsledku, a to převážně v přípravném řízení, se stává i dotaz na kvalitu drogy. Tu, pokud se k ní svědek vůbec vyjádří, dokáže posoudit pouze ze subjektivního hlediska. Toto posouzení však rozhodně nemůže být dostatečným pro jednoznačný závěr o množství účinné látky.

Nejvyšší soud ČR dospěl ve svém usnesení ze dne 25. ledna 2011, sp. zn. 6 Tdo 42/2011, k přesvědčení, že potřebný rozsah spáchání trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle ustanovení § 283 tr. zákoníku vyjádřený pojmy „ve větším rozsahu, „ve značném rozsahu“ nebo „ve velkém rozsahu“ lze s ohledem na další rozhodné okolnosti dovodit i tehdy, nebylo-li zjištěno konkrétní množství účinné látky v těch omamných nebo psychotropních látkách. Autor s vysloveným názorem částečně souhlasí, ovšem je toho názoru, že v těchto případech by měl soud přistupovat velice uvážlivě při posuzování oněch dalších rozhodných okolností a při sebemenších pochybnostech důsledně dodržet zásadu v pochybnostech ve prospěch obžalovaného.

7.3 Závěry pro vymezení zákonných pojmů - množství drogy u drogových trestných činů

Jak je z předchozích odstavců zřejmé, přístupy ke kritériu množství drogy při právní kvalifikaci neoprávněného nakládání s drogami, jsou u jednotlivých orgánů činných v trestním řízení velice rozdílné. Jedním z důvodů je zajisté i to, že zatímco státní zastupitelství a policejní orgány vycházející především z Metodického návodu NSZ, soudy při svých rozhodnutích vychází především z dosavadní judikatury Nejvyššího soudu ČR a na jimi vybraná rozhodnutí odkazují. Ovšem jak již bylo řečeno, ani Nejvyšší soud ČR není při rozhodování konstantní, neboť zatím neexistuje shoda mezi jeho jednotlivými senáty.

Autor je toho názoru, že se tyto názorové rozpory mezi orgány činnými v trestním řízení, zejména pak mezi státním zastupitelstvím a soudy, projevují zcela zřetelně i v praxi a činí v ní značné potíže. Navíc tato nejednotnost má závažné následky nejen pro dokazování a možnost usvědčení pachatele, ale především pro samotnou osobu obviněného či obžalovaného, který je na počátku trestního stíhání ohrožen a velmi často i reálně obviněn ze závažnějšího trestného činu nežli ten, za který je následně odsouzen.

Autor je přesvědčen, že by bylo pro další vývoj judikatury a především však pro

jednotnost rozhodování obecných soudů nutné stanovit poměr mezi jednotlivými rozsahy spáchání trestného činu – větší rozsah, značný rozsah a velký rozsah – přičemž kvantita drogy bude jedním ze základních kritérií, nikoliv však zásadním, pro posouzení rozsahu spáchání trestného činu jako okolnosti podmiňující užití vyšší trestní sazby. Stanovené poměry, které by měly mezi jednotlivými rozsahy spáchání trestného činu být, by měly být výsledkem zkoumání dlouhodobé praxe, studia jednotlivých případů, chování uživatelů drog ale zahrnovat taktéž i závěry odborníků z oblasti lékařství. Význam kvantitativního množství drogy nelze mít při stanovení právní kvalifikace předmětného jednání za absolutní. Lze totiž souhlasit s argumentem Nejvyššího soudu ČR uvedeném v jeho rozhodnutí ze dne 22. října 2011, sp. zn. 8 Tdo 1103/2011, který uvedl, že *„zákonný znak "ve značném rozsahu" podle § 283 odst. 1, 2 písm. c) trestního zákoníku je do jisté míry obecného charakteru, svým smyslem však jednoznačně nesměruje k tomu, aby byl vykládán v návaznosti pouze na množství (hmotnost) drogy, s níž pachatel neoprávněně nakládá. Jinak by totiž zákonodárce nutně užil jiného vyjádření, které by se omezovalo právě jen na hmotnost drogy.“* Nelze si představit, jakým způsobem by to však zákonodárce upravil, zejména s ohledem na výrazné a stále se rozšiřující množství druhů drog. Orgány činné v trestním řízení a obzvláště soudy by měly však zohlednit i další okolnosti, za kterých byl trestný čin spáchán, zejména k tomu, jaká byla intenzita újmy, jež hrozila nebo skutečně nastala, jaká byla motivace jednání a jeho četnost, počet a okruh osob, které byly konkrétně ohroženy jednáním pachatele a další kritéria vyplývající jednak z osoby pachatele a dále ze způsobu spáchání trestného činu.

Důvodem, pro který autor přikládá takový význam právě kvantitě drogy, je přesvědčení, že právě množství drogy je oním kritériem, které je schopno určit míru závažnosti společenské nebezpečnosti trestného činu.

Jak již bylo výše v této práci řečeno, *„objektem drogových deliktů je zájem na ochraně společnosti a lidí proti možnému ohrožení vyplývajícího z neodborného a nekontrolovaného nakládání s určitými zákonem definovanými látkami a rovněž tak zájem na ochraně společnosti před ohrožením plynoucím ze zneužívání těchto látek a s*

tím související zájem na udržení zdravého sociálního prostředí společnosti uvnitř sebe sama“. Je nepopíratelné, že s čím větším množstvím drogy budou pachatelé drogových trestných činů neoprávněně nakládat, tím větší riziko hrozí vůči výše uvedeným zákonem chráněným zájmům společnosti.

Jak již bylo uvedeno v usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. listopadu 2010, sp. zn. 7 Tdo 1337/2010, kvalifikace trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle ustanovení § 283 tr. zákoníku, tak jak je vymezena jednotlivými zákonnými pojmy – množství větší než malé, větší, značný a velký rozsah musí vyjadřovat takové odstupňování, které rovnoměrně a plynule postihuje celou škálu typicky se vyskytujících případů.¹⁰² Výklad zákonných pojmů jednotlivých rozsahů drogy a jejich vzájemný vztah by měl rovněž podle názoru autora vyjádřit odstupňování škodlivost jednání (i) občasných uživatelů drog, (ii) uživatelů drog, kteří pro svou závislost a s tím související zvýšenou potřebu finančních prostředků prodávají drogy a (iii) dealery drog, pro které je neoprávněné nakládání s drogami velice výnosným obchodem a kteří tuto činnost již dělají organizovaným, řádně promyšleným způsobem. Právě zařazení pachatele do jedné z těchto skupin by mělo být rozhodující pro užití té které trestní sazby stanovené pro základní či kvalifikované skutkové podstaty drogových trestných činů. Uživatelé drog se velmi často dostávají do kontaktů s osobami oddávajícími se zneužíváním drog a do prostředí, ve kterém je užívání drog jeho běžnou součástí, resp. základní potřebou. Často pak nastane situace, ve které mezi občasnými uživateli drog dochází k výměně drogy, k půjčce drogy, k tomu, že více uživatelů dá dohromady finanční obnos a následně jde jeden z nich drogu nakoupit a dále je mezi skládající se osoby distribuuje. Občasný uživatel drog tímto svým jednáním již naplňuje skutkovou podstatu trestného činu podle ustanovení § 283 tr. zákoníku. Závislost uživatele na droze má často za následek propad závislé osoby ve společnosti a s tím související ztrátu zaměstnání. Uživatel drogy tak ztrácí zdroj příjmů pro svou obživu a zejména pro samotný nákup drogy, která je v životě závislé osoby často tím nejdůležitějším. Peníze na drogu si tak snaží získat jiným způsobem, ze kterého se často stává trestná činnost označovaná též jako sekundární drogová kriminalita. Osoby závislé na drogách se často dopouštějí

¹⁰²Srov. také NOVOTNÁ, J. K rozsahům spáchání drogového trestného činu podle § 283 trestního zákoníku pohled na současnou soudní praxi. Bulletin Národní protidrogové centrály, 2011, roč. 17, č. 2, s- ISSN 1211-8834, s 16.

buďto majetkové či násilné trestné činnosti nebo právě drogových trestných činů. Pokud je to v jejich silách, drogu si sami vyrábí, a následně ji jednak užívají a dále dávají nebo prodávají dalším uživatelům nejčastěji z řad osob jim známých a tím financují nejen výrobu drogy, ale i svou spotřebu. Třetí skupinou pachatelů trestného činu podle ustanovení § 283 tr. zákoníku jsou dealeri drog. Názvem dealer drog autor označuje obchodníka s drogami, který je distribuuje a pro kterého je příznačný prodej drog cizím osobám, jeho snaha o stálý odbytek drog a finanční prospěch z jejich drog. Z těchto důvodů dealer také často nutí také k vnucování drog dalším osobám a jiným praktikám, které lze právně kvalifikovat jako trestný čin šíření toxikomanie. V této skupině jsou rovněž výrobci drog, kteří mají již pokročilé vybavení k výrobě a při jedné výrobě jsou tak schopni vyrobit velké množství drogy.

Byť je výše uvedené rozdělení do skupin pachatelů drogové trestné činnosti značně zjednodušené a zajisté nepostihuje veškeré jednání pachatelů drogových trestných činů, vidí v něm autor právě to správné kritérium, ke kterému je zapotřebí při právní kvalifikaci přihlížet a podle kterého by soudy měly trestná jednání právě posuzovat.

Rovněž je nutno uvést to, že závěr o tom, který kvantifikační znak drogového trestného činu je naplněn, nemůže být postaven pouze na množství drogy a jeho násobky, nýbrž na množství účinné látky, jinými slovy je nutno při stanovení jednotlivých poměrů vycházet vždy z množství většího než malého drogy nebo účinné látky v ní obsažené a tyto dvě zcela odlišné hodnoty nikdy nezaměňovat. Ačkoliv je autor toho názoru, že je zapotřebí současné právní předpisy vykládat tak, že aby látka mohla být považována za drogu je zapotřebí, aby obsahovala minimálně množství účinné látky stanovené v nařízení vlády č. 467/2009 Sb., je si rovněž vědom nemožnosti takového exaktního zjištění přítomnosti účinné látky v droze v případě, kdy nedojde k zajištění samotné drogy. Tuto nejistotu by však také měly orgány činné v trestním řízení, především soudy zohlednit při právní kvalifikaci posuzovaného neoprávněného nakládání s takovou drogou, zejména pokud k množství drogy ve formě rozsahu spáchání trestného činu přihlíží jako k okolnosti podmiňující užití vyšší trestní sazby.

Z výše uvedeného je zcela jednoznačné, že problematika rozebíraná v kapitole 7. Vliv kvantity a kvality drogy na právní kvalifikaci je značně komplikovaná. Autor je

přesvědčen, že množství větší než malé určuje množství samotné drogy, větší rozsah, značný rozsah a velký rozsah jako kvantifikační znak vypovídá o rozsahu spáchání trestného činu uvedeného v základní skutkové podstatě. Je tedy správný názor, který se při výkladu uvedených rozsahů neomezuje pouze na množství drogy, ač je právě množství drogy zcela jistě jedním ze základních kritérií.

Závěrem však je nutno zdůraznit, že současná nejednotnost při rozhodování obecných soudů je zcela zásadním problémem v oblasti drogových trestných činů a ačkoliv odborná debata o významu kvantity drogy pro právní kvalifikaci bude zcela jistě pokračovat, je nutné přistoupit ke sjednocení soudní judikatury v této oblasti. Ovšem ani toto sjednocení nesmí zůstat osamoceno, ale naopak jít ruku v ruce se změnou přístupu všech orgánů činných v trestním řízení, tedy nejen soudů, ale i státního zastupitelství a policejních orgánů. Neboť bez těchto změn by i sjednocení judikatury Nejvyššího soudu ČR bylo bez dopadu na přípravné řízení trestní.

8.0 Problematika držení prekursorů

Dalším problémem, se kterým se autor v praxi setkal, byla rozdílná právní kvalifikace jednání spočívajícího v držení látek obsahujících prekursory. Úvodem lze uvést, že nadále bude pojednáno především o typu trestné činnosti, se kterými se orgány činné v trestním řízení nejčastěji setkávají a tím je neoprávněné držení léků¹⁰³ obsahujících pseudoefedrin, prekursor, který je zneužíván pro výrobu pervitinu.¹⁰⁴ Pro zjednodušení je dále používáno pouze „držení prekursorů“, přičemž autor má na mysli držení léků obsahujících prekursor. Částečně již bylo o této problematice pojednáno v kapitole 5.5. Výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedy – § 286 tr. zákoníku. V této kapitole byla vymezena odlišnost tohoto trestného činu od trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle ustanovení § 283 tr. zákoníku, resp. jeho vývojového stadia přípravy, která spočívá v tom, zda držení prekursorů směřuje k individuálně určenému trestnému činu či nikoliv. Právní kvalifikace podle ustanovení § 286 tr. zákoníku je užívána převážně tehdy, nelze-li jeho pachateli prokázat současnou výrobu či alespoň distribuci drogy. K tomu lze odkázat například na rozsudek Okresního soudu v Liberci ze dne 18. ledna 2011, sp. zn. 4 T 153/2010 nebo Městského soudu v Brně ze dne 31. ledna 2011, sp. zn. 12 T 117/2009¹⁰⁵. Toto však není jedinou

¹⁰³V praxi se jedná nejčastěji o Nurofen, Modafen, Ibuprom, Acatar, Clarinase, Sudafed, Rhinafen, Cirrus, Disoprol Retard, Zyrtec.

¹⁰⁴Podle údajů Národní protidrogové centrály uváděných ve Výroční zprávě NPC 2011, byl v roce 2011, stejně jako i v předcházejících letech, na území ČR vyráběn metamfetamin převážně z pseudoefedrinu, který pachatelé extrahovali z volně prodejných léčiv.

¹⁰⁵Rozsudkem Okresního soudu v Liberci ze dne 18. ledna 2011, sp. zn. 4 T 153/2010, byl obviněný V. R. společně se spoluobviněným P. A., uznán vinným zločinem výroby a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedy podle § 286 odst. 1, odst. 2 písm. b) zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku (dále jen „tr. zákoník“), kterého se dopustili tím, že „dne 7. dubna 2010 v 16.30 hod. v L., v katastru obce K. na výjezdu z polní cesty z bývalého statku (U.) přechovávali ve vozidle zn. Mazda 323, celkem 2 048 kusů tablet léku Acatar Acti – Tabs s obsahem u hydrochloridu pseudoefedrinu v jedné tabletě 60 mg, celkem tedy 98 304 mg pseudoefedrinu s 80% izolací, ačkoli pseudoefedrin je prekursorem podle přílohy č. 1 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 273/2004 ze dne 11. února 2004 o prekursorech drog a je používán k nelegální výrobě soli metamfetaminu, zvané pervitin, tedy psychotropní látky zařazené do seznamu II podle Úmluvy o psychotropních látkách a uvedené v příloze č. 5 k zákonu č. 167/1998 Sb. o návykových látkách“. Odvolání proti tomuto rozhodnutí bylo Krajským soudem v Ústí nad Labem, pobočka v Liberci, usnesením ze dne 20. května 2011, sp. zn. 31 To 193/2011, zamítnuto. U tohoto rozhodnutí je patrné, že se orgánům činným v trestním řízení nepodařilo prokázat, že by obžalovaný zamýšlel z uvedených látek vyrábět drogu. Obdobně rozhodl Městský soud v Brně v rozsudku ze dne 31. ledna 2011, sp. zn. 12 T 117/2009, když v rámci dopravní kontroly bylo u obžalovaného nalezeno 10 ks bílých tablet a sáček s práškem bílé barvy, v nichž byla zjištěna přítomnost efedrinu v množství 1,17 g.

právní kvalifikací, která je na držení prekursorů obecnými soudy aplikována.

Rozsudkem Vrchního soudu v Praze ze dne 15. dubna 2004, sp. zn. 2 To 24/2004 bylo jednání pachatelů spočívající v přechovávání směsi paracetamolu a kofeinu o váze 23,4 kg (a další prostředky a nástroje) určené k výrobě směsi s heroinem pro jiného, přičemž část této směsi s heroinem o hmotnosti více než 1 kg již pachatele vyrobili, posouzeno jako trestný čin nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle ustanovení § 187 odst. 1, 2 písm. a) tr. zákona, dílem dokonaného, dílem ve stadiu přípravy podle ustanovení § 7 odst. 1 tr. zákona.

Z usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. května 2012, sp. zn. 8 Tdo 474/2012, pak vyplývá, že Okresní soud v Příbrami rozsudkem ze dne 14. března 2011, sp. zn. 2 T 7/2011, uznal obžalovaného D. C. vinným níže popsáním skutkem, který právně kvalifikoval jako zločin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle ustanovení § 283 odst. 1, 2 písm. c) trestního zákoníku. Jednáním obžalovaného byl prodej nebo bezplatné poskytnutí pervitinu dalším osobám, ale také i to, že v přesně nezjištěné době nejméně od 1. ledna 2008 do svého zadržení dne 27. dubna 2010 v chatové oblasti N. Ž., v rekreační chatě, v katastru obce Ž., okr. B., a v garáži k této chatě náležející, přechovával chemickou látku toluen v plechovém kanystru o objemu 9 litrů, 12 ks plastových lahví s obsahem hydroxidu sodného o váze 1 kg v lahvi, 6 ks plastových trychtýřů, skleněné nádoby s hrdlem, skleněný demižon, železný tál, latexové rukavice, 2 ks propanbutanových vaříčků, digitální váhu zn. SCALE, digitální váhu zn. SOEHNLE, několik kusů igelitových sáčků s uzavíratelnou lištou 1 627 ks tablet léku Welicome SUDAFED, tobolek s označením Oikamid, léků Modafen, 24 ks tablet léku ACATAR 12, 1 700 ks tablet léku PIRACETAM AL 800, přičemž tyto předměty, léky a chemické látky byly určeny k neoprávněné výrobě psychotropní látky metamfetamin, zv. pervitin.

Obdobné posouzení je obsaženo i v usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. října 2011, sp. zn. 3 Tdo 1198/2011, ve kterém byl obžalovaný uznán vinným následujícím skutkem - od přesně nezjištěné doby do 21. ledna 2010 v místě svého trvalého bydliště přechovával léky Sudafed, celkem 319 balení, které obsahovaly 3 828 ks tablet tohoto léku, přičemž tento medikament obsahuje hydrochlorid pseudoefedrin, který je označován jako prekursor pro výrobu pervitinu tzv. Nagaiho syntézou, přičemž

odborným zkoumáním z oboru kriminalistiky, odvětví chemie bylo vypočítáno, že z 3 828 ks tablet Sudafedu s obsahem 60 mg hydrochloridu pseudoefedrinu v jedné tabletě by se teoreticky dalo vyrobit 211,460 g pervitinu, prakticky je možné připravit 146,995 g pervitinu. Tento skutek byl kvalifikován jako zvlášť závažný zločin nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle ustanovení § 283 odst. 1, odst. 2 písm. b), c) tr. zákoníku. Přechováváním je jakýkoli způsob držení omamné nebo psychotropní látky, přípravku obsahujícího omamnou nebo psychotropní látku, prekursoru nebo jedu. I přechovávání musí být vykonáváno pro jiného. Soud následně dospěl k názoru, že z dokazování vyplynulo, že obžalovaný drogy vyráběl a zároveň je distribuoval a tedy i prekursor přechovával pro jiného. Soud dále uvedl, že jednání obviněného je třeba posoudit jako celek, kdy jednotlivé skutky dotváří celistvost tohoto jednání. Obviněný prokazatelně nabízel a prodával omamné a psychotropní látky dalším osobám, což v podaném dovolání nijak nezpochybňoval. Obviněný distribuoval drogy dalším osobám a za tímto účelem u sebe přechovával jak přímo tyto omamné a psychotropní látky, tak i prekursory k jejich výrobě (mezi které patří u obviněného zajištěná plata s volně prodejným lékem Sudafed). U něho zajištěné prekursory tedy u sebe přechovával pro jiného, resp. pro osoby, kterým měl distribuovat omamné a psychotropní látky.

Z výše uvedených rozhodnutí je patrné, že držení prekursorů je právně kvalifikováno také jako trestný čin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle ustanovení § 283 tr. zákoníku, a to trestný čin dokonáný s odůvodněním, že již samotné přechovávání prekursoru, u něhož lze prokázat jeho následné zpracování na drogu a její následnou distribuci, dostačují k závěru, že se tak děje pro jiného.

Na tomto místě je ale vhodné poukázat také na rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 8 ze dne 14. října 2011, sp. zn. 2 T 136/2010, který přináší opět odlišnou právní kvalifikace předmětného jednání. Obžalovaný M.K. byl odsouzen za 8 skutků prodeje či darování pervitinu a dále za to, že od blíže nezjištěné doby do svého zadržení dne 15. dubna 2010, v bytě č. 7 v Praze 4, přechovával za účelem výroby pervitinu celkem 6595 tablet léku Acatar Acti-Tabs a jeho jednání bylo právně kvalifikováno jako pokračující zvlášť závažný zločin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a

psychotropními látkami a s jedy podle § ustanovení 283 odst. 1, 2 písm. c) tr. zákoníku, spáchaný dílem dokonáným a dílem ve stadiu pokusu podle ustanovení § 21 odst. 1 tr. zákoníku. V tomto případě soud posoudil jednání spočívající v držení prekursoru jako výše uvedený trestný čin, ovšem ve stadiu pokusu. Pokusem se podle ustanovení § 21 tr. zákoníku rozumí jednání, které bezprostředně směřuje k dokonání trestného činu a jehož se pachatel dopustil v úmyslu trestný čin spáchat, je pokusem trestného činu, jestliže k dokonání trestného činu nedošlo. Autor je názoru, že v držení prekursoru nelze spatřovat stadium trestného činu spočívající v pokusu.

Uvedená rozhodnutí potvrzují, že držení prekursorů bývá právně kvalifikováno buďto jako trestný čin podle ustanovení § 286 tr. zákoníku nebo jako trestný čin podle § ustanovení 283 tr. zákoníku, a to ve všech jeho stádiích – příprava, pokus či dokonáný trestný čin. K aplikaci ustanovení § 286 tr. zákoníku na držení prekursorů přistupují orgány činné v trestním řízení tehdy, nejde-li pachateli prokázat úmysl z tohoto prekursoru vyrobit drogu v rozsahu, z kterého lze dovodit následné předání či prodej další osobě. Kejřová pak spatřuje rozdíl v tom, že zatímco u trestného činu výroby a držení předmětu k nedovolené výrobě omamných a psychotropních látek a jedů podle ustanovení § 286 tr. zákoníku je potřeba prokázat, že vyrobený či sobě nebo jinému opatřený prekursor byl určený k nedovolené výrobě omamných a psychotropních látek nebo jedu, tak k trestnosti činu podle ustanovení § 283 tr. zákoníku stačí, jestliže osoba vyrobí nebo jinak jinému opatří prekursor, bez požadavku dalšího určení k nedovolené výrobě.¹⁰⁶

Složitější situace, jak vyplývá z výše uvedených rozhodnutí, nastává při posuzování držení prekursorů podle ustanovení § 283 tr. zákoníku, resp. jeho stádia trestné činnosti – příprava, pokus, dokonáný trestný čin. Jak již bylo výše uvedeno, takto bude posuzováno jednání, u kterého se podaří prokázat, že toto jednání směřovalo k individuálně určenému trestnému činu.

Podle názoru autora lze držení prekursorů právně posoudit jako dokonáný trestný čin podle ustanovení § 283 tr. zákoníku jen v případě prokázání držení prekursoru pro jiného. Ovšem prokázání této okolnosti není snadné. Nelze totiž

¹⁰⁶Srov. KEJŘOVÁ, Irena. Drogové trestné činy po novu. Bulletin Národní protidrogové centrály. 2010, roč. 16, č. 1, s. 4-6. ISSN 1211-8834, s. 6.

vycházet pouze z předpokladu, že ze zajištěného množství prekursoru lze vyrobit množství přesahující běžnou spotřebu drogy pachatelem, a tedy to, že psychotropní či omamná látka, která z prekursoru bude vyrobena, bude distribuována dalším osobám. Stejný názor vyjádřil ve svém rozhodnutí¹⁰⁷ i Nejvyšší soud ČR, který neakceptoval závěr, že pokud někdo přechovává značné množství omamných a psychotropních látek a jedů, pak to samo o sobě znamená, že tak činí proto, aby je dále distribuoval. Takový závěr učiněný nalézacím soudem shledal závěrem pouze hypotetickým, byť s určitou mírou pravděpodobnosti, ale také pouze zdánlivě logickým, přičemž bez patřičných skutkových zjištění mu nelze beze vší pochybnosti přisvědčit. Rovněž je sporné, zda vůbec samotná skutečnost, že pachatel z prekursoru vyrobí omamnou či psychotropní látku a tu následně předá další osobě, lze za držení prekursoru pro jiného považovat. Prekursor je totiž držen nikoliv za účelem předání jiné osobě, ale za účelem výroby drogy samotným pachatelem. Objektivní stránka, tak jak je výše popsána, má spíše postihovat jednání pachatele, který prekursory přechovává za účelem jejich další distribuce, typicky lze za toto jednání považovat jednání lékárníka, který domů donese prekursory za účelem jejich prodání další osobě nebo jednání osoby, která prekursory nakupuje za účelem jejich následného prodeje či darování další osobě.

Pokud však je u pachatele zajištěn prekursor a jedná se zároveň o pachatele, u kterého bylo také prokázáno, že vyráběl omamnou či psychotropní látku (zejm. za předpokladu, že se jedná právě o omamnou nebo psychotropní látku, kterou lze z daného prekursoru vyrobit) a zároveň jsou u pachatele zajištěny další potřebné chemikálie a laboratorní vybava je autor názoru, že toto jednání má být posuzováno jako trestný čin podle ustanovení § 283 tr. zákoníku, ovšem ve stadiu přípravy směřující k výrobě omamné nebo psychotropní látky, neboť přípravou se podle ustanovení § 20 odst. 1 tr. zákoníku rozumí jednání, které spočívá v úmyslném vytváření podmínek pro spáchání zvláště závažného zločinu, zejména v jeho organizování, opatrování nebo přizpůsobování prostředků nebo nástrojů k jeho spáchání, ve spolčení, srocení, v návodu nebo pomoci k takovému zločinu. Jednání je přípravou jen tehdy, jestliže to trestní zákon u příslušného trestného činu výslovně stanoví a pokud nedošlo k pokusu ani dokonání zvláště závažného zločinu. Samotné držení prekursoru však nelze v tomto případě posoudit jako vývojové stadium pokusu podle ustanovení § 21 odst. 1 tr.

107 Viz usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. února 2012, sp. zn. 4 Tdo 139/2012.

zákoníku. Autor se však domnívá, že pod pokus trestného činu podle ustanovení § 283 tr. zákoníku lze podřadit jednání, při kterém by již došlo k zajištění prekursoru po chemické úpravě, která je již samotným postupem při výrobě drogy. Pro pochopení lze aplikovat na následujícím případě: Petr S. přechovává tablety Acatar Acti-Tabs, které obsahují pseudoefedrin. Samotné držení tabletek je pouze přípravou k trestnému činu. Pokud však Petr S. započne s chemickým procesem výroby pervitinu, při kterém je prvním krokem izolace hydrochloridu pseudoefedrinu, lze posoudit jednání jako trestný čin podle ustanovení § 283 tr. zákoníku ve stadiu pokusu podle § 21 odst. 1 tr. zákoníku. Až samotné zahájení procesu výroby pervitinu má být posouzeno jako jednání, které bezprostředně směřuje k dokonání trestného činu a jehož se pachatel dopustil v úmyslu trestný čin spáchat, pokud nedošlo k dokonání. Od okamžiku zahájení výroby, za což je u výroby pervitinu možno považovat právě izolaci hydrochloridu pseudoefedrinu, resp. přidáním louhu, jehož prostřednictvím k němu dochází, lze hovořit o pokusu trestného činu podle ustanovení § 283 tr. zákoníku.

Autor si je vědom toho, že důsledným uplatněním výše uvedených právních názorů a s ohledem na absenci trestnosti přípravy k trestnému činu podle ustanovení § 283 odst. 1 tr. zákoníku dojde k situaci, ve které nebude trestné jednání spočívající v držení prekursoru za účelem výroby (pokud nebude splněna jedna z okolností podmiňujících použití vyšší trestní sazby – ustanovení § 283 odst. 2,3,4 tr. zákoníku). Avšak jak již bylo uvedeno výše, příprava k výrobě omamné či psychotropní látky je zpravidla spojena s nutností prokázání zamýšlené výroby a dovozována obvykle právě ze skutečnosti, že pachatel drogu vyráběl a dál předával, s dalším trestným jednáním. Pachatel tak zpravidla trestnému postihu neunikne a navíc by množství omamné či psychotropní látky, které by bylo možno ze zajištěných prekursoru vyrobit, mělo být zohledněno při posouzení rozsahu spáchání trestného činu.

Vybrané okolnosti držení tabletek	Právní kvalifikace podle tr. zákoníku
Tablety Acatar nalezeny při náhodné	§ 286

osobní prohlídce, bez možnosti prokázání vztahu k výrobě či jejich prodeji	
Tablety Acatar nalezeny u osoby, u které je užitím operativních prostředků zjištěno jejich prodávání dalším osobám	§ 283
Tablety Acatar nalezeny u osoby, u které je užitím operativních prostředků zjištěna výroba a prodej pervitinu, u pachatele zajištěny další chemikálie a laboratorní vybava	§ 283 – stadium přípravy podle § 20
Zajištěny obaly od tablet Acatar a látka obsahující izolovaný efedrin, přítomnost dalších chemikálií a laboratorní vybavy	§ 283 – stadium pokusu podle § 21

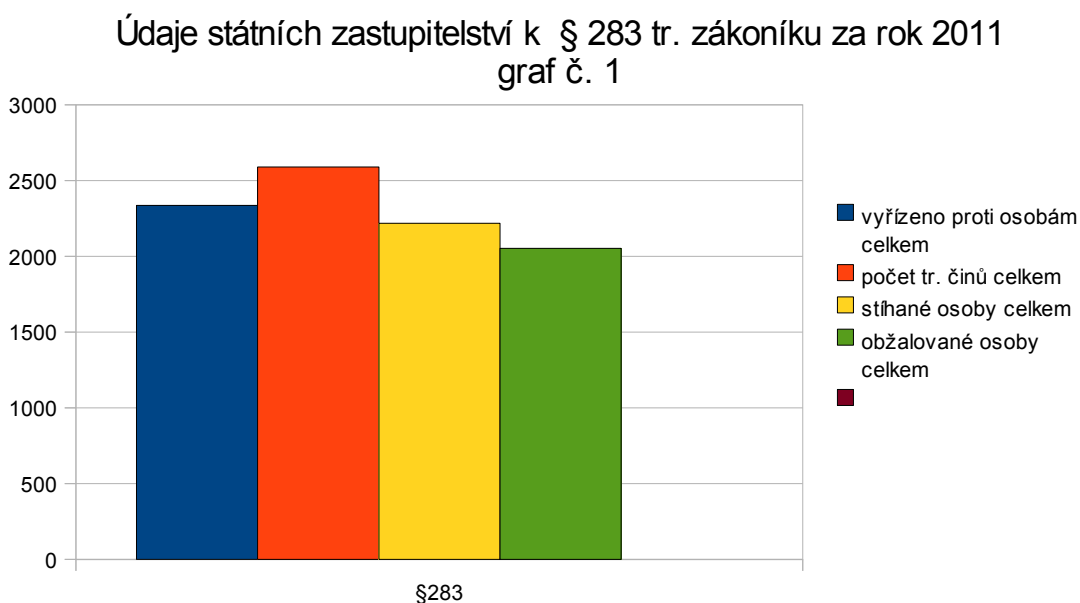
Tabulka č. 3

Závěrem shrnuto, problematika držení prekursorů, resp. léků, které obsahují prekursor, není jednoduchá a je důležité se při právním posouzení pečlivě zaměřit na důvod držení prekursorů pachatelem a jejich zamýšlené užití a až poté učinit závěr o právní kvalifikaci.

9.0 Statistické údaje o drogové trestné činnosti

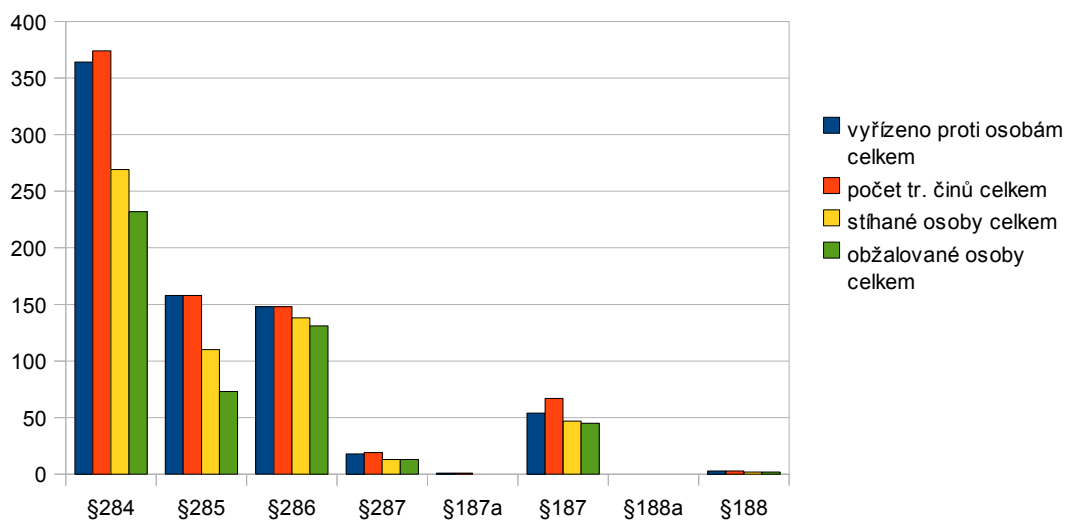
Na konci této práce autor zařadil statistické přehledy drogových trestných činů za rok 2011, neboť tyto doplní nejen první část této práce, ve které bylo pojednáno o jednotlivých skutkových podstatách drogových trestných činů, ale utvoří tak komplexní obraz o drogové trestné činnosti. Autor zvolil z dostupných zdrojů statistik trestné činnosti statistiky justiční, a to zejména z důvodu uspořádání trestné činnosti podle kopírujících ustanovení trestního zákoníku.

První údaje, které autor zpracoval do grafu č. 1 a č. 2, vycházejí z údajů státních zastupitelství, graf č. 3 zpracovává údaje soudů. Mimo statistických údajů o drogových trestných činů podle tr. zákoníku, jsou součástí grafů i údaje o drogových trestných činech podle tr. zákona, neboť jen takto lze přesně popsat drogovou kriminalitu za rok 2011.

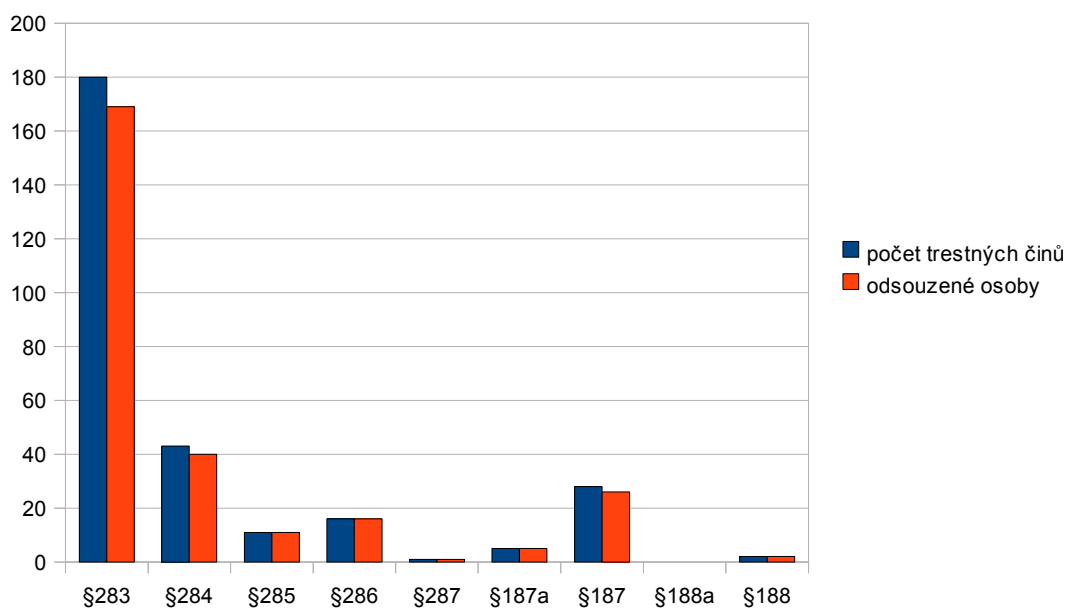
Zdroj: Statistická ročenka kriminality Ministerstva spravedlnosti - podle údajů státního zastupitelství

Údaje státních zastupitelství k ostatním
drogovým trestným činům za rok 2011
graf č.2

Zdroj: Statistická ročenka kriminality Ministerstva spravedlnosti - podle údajů státního zastupitelství

Údaje soudů k drogovým trestným činům za rok 2011
graf č. 3

Zdroj: Statistická ročenka kriminality Ministerstva spravedlnosti - podle údajů soudů

Závěr

Neoprávněná výroba drog, nakládání s nimi, stejně tak jako samotný fakt jejich zneužívání závislými osobami je v současné době zásadní problém, který je společnost nucena řešit. S ohledem na zcela zásadní negativní dopad na jednotlivce, ale i na celou společnost, přistoupily státy k regulaci tohoto závažného celosvětového problému i formou trestních norem. V českém právním řádu je obsažena úprava drogové problematiky především v zákoně o návykových látkách, v zákoně o přestupcích a zejména pak v tr. zákoníku. Cílem právní úpravy obsažené v tr. zákoníku je zejména snaha o snižování nabídky drog mezi obyvatelstvem, odhalování a likvidaci drogové trestné činnosti a v neposlední řadě rovněž snižování poptávky. K úspěšnému snižování nabídky drog cestou trestní justice je však nutné mít dobrou legislativu a zajistit její řádnou aplikaci orgány činnými v trestním řízení.

Jak již bylo naznačeno v úvodu této práce, cílem bylo zaměřit se především na vybrané problémy vznikající při aplikaci skutkových podstat drogových trestných činů na jednotlivé skutky, se kterými se autor při své praxi setkal a které nejsou jednoznačně řešeny ani judikaturou Nejvyššího soudu ČR.

V rámci výkladu o jednotlivých drogových trestných činech autor nejen popsal jednotlivé znaky skutkových podstat drogových trestných činů, ale tyto rovněž doplnil právními názory Nejvyššího soudu ČR, odborné veřejnosti, jakož i názory vlastními. U trestného činu šíření toxikomanie podle ustanovení § 287 tr. zákoníku bylo upozorněno také na současný trend propagace tzv. grow shopů a organizování konopných veletrhů. Podle názoru autora by se měly orgány činné v trestním řízení zaměřit rovněž na jednotlivé nabídky prodeje semen těchto subjektů a zabývat se tím, zda při tomto nabízení nedochází k naplňování skutkové podstaty trestného činu šíření toxikomanie.

V této rigorózní práci bylo rovněž vyzdvíženo rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. února 2011, sp. zn. 8 Tdo 112/2011, které se stalo v oblasti drogových trestných činů přelomovým. V tomto rozhodnutí byl vysloven právní názor, podle kterého byt' zákonodárce nestanovil žádnou dolní, minimální hranici množství omamné či psychotropní látky relevantní z hlediska naplnění znaků přečinu podle ustanovení §

283 odst. 1 tr. zákoníku a nekvantifikoval obdobně ani rozsah spáchání činu, neznamená to, že každé neoprávněné nakládání se sebemenším množstvím takové látky je nezbytné posoudit jako tento přečin. Tento přístup k řešení problematiky je velmi správný, ale je nutné, aby byl aplikován všemi orgány činnými v trestním řízení.

Autor zaměřil podstatnou část práce rovněž na stále nejednotně řešenou otázku vymezení kvantifikačních znaků u drogových trestných činů – větší rozsah, značný rozsah, velký rozsah spáchání trestného činu. Nutno zdůraznit, že ačkoliv se v rozhodnutích obecných soudů i soudů vyšších objevují různé názory na význam množství drogy při právní kvalifikaci a na vzájemný vztah mezi jednotlivými výše uvedenými kvantifikačními znaky, podstatné pro právní praxi není to, který z právních názorů bude přijat za správný, ale důležité je, aby došlo ke sjednocení judikatury a všechny orgány činné v trestním řízení sjednocující názor Nejvyššího soudu ČR respektovaly. V současné době totiž panuje zcela neuspokojivá situace, ve které se policie, státní zastupitelství a soudy řídí zcela odlišnými právními názory na tuto otázku drogové problematiky. Lze jen doufat, že vyřešení této situace přinese již očekávané rozhodnutí velkého senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu ČR, kterému byla postoupena v zájmu sjednocení výkladu problematiky právní kvalifikace drogových trestných činů trestní věc obviněného T. D. H. rozhodnutím Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. července 2012, sp. zn. 5 Tdo 3/2012.

Rovněž nejednotná praxe orgánů činných v trestním řízení přiměla autora zabývat se otázkou právního posouzení držení látek obsahujících prekursory, přičemž nejčastěji se jedná o léky, které obsahují pseudoefedrin, ze kterého je následně vyráběn pervitin. Autor se snažil vymezit nuance mezi jednotlivým možným trestněprávním posouzením tohoto jednání, které však jsou v praxi orgánů činných v trestním řízení a především v rozhodnutích soudů mnohdy zcela opomíjeny.

Jak již bylo uvedeno v úvodu této práce, autor v této rigorózní práci upozornil alespoň na několik zásadních problémů, které vznikají při aplikaci skutkových podstat drogových trestných činů na jednotlivé skutky. Zásadním krokem ke zlepšování účinnosti trestní represe spočívající především ve snižování nabídky drog je, aby výše rozebírané problémy byly co nejdříve judikaturou zcela jednoznačně vyloženy a aby se následně všechny orgány činné v trestním řízení řídily tímto výkladem. Nejednotná

judikatura a zcela rozdílné právní názory, které se v této oblasti trestního práva objevují, mají totiž za následek nejednotnost postupu soudů při rozhodování o vině i trestu.

Seznam zkratk

Tr. zákoník	Zákon č. 40/2009 Sbírky zákonů, trestní zákoník
Trestní řád	Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů
Listina	Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů
Ústava	Ústavní zákon ČNR č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů
OSN	Organizace spojených národů
Tr. zákon	Zákon č. 140/1961 Sbírky zákonů, trestní zákon
Sb.	Sbírka zákonů
Ř.z.	Říšský zákoník
Zákon o návykových látkách	Zákon č. 167/1998 Sbírky zákonů, o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů
Zákon o přestupcích	Zákon č. 200/1990 Sbírky zákonů, o přestupcích

Jednotná úmluva o omamných látkách	Jednotná úmluva o omamných látkách ze dne 31.03.1961
ČSR	Československá republika
Úmluva o psychotropních látkách	Úmluva o psychotropních látkách ze dne 21.04.1989
Nářízení vlády č. 467/2009 Sb.	Nářízení vlády č.467/2009 Sb., kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, co se považuje za jedy a jaké je množství větší než malé u omamných látek, psychotropních látek, přípravků je obsahujících a jedů
Nářízení vlády č. 455/2009 Sb.	Nářízení vlády č. 455/2009 Sb., kterým se pro účely tr. zákoníku stanoví, které rostliny nebo houby se považují za rostliny a houby obsahující omamnou nebo psychotropní látku a jaké je jejich množství větší než malé ve smyslu trestního zákoníku.
Metodický návod NSZ	Metodický návod Nejvyššího státního zastupitelství k posuzování znaků „větší rozsah“, „větší rozsah vůči dítěti“, „větší rozsah vůči dítěti mladšímu než patnáct let“, „značný rozsah“ a „velký rozsah“ u drogových trestných činů ze dne 07.07.2012, sp. zn. 1 SL 110/2010

Seznam použité literatury

Monografie

ESCHOTODADO, Antonio. *Stručné dějiny drog*, Volvox Globator, 2003, ISBN 80-7207-512-8.

GANERI, Anita. *Drogy: od extáze k agonii*. 1. vydání. Praha: Amulet, 2001. ISBN 80-86299-70-8.

HEJDA J. *Kriminologické, trestněprávní a kriminalistické aspekty drogového problému v ČR a jeho řešení*. 1. vyd. Jindřichův Hradec: RAIN, 2000, ISBN 80-245-0080-9

JELÍNEK, Jiří, Karel HASCH, Jana NOVÁKOVÁ a Zdeněk SOVÁK. *Trestní právo hmotné: zvláštní část*. 2. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2003, 314 s. ISBN 80-86432-62-9.

JELÍNEK, Jiří. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou: zákon o soudnictví ve věcech mládeže, zákon o výkonu vazby, zákon o výkonu trestu odnětí svobody, advokátní tarif*. 1. vyd. podle stavu k 1.1. 2010. Praha: Leges, 2009, 1216 s. ISBN 978-80-87212-22-6.

JELÍNEK, Jiří. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou: zákon o soudnictví ve věcech mládeže, zákon o výkonu vazby, zákon o výkonu trestu odnětí svobody, advokátní tarif*. 2., aktualiz. vyd. podle stavu k 1.12. 2011. Praha: Leges, 2011, 1280 s. ISBN 978-80-87212-99-8.

JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 2. vyd. podle novelizované právní úpravy účinné od 1.9. 2011. Praha: Leges, 2011, 816 s. ISBN 978-80-87212-92-9.

JELÍNEK, Jiří, Karel BERAN, Jana NAVRÁTILOVÁ a Jiří ŘÍHA. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 2. vyd. Praha: Leges, 2010, 904 s. ISBN 978-80-87212-49-3.

JELÍNEK, Jiří. *Trestní zákon a trestní řád s poznámkami a judikaturou a předpisy související, zákon o soudnictví ve věcech mládeže, zákon o Policii ČR, zákon o výkonu vazby, zákon o výkonu trestu odnětí svobody, zákon o Probační a mediační službě,*

advokátní tarif, v úplném znění: podle stavu k 1.10. 2008, se zapracováním změn účinných od 1.1. 2009. 26. aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2008, 1135 s. ISBN 978-80-7201-731-7.

NOVOTNÝ, František a Josef SOUČEK. *Trestní právo hmotné.* 3. rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, 379 s. ISBN 978-80-7380-291-2.

NOVOTNÝ, František. *Trestní zákoník 2010: komentář, judikatura, důvodová zpráva.* Praha: Eurounion, 2010, 838 s. ISBN 978-80-7317-084-4.

NOVOTNÝ, Oto, Adolf DOLENSKÝ, Tomáš GRIVNA, Jiří HERCZEG, Jaromír HOŘÁK, Stanislav RIZMAN, Pavel ŠÁMAL, Marie VANDUCHOVÁ a Rudolf VOKOUN. *Trestní právo hmotné.* 6. přeprac. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010, 599 s. ISBN 978-80-7357-509-0.

NOVOTNÝ, Oto, Adolf DOLENSKÝ, Tomáš GRIVNA, Jiří HERCZEG, Pavel ŠÁMAL, Michal TOMÁŠEK, Marie VANDUCHOVÁ a Rudolf VOKOUN. *Trestní právo hmotné.* 6., přeprac. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010, 583 s. ISBN 978-80-7357-509-0.

SOTOLÁŘ, Alexander. *Trestná činnost spojená se zneužíváním drog a formy jejího řešení.* Praha: Justiční akademie ČR, 2003, 269 s.

ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář.* 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012, 2 sv. (xvi, 1450, xiv s., s. 1451-3586). ISBN 978-80-7400-428-5.

ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář.* 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, xvi, 1287 s. ISBN 978-80-7400-109-3.

ŠMERDA, Radek. *Trestněprávní úprava drogové problematiky.* Praha: Bulletin NPC, 2005.

TRÁVNÍČKOVÁ, Ivana a Petr ZEMAN. *Možnosti trestní justice v protidrogové politice: (empirická část).* Vyd. 1. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2008, 177 s. ISBN 978-80-7338-072-4.

TRÁVNÍČKOVÁ, Ivana a Petr ZEMAN. *Možnosti trestní justice v protidrogové politice: (vývojové aspekty).* Vyd. 1. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2007, 122 s. ISBN 978-80-7338-059-5.

TRÁVNÍČKOVÁ, I., ZEMAN, P. *Kriminální kariéra pachatelů drogové kriminality*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010. s. 19-20. ISBN 978-80-7338-101-1.

ZEMAN, Petr, Ivana TRÁVNÍČKOVÁ a Michaela ŠTEFUNKOVÁ. *Vybrané aspekty drogové problematiky z pohledu občanů*. Vyd. 1. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2011, 136 s. ISBN 978-80-7338-112-7.

Články

EVROPSKÉ MONITOROVACÍ CENTRUM PRO DROGY A DROGOVOU ZÁVISLOST. *Výroční zpráva za rok 2009: Stav drogové problematiky v Evropě*. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2009.

GAJDOŠÍKOVÁ, Hana. Historický nástin právní úpravy drogových trestných činů. Projekt analýzy dopadů novelizace drogové legislativy, Praha 2001; *Zaostřeno na drogy 2/2009*, VII. Ročník, vydává Úřad vlády.

HRACHOVEC, Miroslav. Drogy z lékáren – Drogy a léky. *Bulletin Národní protidrogové centrály*. 2009, roč. 15, č. 4, s. 3-16. ISSN 1211-8834.

HRUŠKA, Jiří. Drogové trestné činy de lege lata a de lege ferenda. *Trestní právo*. 16320114-18. 2011, roč. 16, č. 3, s. 4-18. ISSN: 1211- 2860.

HRUŠKA, Jiří. Mezinárodní historické mezníky a východiska v boji proti drogové trestné činnosti. *Trestní právo*. 14120097-12. 2009, roč. 14, č. 2, s. 7-12. ISSN: 1211-2860.

HRUŠKA, Jiří. Je "pouhé" pěstování konopí trestné?. *Trestní právo*. 1311200832-36. 2008, roč. 13, č. 11, s. 32-36. ISSN: 1211- 2860.

KALINA, Kamil. Úvod do drogové politiky, základní principy, pojmy, přístupy a problémy. KALINA, Kamil. a kol. (2003). *Drogy a drogové závislosti – mezioborový přístup. 1. a 2. díl*. Praha: NMC-Úřad vlády ČR. 662 s. ISBN: 80-86734-05-6.

KEJŘOVÁ, Irena. Drogové trestné činy po novu. *Bulletin Národní protidrogové centrály*. 2010, roč. 16, č. 1, s. 4-6. ISSN 1211-8834.

NOVOTNÁ, Jaroslava. K rozsahům spáchání drogového trestného činu podle § 283

trestního zákoníku pohled na současnou soudní praxi. *Bulletin Národní protidrogové centrály*, 2011, roč. 17, č. 2, s 13 -18. ISSN 1211-8834.

NOVOTNÁ, Jaroslava. Posuzování znaků „větší rozsah“, „značný rozsah“ a „velký rozsah“ v metodickém návodu Nejvyššího státního zastupitelství k drogovým trestným činům z pohledu státního zástupce. *Trestněprávní revue*, 2010, roč. 10, č. 9, s. 303-306. ISSN 1213-5313.

RŮŽIČKA, Miroslav., ŠABATA, Karel. Zamyšlení nad některými změnami, které přináší nový trestní zákoník. *Státní zastupitelství: profesní časopis státních zástupců a státního zastupitelství České republiky*. 2010, roč. 8, č. 1. ISSN 1214-3758.

JURÁKOVÁ, Iveta. Několik poznámek ke kriminalizaci držení drog pro vlastní potřebu. *Právní rozhledy : časopis pro všechna právní odvětví*, Praha, Beck. 1999, roč. 7, č. 1, s. 15 -18. ISSN 1210 -6410.

ZEMAN, Petr, GAJDOŠÍKOVÁ, Hana: Nový trestní zákoník. Změny v postihu (nejen) drogové kriminality. *Zaostřeno na drogy 1*, leden-únor 2010. Praha: Úřad vlády ČR, ISSN 1214-1089.

ZEMAN, Petr. Drogové trestné činy podle trestního zákoníku v kontextu formálního pojetí trestného činu. *Sborník příspěvků z mezinárodní konference Dny práva* (Brno, 18. 19.XI.2009), Brno: PrF MU. ISBN 978-80-210-4990-1.

ZEMAN, Petr. Vývoj právní úpravy některých prostředků odhalování a stíhání drogové kriminality po roce 1990. *Trestněprávní revue*, 2007, roč. 6, č. 2, s. 36 - 44. ISSN 1213-5313.

ZEMAN, Petr. Charakteristika a trendy drogové kriminality v ČR. *Trestní právo*, 2007, č. 1, s. 10-15. ISSN 1211-2860.

Další dokumenty

Doporučení Evropského Parlamentu týkající se návrhu doporučení Evropského parlamentu Radě a Evropské radě k protidrogové strategii EU (2005-2012), (2004/2221(INI), Protidrogová strategie EU (2005-2012).

Statistická ročenka kriminality Ministerstva spravedlnosti.

Bulletiny Národní protidrogové centrály policie ČR, výroční zprávy NP.

Národní strategie protidrogové politiky za období 2010 až 2018.

Další prameny dostupné z Internetu:

Internetové stránky Policie ČR – www.policie.cz

Internetové stránky Ústavního soudu ČR - www.nalus.usoud.cz/

Internetové stránky Nejvyššího soudu ČR – www.nsoud.cz

Internetové stránky Institutu pro kriminologii a sociální prevenci www.kriminologie.cz

Internetové stránky Informačního centra Osn v Praze www.osn.cz

Internetové stránky www.drogy-info.cz

Internetové stránky kliniky adiktologie www.adiktologie.cz

Internetové stránky Globální komise pro drogovou problematiku
www.globalcommissionondrugs.org/

Internetové stránky Úřadu OSN pro drogy a kriminalitu www.unodc.org

Internetové stránky www.lexeuropa.eu

Shrnutí

Jak již samotný název této rigorózní práce napovídá, není cílem autora komplexně vymežit, popsat a zhodnotit trestněprávní úpravu problematiku drogových trestných činů, avšak zaměřit se zejména na některé problémy z aplikační praxe, se kterými se potýkají orgány činné v trestním řízení, obhájci a další osoby při jejich právní aplikaci na jednotlivé skutky.

Ačkoliv jsou stěžejním bodem této práce zejména aplikační problémy vznikající u drogových trestných činů, jsou v úvodní části této práce rozebírány i otázky vývoje právní úpravy, a to jak na úrovni národní, tak i mezinárodní, neboť ten je nejen důležitý pro pochopení souvislostí a aktuální situace v této problematice, ale rovněž může mít značný vliv na vývoj právní úpravy *de lege ferenda*. Bezpochyby nedílnou součástí této práce musí být i pojednání o mezinárodní právní úpravě, ve které se autor zaměřuje zejména na závazky přijaté Českou republikou. Následně jsou již rozebírány jednotlivé skutkové podstaty trestných činů, jejich znaky a výklad jednotlivých ustanovení tr. zákoníku týkajících se drogových trestných činů.

Po tomto teoretickém základu drogových trestných činů se autor již zabývá vybranými otázkami, s jejichž nejasným či problematickým výkladem se v praxi setkal. Prvním z problémů, o kterém je v této práci pojednáno je postih bagatelního množství drogy u jednání popsaného v ustanovení § 283 tr. zákoníku. Autor na tomto místě poukazuje na rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, které shledává přelomovým. Součástí této kapitoly nazvané Problematika postihu bagatelního množství drogy je i dosud nejednoznačně řešená otázka tzv. drogového mixu, tedy postihu pachatelů, kteří neoprávněně nakládají s více druhy drog.

Další kapitolou a zároveň jedním z nejvíce diskutovaných problémů drogových trestných činů v současné době, je výklad zákonných znaků drogových trestných činů vymezujících jejich rozsah. Tr. zákoník ve svých ustanoveních upravujících drogové trestné činy užívá pojmy množství větší než malé, větší rozsah, značný rozsah a velký rozsah aniž by však tyto pojmy definoval. Tento úkol byl tedy svěřen orgánům činným v trestním řízení a především pak soudům, potažmo Nejvyššímu soudu ČR. Jakým

způsobem se s tímto nesnadným úkolem vypořádaly, je obsahem kapitoly 7. Vliv kvantity a kvality množství drogy na právní kvalifikaci.

Posledním tématem této práce se stala problematika držení prekursorů, resp. látek, které je obsahují. Důvodem, proč se právě toto téma stává jedním z předmětů této práce, jsou rozdílné právní názory na posouzení tohoto jednání.

Abstrakt

Tato práce se zabývá právní úpravou drogových trestných činů a poukazuje na vybrané problémy aplikační praxe, se kterými se potýkají orgány činné v trestním řízení, obhájci a další osoby při jejich právní aplikaci na jednotlivé skutky.

Klíčová slova

Drogové trestné činy, množství drogy.

Resumé

Drug crimes - selected issues

As the title of this rigorous thesis indicates, the aim of the author is not to complexly set out, describe or evaluate the criminal law regulation of the drug criminal offenses, but to focus in particular on certain problems from the practical application, faced by the authorities in the criminal proceedings, defense lawyers and other persons while applying them on the relevant crimes.

Even though application problems connected with drug criminal offences are the main point of this thesis, its introductory parts also deal with the historical development of the legal regulation, both on national and international level, as it is important for the understanding of the continuity and actual situations in this area and can also influence the future of the legal regulation *de lege ferenda*. Undoubtedly, also the issue of the international legal regulation has to be part of this thesis, in which the author focuses on the obligations adopted by the Czech Republic. After that, the bodies, signs and interpretation of each particular criminal offence are being dealt with.

After this theoretical basis of the drug criminal offences, the author deals with chosen issues, which, in her experience, may have uncertain or problematic interpretation. The first issue depicted in this thesis is the punishment for petty amount of drug in criminal offences described in Section 283 of the Criminal Code. Author also points out to the decision of the Supreme Court which she finds as a breakthrough. The chapter called “The problem of punishment for petty amount of a drug” also deals with an inconsistently addressed question of so called *drug mix*, i.e. the punishment of the criminals which illegally dispose with several types of drugs.

The following chapter and also one of the most discussed problems of drug criminal offences is the interpretation of the legal description of drug criminal offences determining their extent. The Criminal Code operates with the concepts of “amount bigger than small”, “bigger extent”, “significant extent” and “big extent” without defining them. The task of definition has thus been entrusted to the authorities in the

criminal proceedings and to the court, and also to the Supreme Court of the Czech Republic. The results in his task are being described in the chapter called “The influence of the quantity and quality of the amount of the drug for the legal qualification”.

The last topic of this thesis is the problem of keeping drug precursors and the substances that contain them. The reason why this topic is becoming one of the subjects of this thesis, are various legal opinions on the assessment of this act.

Abstract

This thesis deals with the legal regulation of the drug criminal offences and indicates chosen problems of the practical application, which are being faced by the authorities in the criminal proceedings, defense attorneys and other persons while applying them on particular acts.

Key words

Drug crimes, quantity of drug.